

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI HALK VE ÇOCUK
KÜTÜPHANELERİNİN İNCELENMESİ
(ANKARA İL ÖRNEĞİ)**

Beyza DEVECİ

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Neriman ARAL

ANKARA

2022

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI HALK VE ÇOCUK
KÜTÜPHANELERİNİN İNCELENMESİ
(ANKARA İL ÖRNEĞİ)**

Beyza DEVECİ

**ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN

Prof. Dr. Neriman ARAL

ANKARA

2022

ETİK BEYAN

Ankara Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum “T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ve Çocuk Kütüphanelerinin İncelenmesi (Ankara İl Örneği)” başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikri tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan araştırma tarafımdan yapılmış olup tüm cümleler, yorumlar bana aittir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Öğrencinin

Adı Soyadı: Beyza DEVECİ

Tarih:/...../2022

İmza:

KABUL VE ONAY

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalında Beyza DEVECİ tarafından hazırlanan “T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ve Çocuk Kütüphanelerinin İncelenmesi (Ankara İl Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından yüksek lisans tezi olarak OY BİRLİĞİ/ OY ÇOKLUĞU ile kabul/ret edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi:

İmza

Unvanı Adı ve Soyadı

Üniversitesi

Jüri Başkanı

İmza

Unvanı Adı ve Soyadı

Üniversitesi

Raportör

İmza

Unvanı Adı ve Soyadı

Üniversitesi

Üye

Tez hakkında alınan jüri kararı, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

İmza

Prof. Dr. Fügen AKTAN

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Etik Beyan	ii
Kabul ve Onay	iii
İçindekiler	iv
Önsöz	vi
Simgeler ve Kısaltmalar	viii
Şekiller	ix
Çizelgeler	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çocuk Kütüphaneleri	3
1.1.1. Halk Kütüphanelerinin Tanımı	3
1.1.2. Çocuk Kütüphanelerinin Tanımı ve Türleri	4
1.1.3. Çocuk Kütüphanelerinin Önemi	7
1.1.4. Çocuk Kütüphanelerinin Tarihçesi	9
1.1.5. Çocuk Kütüphanelerinin Amaçları	11
1.2. Çocuk Kütüphanelerine Yönelik Unsurlar	13
1.2.1. Mekan	14
1.2.1.1. Dış Mekan	15
1.2.1.2. İç Mekan	16
1.2.2. Derme (Koleksiyon)	19
1.2.3. Bütçe	21
1.2.4. Kullanıcı	23
1.2.5. Personel	26
1.3. Çocuk Kütüphanelerinde Verilen Hizmetler	28
1.4. Konu İle İlgili Araştırmalar	32
1.4.1 Türkiye'de Yapılan Araştırmalar	32
1.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	36
1.5. Araştırmanın Amacı	41
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	42
2. GEREÇ VE YÖNTEM	43
2.1. Araştırmanın Deseni	43
2.2. Çalışma Grubu	44
2.3. Veri Toplama Araçları	47
2.4. Veri Toplama Süreci	51
2.5. Verilerin Analiz Süreci	52
3. BULGULAR	53
4. TARTIŞMA	122
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	138
ÖZET	147
SUMMARY	148
KAYNAKLAR	149
EKLER	155
EK-1. Ankara Üniversitesi Etik Kurul Onayı	155
EK-2. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yazılı İzni	156
EK-3. Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi	158
EK-4. Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi	162
	iv

EK-5. Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu	164
EK-6. Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu	166
EK-7. Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	169
EK-8. Aydınlatılmış Onay Formu	172
EK-9. Katılımcı Yasal Veli Onam Formu	174
ÖZGEÇMİŞ	175

ÖNSÖZ

Çocuklara okumanın, bilimin, sanatın ve eğlencenin kapılarını açan çocuk kütüphaneleri; her çocuğun kitap ve materyallere eşit bir şekilde erişimini sağlamaktadır. Halk kütüphanelerinde ve çocuk kütüphanelerinde standartlara uygun hizmetler verildiğinde; geleceğin toplumunu oluşturacak bugünün çocuklarının kütüphane alışkanlıkları ile sosyal, sanatsal ve yaşam boyu öğrenme gibi birçok becerisi desteklenmiş olacaktır. Bu araştırmada, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ankara il merkezinde bulunan halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerinin temel unsurlarının (mekân (bina), derme, kullanıcı, personel ve bütçe) değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkması pek çok değerli kişinin destekleri ile olmuştur.

Öncelikle çalışmamın her aşamasında desteğini, anlayışını, güler yüzünü, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, yoğun çalışma hayatına rağmen hiçbir sorumu cevapsız bırakmayan, gelişimime yönelik her türlü konuda beni yönlendiren çok değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Sayın Neriman ARAL'a çok teşekkür ederim.

Okul öncesi eğitimimden yüksek lisans eğitimime kadar olan süreçte; bugünlere gelebilmemi sağlayan, beni eğiten, öğreten ve değerli bilgileri ile donatan tüm öğretmenlerime teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma sürecimde çocuk kütüphanelerine yönelikengin bilgilerine defalarca başvurduğum, kaynaklarını defalarca okuduğum, uzman görüşleri noktasında desteklerini benden esirgemeyen; Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim görevlisi Prof. Dr. Sayın Bülent YILMAZ'a çok teşekkür ederim.

Veri toplama araçlarına yönelik uzman görüşlerini aldığım üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi, Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğitimi alanlarında görev yapan uzmanlar olmak üzere görüş ve desteklerini esirgemeyen çok kıymetli hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Gerekli izinleri alabilmem noktasında bana yardımcı olan ve araştırmamı destekleyen T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nde görevli tüm personeller ile araştırma sürecimde bana yardımcı olan ziyaret ettiğim tüm halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphaneleri personellerine çok teşekkür ederim.

Verilerimin analizi noktasında beni destekleyen, bilgilerini ve yardımlarını benden esirgemeyen Prof. Dr. Sayın Cantürk ÇAPIK ve Arş. Gör. Sayın Selim TOSUN'a çok teşekkür ederim.

Sevgisi ve desteği ile beni sarıp sarmalayan anneciğime, varlığıyla bana güç veren kıymetli babacığım, kardeşlerime, yeğenlerime, arkadaşlarıma ve beni kızları gibi sahiplenen, destekleyen, çok sevdiğim DEVECİ ailesine çok teşekkür ederim.

Son olarak; araştırma sürecini benimle yaşayan, en büyük destekçim, hayat arkadaşım, eşim Mustafa DEVECİ'ye ve merakla beklediğimiz kıymetli, biricik, canım kızıma çok teşekkür ederim.

İyi ki varsınız!

SİMGELER VE KISALTMALAR

ALA	Amerikan Kütüphaneler Derneği
CLASS	Sınıf Değerlendirme Puanlama Sistemi
HÇK	Halk ve Çocuk Kütüphanesi
IFLA	Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu
KGÖ	Kapsam Geçerlilik Ölçütü
MAXQDA	Nitel & Karma Yöntemler için Profesyonel Veri Analizi Yazılımı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
PISA	Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
UNICEF	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu

ŞEKİLLER

Şekil 3.1. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı	59
Şekil 3.2. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Derme (Koleksiyon) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı	64
Şekil 3.3. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Bütçe Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı	68
Şekil 3.4. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümüne/Çocuk Kütüphanelerine İlişkin Duygu ve Düşünceleri	69
Şekil 3.5. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Kitap/Materyal Yeterliliğine İlişkin Görüşleri	71
Şekil 3.6. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Personellere İlişkin Görüşleri	73
Şekil 3.7. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinin/Çocuk Kütüphanelerinin Çocuk Gelişimine Olan Etkisine İlişkin Görüşleri	74
Şekil 3.8. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerindeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Kitapların Ve Materyallerin Yeterliliğine İlişkin Görüşleri	76
Şekil 3.9. Ebeveynlerin Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerine/Çocuk Kütüphanelerine Olan İlgi ve İsteklerine Yönelik Görüşleri	77
Şekil 3.10. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerindeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Yetişkinlere Yönelik Kitaplara İlişkin Görüşleri	78
Şekil 3.11. Çocukların Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümlerine/Çocuk Kütüphanelerine Gelme Sıklıklarına İlişkin Görüşleri	80
Şekil 3.12. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümüne Çocuk Kütüphanelerinde Vakit Geçirme Tercihlerine İlişkin Görüşleri	81
Şekil 3.13. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümü ve Çocuk Kütüphanelerinde Düzenlenen Etkinliklere Katılım Durumlarına İlişkin Görüşleri.	83
Şekil 3.14. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuk Kitabı Seçme Kriterlerine İlişkin Görüşleri	84
Şekil 3.15. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocukları İle Birlikte Vakit Geçirme Tercihlerine İlişkin Görüşleri	86
Şekil 3.16. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklar İçin Düzenlenen Etkinliklere Katılım Durumlarına İlişkin Görüşleri	87
Şekil 3.17. Ebeveynlerin Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklar İçin Düzenlenen Etkinliklere Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşleri	89

Şekil 3.18. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerindeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Aile Eğitimlerine/Seminerlerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşleri	90
Şekil 3.19. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Kişisel Vakit Geçirme Tercihlerine İlişkin Görüşleri	91
Şekil 3.20. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Düzenlenmesini İstedikleri Etkinliklere Yönelik Görüşleri	92
Şekil 3.21. Çocukların Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümleri/Çocuk Kütüphaneleri Etkinliklerinden Haber Alma Tercihlerine İlişkin Görüşleri	94
Şekil 3.22. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Düzenlenebilecek Aile Eğitimlerine İlişkin Talepleri	95
Şekil 3.23. Çocukların Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümleri/Çocuk Kütüphaneleri Etkinliklerinden Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Görüşleri	96
Şekil 3.24. Ebeveynlerin Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümlerini/Çocuk Kütüphanelerini Öğrenme Yollarına İlişkin Görüşleri	97
Şekil 3.25. Personellerinin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinin/Çocuk Kütüphanelerinin Fiziksel Koşullarına İlişkin Görüşleri	99
Şekil 3.26. Personellerinin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinin/Çocuk Kütüphanelerinin Derme Özelliklerine İlişkin Görüşleri	101
Şekil 3.27. Personellerinin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanesindeki Dermeye Ait Kitap ve Materyallerin Değerlendirilmesine İlişkin Görüşleri	103
Şekil 3.28. Personellerinin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanesindeki Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Yapılan Düzenlemelere İlişkin Görüşleri	105
Şekil 3.29. Personellerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Düzenlenen Etkinliklere İlişkin Görüşleri	107
Şekil 3.30. Personellerin Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Etkinlik Düzenlenmeme Nedenlerine İlişkin Görüşleri	110
Şekil 3.31. Personellerinin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünde/Çocuk Kütüphanesinde Ailelere Yönelik Düzenlenen Eğitimlere ve Etkinliklere İlişkin Görüşleri	111
Şekil 3.32. Personellerin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanesindeki Yürütülen Reklam Çalışmalarına İlişkin Görüşleri	112
Şekil 3.33. Personellerin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanesindeki Çocuklara Yönelik Kütüphane Kullanımı Eğitimlerine İlişkin Görüşleri	114
Şekil 3.34. Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümünden/Çocuk Kütüphanesinden Sorumlu Personel Sayısı	116
Şekil 3.35. Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümünden/Çocuk Kütüphanelerinden Sorumlu Personellerin Mesleği	117

Şekil 3.36. Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerindeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Etkinlikleri Düzenleyen Personeller	118
Şekil 3.37. Personellerinin Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü/Çocuk Kütüphanesi Görevlisi Olarak Ayrıci Kişisel Özelliklerine İlişkin Görüşleri	119

ÇİZELGELER

Çizelge 2.1. Araştırmaya dâhil edilen çocukların demografik özelliklerine göre dağılımı (n=22)	44
Çizelge 2.2. Araştırmaya dâhil edilen ebeveyn kullanıcıların demografik özelliklerine göre dağılımı (n=22)	45
Çizelge 2.3. Araştırmaya dâhil edilen kütüphane personellerinin demografik özelliklerine göre dağılımı (n=22)	46
Çizelge 3.1. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsuruna ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22)	54
Çizelge 3.2. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Frekans Dağılımları (n=34 madde)	57
Çizelge 3.3. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsurlarına Yönelik Puan Ortalamaları (34 madde puan ortalaması)	58
Çizelge 3.4. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Derme (Koleksiyon) Unsuruna ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22)	59
Çizelge 3.5. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri İle Çocuk Kütüphanelerinin Derme (Koleksiyon) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Frekans Dağılımları (n=30 madde)	62
Çizelge 3.6. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Derme (Koleksiyon) Unsuruna Yönelik Puan Ortalamaları (30 madde puan ortalaması)	63
Çizelge 3.7. Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Bütçe Unsuruna Ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22)	65
Çizelge 3.8. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinde Bütçe Unsuruna Yönelik Maddelere Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları (n=11 madde)	66
Çizelge 3.9. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Bütçe Unsuruna Yönelik Puan Ortalamaları (11 madde puan ortalaması)	67

1. GİRİŞ

Gelişim sürecinde çocukların erken dönemden itibaren kitapların dünyasını keşfetmesi ve okuma alışkanlığı kazanması; onların kelime hazineleri, dil becerileri, hayal güçleri ve düşünme becerileri üzerinde önemli kazanımlar oluşturmaktadır. Çocukluğun ilk yıllarındaki bu keşif, yetişkinlik dönemindeki tutum ve davranışları da etkilemektedir. Aileler, okullar, toplum ve devlet; çocukların dinleme, konuşma, okuma, oyun oynama, duysal çeşitlilik, farklı mekân ve materyallere olan ihtiyaçlarını karşılamalıdır.

Çocuk ve ailelerin bu ihtiyaçlarını ücretsiz olarak karşılayabilecek öğrenme merkezlerinden birisi çocuk kütüphaneleridir. Çocuk kütüphaneleri çocuklara okumanın, öğrenmenin, keşfetmenin, gelişmenin, bilimin ve sanatın yolunu açmaktadır. Çocukların kütüphane kültürü kazanmalarında ve okuma alışkanlığı geliştirmelerinde ilk destek kurumudur. Çocuk kütüphaneleri; çocuklar arasında din, dil, ırk, cinsiyet, sosyoekonomik düzey gibi ayrımlar gözetilmeksizin; tüm çocuklara sunduğu kitaplar, dergiler, oyunlar, oyuncaklar gibi materyaller ve düzenlenen atölyeler, etkinlikler, programlar ile çocukların, eğitimin ve dolayısıyla da ülkenin gelişimi için önemli bir role sahiptir.

Erken çocukluk dönemi gelişim ve öğrenmenin en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde çocuklara farklı yaşam deneyimleri sunmak gelişim ve öğrenmeyi destekleyecektir. Çocuk kütüphanelerinde çocukların dil gelişimleri başta olmak üzere bilişsel, sosyal, duygusal ve diğer tüm gelişimlerini destekleyecek nitelikli kaynaklar bulunmakta ve geniş yelpazede etkinlikler/atölyeler düzenlenmektedir. Kütüphanedeki kitaplar ailelere ödünç verilmekte, gerektiğinde ise kütüphaneye gelemeyen çocuk ve aileler için gezici kütüphane hizmetleri ile evlere ulaştırılmaktadır. Böylelikle toplum içindeki sosyoekonomik düzeyden kaynaklanan farkı azaltmak ve her çocuğa eşit bir başlangıç sağlamak amaçlanmaktadır.

Çocuk kütüphanesi hizmetleri; özellikle düşük sosyoekonomik düzeydeki aileler ve çocukları için bir müdahale ve destek merkezi, çocuklar için okul harici bir öğrenme merkezi, mülteciler ve sığınmacılar için topluma entegrasyon merkezi ve ülkenin okuma alışkanlığını yükseltmek için ilk adım olma görevlerini üstlenmektedir (Kakırman Yıldız, 2019a).

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi; toplumun kitaplara ve okumaya verdiği değer ile devletin vatandaşların gelişimi ve değişimi için sunduğu yeterli bilgi ağı gibi birçok faktörden etkilenmektedir (Yıldırım, 2019). Bireylere erken çocukluk döneminden itibaren sunulan kitap ve okuma yaşantıları toplumun gelişimi açısından oldukça gereklidir. Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”nin 31. maddesi; çocuklara kültürel ve sanatsal yaşama katılma hakkını tanıyarak, boş zamanı değerlendirme, dinlenme, sanat ve kültüre yönelik etkinlikler konusunda eşit fırsatların sağlanmasının gerekliliği üzerinde durmaktadır (UNICEF(Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu), 1989). Çocuk kütüphaneleri; devletlerin çocukları sanatsal ve kültürel yönden destekleme noktasında atacağı önemli adımlardan birisidir. Okulda verilen eğitimi desteklemek, sanatsal ve kültürel etkinlikler ile boş zaman aktivitelerini ücretsiz olarak sunmak çocuk kütüphanelerinin en temel görevleri arasında yer almaktadır.

OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) ülkeleri arasında 15 yaşındaki çocukların bilgi ve becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla üç yılda bir gerçekleştirilen PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) araştırmalarının 2018 yılı sonuçlarına bakıldığında; Türkiye’nin okuma becerilerinde 466 puan ile 37 OECD ülkesi arasında 31. sırada yer aldığı görülmektedir (MEB(Milli Eğitim Bakanlığı) PISA 2018 Türkiye Ön Raporu, 2019). Bu sonuca göre ülkemiz çocuklarının okuma becerilerini destekleme noktasında müdahaleye ihtiyaçları olduğu açıktır. Bebeklik döneminden itibaren çocukları kütüphane ortamı ile tanıştırmak, okuma alışkanlığı kazanmalarını ve yaşam boyu sürecek bir kütüphane kullanıcısı olmalarını destekleyecektir. Ayrıca erken dönemde kütüphane kullanıcı olmak çocukların sadece okuma ve dil becerileri üzerinde değil; sosyal, bilişsel ve akademik becerilerinde de olumlu etkiler oluşturacaktır.

Birleşmiş Milletler'in, 2030 yılı için planlanan kalkınma hedefleri arasında çocuk kütüphanelerinin gerekliliğinin ve çocuklar için birer öğrenme merkezi olarak kullanılmasının önemi yer almaktadır (Transforming Our World, 2015). Ülkemizin 2023 yılı hedefleri ve On Birinci Kalkınma Planı kapsamında da bilim, teknoloji, eğitim, sanat ve kültürel gelişmeler için tüm toplum tarafından öğrenme merkezi olarak kullanılabilecek mekânlardan birisi de çocuk kütüphaneleri olarak görülmektedir (On Birinci Kalkınma Planı, 2019). Bu doğrultuda ulusal ve uluslararası anlamda çocuk kütüphanelerinin öneminin gün geçtikçe arttığı ve değerinin anlaşıldığı görülmektedir.

1.1. Çocuk Kütüphaneleri

Bu bölümde halk ve çocuk kütüphanelerine yönelik yapılmış tanımlar, çocuk kütüphanelerinin türleri, önemi, tarihçesi, amaçları ve çocuk kütüphanesi unsurları ile hizmetleri açıklanmıştır.

1.1.1. Halk Kütüphanelerinin Tanımı

Türk Dil Kurumu'na göre kütüphane; Arapça kutup (kitap) ve Farsça hane (ev) kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır ve "kitaplık" olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2019). Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde halk kütüphaneleri, "Herkesin yararlanması için yazılı, basılı, görsel-işitsel ve çizgisel her türlü bilgi kaynağını sağlayan, düzenleyen, en elverişli yararlanma ortamını yaratacak araçları ve yöntemleri kullanarak kullanıcısına ulaştıran kuruluş." şeklinde tanımlanmaktadır (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012).

Halk kütüphaneleri; her cinsiyetten ve yaştan, her seviye ve meslekten vatandaşın çeşitli konulardaki kaynaklardan ücretsiz bir şekilde yararlanmasına imkân vererek, ülkenin kültürel ve sosyal kalkınmasına destek veren kurumlardır. UNESCO(Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü) Halk Kütüphanesi

Bildirgesi'ne göre 'bilgiye yerel geçiş kapısı' olarak adlandırılan halk kütüphaneleri, "Yaşam boyu öğrenme, bağımsız karar verme ve bireyin ve toplumsal grupların gelişmesi için temel bir ortam" sunan kurumlar şeklinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 1995).

UNESCO, halk kütüphanelerinin görevlerini şu şekilde sıralamaktadır;

- Toplumda çocukluk döneminden itibaren okuma alışkanlığı oluşturmak,
- Eğitimi, gelişimi ve yaratıcılığı desteklemek,
- Kültür, bilim ve sanata yönelik farkındalığı geliştirmek, kültürlerarası diyalogu geliştirmektir (UNESCO, 1995).

Halk kütüphanelerinin hizmet verdiği gruplar; çocuklar, gençler ve yetişkinlerdir (Ersoy, 1983). Tüm yaş gruplarına yönelik hiçbir ayırım yapmaksızın bilimi, eğitimi, sanatı ve kültürü destekleyen halk kütüphaneleri, yaşam boyu öğrenme amaçları ile hizmetlerini sürdüren yerel öğrenme merkezleridir.

1.1.2. Çocuk Kütüphanelerinin Tanımı ve Türleri

Çocuk kütüphaneleri, 2012 yılında yayımlanan Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde "İl veya ilçe halk kütüphanesine bağlı olarak on dört yaşına kadar olan çocuklara ayrı bir binada hizmet veren kütüphane; çocuk ve gençlerin zihinsel yaratıcılıklarını geliştirmelerini destekleyerek bu yönde fırsatlar sunan kütüphaneler" olarak tanımlanmıştır (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012). Çocuk kütüphanelerinin çocuk gelişimi üzerindeki önemli etkileri düşünüldüğünde mevzuatta yer alan tanımın yetersiz olduğu düşünülmektedir. Aynı Bakanlık tarafından 1982 yılında yayımlanan Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde çocuk kütüphaneleri, "16 yaşına kadar olan çocukların fikir ve ruh gelişimini sağlamak, kendi işlekleri ile bilgilerini geliştirmek, onları içinde bulundukları Milli varlığa türlü yönlerden daha yararlı bir hale getirmek amacıyla Halk Kütüphanelerinde çocuk bölümleri kurulur. Gerekli hallerde, Halk Kütüphanesine

bağlı olarak ayrı binalarda çocuk kütüphanesi açılır. Tek salondan ibaret olan Halk Kütüphanelerinde çocuk kitapları için bir köşe ayrılır.” şeklinde tanımlanmaktadır (Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 1982).

IFLA (Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu), çocuk kütüphanelerini; materyal ve etkinliklerini geniş bir yelpazede sunan, çocuklara okumanın keyfini ve bilgiyi keşfetmenin heyecanını yaşamalarında ve hayal güçlerini geliştirmelerinde olanak sağlayan mekânlar olarak tanımlamaktadır (IFLA, 2011). Çocuk kütüphaneleri, çocuklarda kütüphane kültürünü başlatan, çocukları gelişim, kişilik, kültür, eğitim konularında destekleyen, bilgiye erişim sunan ve çocukların sosyalleşmelerinde yardımcı olan kurumlardır (Yılmaz, 2019a).

Kütüphaneler, çocuklar için yalnızca kitap ödünç alınıp verilen yerler değildir. Çocuklar kütüphaneyi boş zamanlarını değerlendirmek, okumak, düşünmek, tartışmak, araştırmak ve oyun ve eğlence ihtiyaçlarını karşılamak için kullanabilecekleri bir yer olarak görmelidirler (Sarı, 2019). McColvin (1968)’e göre çocuk kütüphaneleri; çocukların yazıları ve resimleri fark ettikleri günden başlayarak yetişkin kitaplarını okuyabilecekleri güne kadar; ilgilerini çeken öğretici ve eğlendirici yayınları çocuklara uygun bir ortamda sunan, çocuklara istedikleri yayını seçme hakkı veren ve gerektiğinde de çocuklara rehberlik eden kurumlar şeklinde tanımlanmaktadır (Akt. Demir, 2019).

Çocukların kitaba ulaşmalarında ve toplumla etkileşimlerinde ilk merkez olarak da adlandırılabilir olan çocuk kütüphaneleri; geleneksel kütüphanecilik hizmetlerini sürdürmekle birlikte, günümüzde mekân, materyal ve etkinlik çeşitliliği olarak çocuklara daha çok hitap etmektedir (Akkaya ve Odabaş, 2019). Tüm yaş grubundaki çocukları kapsayacak bir koleksiyon ile çocukların eğitim, kültür, sanat ve oyun ihtiyaçlarını yine çocuklara uygun hizmetler ile destekleyen, çocuklara yönelik, albenili kurumlar olarak hizmet vermektedir (Yılmaz, 2019a).

Genel bir ifade ile çocuk kütüphaneleri; çocukları eğlendirirken öğreten, kitapları ve yayınları uygun şartlarda onlara sunan, bu doğrultuda çocuklara

istedikleri yayını seçmesine olanak tanıyan ve gerektiğinde bu seçim için çocuklara rehberlik eden kurumlardır (Akt. Coşkun Sayer, 2007). Kütüphanenin çocuklara yönelik olması, çocukların gelişimlerini ve hayal güçlerini desteklemesi, çocuklar arasında ayırım yapmadan, ücretsiz olarak bilgiye erişim sunması çocuk kütüphanelerinin tanımlarındaki en temel unsurlardır (Cevher, 2015).

Halk kütüphaneleri ve çocuk kütüphaneleri aynı amaca hizmet veren kurumlardır. Toplumda okuma alışkanlığı ve kütüphane kültürü oluşturmak, hizmetlerini ayırım gözetmeksizin tüm halka ücretsiz olarak sunmak ortak amaçlarıdır (Cevher, 2015). Türkiye’de çocuk ve gençlere yönelik hizmet veren çocuk kütüphaneleri Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Halk Kütüphaneleri bünyesinde yer almaktadır. Çocuk kütüphaneleri, halk kütüphanelerinin içinde yer alabileceği gibi bağımsız bir binada da hizmetlerini sürdürebilmektedir (Gönen ve ark., 2015).

Türkiye’de halka açık olan çocuk kütüphaneleri, yasal olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı, belediyeler ya da tüzel ve gerçek kişiler tarafından açılabilir. Halk kütüphanelerinin ve belediyelerin dışında, özel bir çocuk kütüphanesi kurmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, kütüphanenin kuruluş amacını belirten bir yazı ile birlikte Valiliğe başvurur. Kütüphane için uygun görülen yeri, bu yerin kütüphane hizmetleri ve çocuklar için uygunluğu, personel ve dermenin niteliği gibi ölçütler il Valiliği tarafından incelenmektedir. Valilik olumlu dönüt verdiği takdirde özel kütüphane açılabilir. Bu kütüphanelerin çalışmaları ve etkinlikleri Valilik tarafından değerlendirilmektedir. Özel çocuk kütüphanelerine başta halk kütüphaneleri olmak üzere diğer halka açık tüm kütüphaneler de hizmetler konusunda rehberlik etmektedir (Yılmaz, 2019a).

Okulların bünyesinde bulunan okul kütüphaneleri ve gezici kütüphanelerde de çocuk bölümleri yer almaktadır. Halk kütüphanesinden gezici kütüphaneye kadar her kütüphanenin bünyesinde çocuklar için derme ve çocuklara yönelik hizmetler sunulmalıdır (Cevher, 2015).

1.1.3. Çocuk Kütüphanelerinin Önemi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, çocuk kütüphanesi programlarının; okul öncesi dönem çocukları, dezavantajlı aileye sahip çocuklar ve tatilde öğrenme kaybı yaşayan çocuklar olmak üzere üç önemli noktada şekillendiğini belirtmektedir (Aldemir, 2018). Çocuk kütüphanelerinin belirtilen bu gruplar üzerinde birçok önemli ve olumlu etkisi bulunmaktadır.

Çocuklar arasında din, dil, ırk, yaş, cinsiyet gibi hiçbir konuda ayırım yapmadan hizmet veren çocuk kütüphaneleri, özellikle dezavantajlı aileye sahip çocukların fırsat eşitliğinin sağlanmasında bir eğitim sağlayıcı olarak görev alan ve devlet tarafından ücretsiz olarak hizmet veren kurumlardır. Farklı sosyoekonomik düzeylerden gelen çocuklara kaliteli kitaplar ve ortam sağlayarak ailelerin ve çocukların eksikliklerinin giderilmesine destek olmaktadır. Yapılan çalışmalar ile çocuk kütüphanelerinde düzenlenen atölyeler, etkinlikler ve yaz programları ile dezavantajlı çocuk ve ailelerin akademik ve dil becerilerinde önemli gelişmelerin olduğu görülmüştür. Bu nedenle çocuk kütüphaneleri; özellikle alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların gelişimlerinin desteklenmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması ve farklı yaşam deneyimleri sunulması açısından kritik öneme sahiptir (Kakırman Yıldız, 2019b; Yılmaz, 2008; Yükselen, 2015).

Dezavantajlı grup olarak adlandırılan mülteciler ve sığınmacılar için yeni bir ülke, yabancı bir kültür ve yabancı bir dil gibi birçok uyum sorunu beraberinde gelmektedir. Bu sorunlar ile mücadelede ve mültecilerin/sığınmacıların topluma uyumlarının sağlanmasında halk ve çocuk kütüphaneleri önemli görevler üstlenmektedir (Hashempour). Halk ve çocuk kütüphaneleri, mülteci/sığınmacı ailelerin ve çocukların bulundukları toplumun dilini ve sosyal yapısını öğrenmeleri için oldukça gerekli bir merkezdir. Farklı kültürlerin birbirleri ile iletişime girmesi, çocukların dil ve sosyal becerilerini geliştirmesi, okul için ön hazırlık oluşturmaları ve toplumla kaynaşmanın sağlanması açısından çocuk kütüphaneleri mülteci ve sığınmacı çocuklar için eğitici bir kurum görevini üstlenmektedir (Kakırman Yıldız, 2019b).

Çocuğun kendini ve hayatı tanımasında etrafında bulunan uyaranlar oldukça etkilidir (Coşkun Sayer, 2007). Özellikle okul öncesi dönemde çocuğa sunulan zengin uyarıcı çevre onun hayal gücünü ve merak duygusunu geliştirmesinde önemli rol oynamaktadır (Gönen ve ark., 2015). Çocuk kütüphaneleri çocukların dil gelişimleri başta olmak üzere bütün gelişim alanlarını desteklemek için farklı türdeki çocuk kitaplarını bünyesinde barındırmaktadır (Yükselen, 2015). Yapılan bir araştırmaya göre; okul öncesi dönemde halk kütüphanelerinde düzenlenen programlara katılan çocukların analitik düşünme becerilerinde ve okuma alışkanlıklarında programlara katılmaya yaşlılarına göre ciddi bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Kakırman Yıldız ve ark., 2018). Çocuklara bol uyaran sunan kütüphane ortamlarında bulunmak çocukların zihinsel gelişimlerini desteklemektedir (Yılmaz, 2008). Aynı zamanda kütüphane ortamında çocukların akranlarıyla ve farklı yaş grubundaki çocuklarla aynı ortamda bulunması, aynı materyalleri ve kitapları paylaşması sosyal gelişimlerini de desteklemektedir.

Erken çocukluk döneminde öğrenmenin kalıcı olabilmesi için çocuklara yaparak ve yaşayarak öğrenme fırsatları sunulması oldukça önemlidir. Eğitim kurumları haricinde bir eğitim sağlayıcısı olan çocuk kütüphaneleri; çocuklara yalnızca okuma temelli değil oyun ve etkinlikler aracılığıyla da yaparak yaşayarak öğrenme yaşantıları sunmaktadır. Özellikle erken çocukluk eğitim kurumuna devam edemeyen çocukların eğitim ihtiyaçları kütüphaneler aracılığıyla giderilebilir (Sarı, 2019).

Şirin (2018); uzun yaz tatillerinde çocukların bilgilerini kullanamadıkları için bir müfredat döneminde öğrendikleri bilgilerin onda birini unuttuklarını ve bu kaybın düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerde daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Çocuklardaki bu bilgi kaybının önüne geçmek ve yaz aylarını iyi değerlendirmenin yollarından birisi de çocuk kütüphaneleridir. Çocuk kütüphaneleri; düzenlenen etkinlikler, programlar, kitaplar ve materyaller ile özellikle sosyoekonomik olarak düşük düzeydeki aileler ve çocukları için bilgi kaybını azaltacak bir ortam sunmaktadır. Bilgiyi keyifli hale getiren, tüm çocuklara eşit bir şekilde öğrenme

ortamı sunan çocuk kütüphaneleri, tatil dönemlerinde çocukların eğitimini destekleyecek önemli kurumlardan birisidir.

Çocuğun yaşamının ilk yıllarında eğitici oyun ve oyuncaklarla, kitaplarla, dergilerle kurduğu iletişim ileriki yaşlarda okumaya ve öğrenmeye olan ilgisini arttıracaktır (Cevher, 2015). Yayınlar ve etkinlikler olarak çocuklara geniş seçenekler sunan çocuk kütüphaneleri; çocuklara keşfetmenin, bilgiye ulaşmanın ve okumanın heyecanını tatmalarını ve hayal güçlerini geliştirmelerini sağlamaktadır (IFLA, 2011). Çocuk kütüphanelerinde verilecek hizmetler çocuklara yaşam boyu sürecek bir okuma sevgisi, okuma isteği, kütüphane kültürü ve öğrenme kültürü kazandırmak açısından önemlidir (Yılmaz, 2008; Yılmaz, 2019b).

1.1.4. Çocuk Kütüphanelerinin Tarihçesi

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1800'lü yılların başında sosyoekonomik durumu düşük düzeyde olan yetişkinlere kitap ve diğer okuma materyallerini sunmak, kitap okumalarını desteklemek ve göçmenlerin topluma uyumlarını sağlamak gibi amaçlarla ilk halk kütüphaneleri kurulmuştur. Kurulan bu ilk halk kütüphanelerinde çocuklara yönelik hizmet sunulmadığı belirtilmektedir. Dünya üzerinde çocuklara hizmet vermek amacıyla açılan ilk çocuk kütüphanesinin 1835 yılında West Cambridge'de hizmete girdiği bilinmektedir (Yılmaz, 2019b). Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bürosu, 1876 yılında okuma alışkanlığının yaşamın ilk yıllarında kazanıldığını belirterek halk kütüphanelerinde çocuklara yönelik hizmetlere yer verilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır (Cevher, 2015).

Melvil Dewey tarafından 1876 yılında başlatılan modern kütüphanecilik eğitimleri; kullanıcıların yaşlarına uygun materyal seçimi, koleksiyonun güncelliğinin sağlanması, halkın eğitimi ve halkın kütüphaneye olan ziyaretlerinin artırılması konusunda yapılacak çalışmaların üzerinde durulmuştur (Kakırman Yıldız, 2019a).

Kütüphanecilik alanındaki uzmanlar, 19. yüzyılın sonlarına doğru John Dewey ve Stanley Hall gibi eğitim ve çocuk psikolojisi üzerine çalışan kuramcılardan etkilenererek çocuk çalışmaları üzerine daha fazla düşünmeye başlamışlardır. Disiplinler arası etkileşimler sonucunda kütüphaneler kapılarını çocuklara açmaya başlamıştır. ALA (Amerikan Kütüphaneler Derneği), 1900 yılında çocuk kütüphanecileri için bir eğitim programı düzenlemiştir. Program sonucunda çocuk kütüphaneciliği ulusal anlamda bir önem kazanmış (Cevher, 2015), 1991 yılında tekrar toplanan ALA, kütüphane eğitiminin amaçları, kütüphanecilerin kullanıcıların bilgi okuryazarlık becerilerinin gelişimi üzerindeki rolleri gibi pek çok önemli konuya dikkat çekmiştir (Kakırman Yıldız, 2019a).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1956 yılında Kütüphane Hizmetleri Yasası çıkartılmıştır. Bu yasa ile temel kütüphane hizmetleri açıklanmıştır. Kütüphaneler, 1960 yılında bina olarak hizmet vermeyi aşarak gezici kütüphane hizmetleri ile gelemeyen kullanıcılara ulaşmayı amaçlamışlardır. Dışarıda kütüphane hizmetleri ile daha çok engelli kullanıcılara ve çocuklara ulaşmak amaçlanmıştır. Bu nedenle oyun alanlarında ve festivallerdeki toplu çocuk gruplarına hikâyeler anlatılıp kitaplar okunmuş, 1970 yılından itibaren ise kütüphanelerin dermesinde bebek ve çocuklara yönelik tahta kitaplar ile kavram kitaplarına da yer verilmeye başlanmıştır. Bu kitaplarla ilk dört yaşa da hizmet vermek amaçlanmıştır (Cevher, 2015).

Avrupalı kütüphaneciler, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Amerika'ya giderek çocuk bölümleri hakkında eğitim almışlardır. Aldıkları eğitimin ardından 1920'de Brüksel'de, 1923'te ise Paris'te Avrupa'nın ilk çocuk kütüphaneleri açılmıştır (Cevher, 2015). Hamburg'da 1997'de düzenlenen 5. UNESCO toplantısında yaşam boyu öğrenme için halk ve çocuk kütüphanelerinin desteklenmesi kararı verilmiştir. Bu karar halk ve çocuk kütüphanelerinin toplumu destekleme noktasındaki önemine dikkat çekmiş ve alandaki çalışmaları hızlandırmıştır (Kakırman Yıldız, 2019a).

Türkiye'de çocuk kütüphanelerinin gerekliliği ilk olarak 1920-1930'lu yıllarda gündeme gelmiştir. İlk çocuk kütüphanemiz 1925 yılında Akhisar'da Türk Ocakları tarafından kurulmuştur. Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından 1937'de İstanbul'da,

1955’de de Ankara’da çocuk kütüphaneleri kurulmaya devam etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1953 yılında ilk Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği yayımlanmıştır (Aldemir, 2018).

Türkiye’de T.C.(Türkiye Cumhuriyeti) Milli Eğitim Bakanlığı ve T.C. Kültür Bakanlığı ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde 1953 yılından itibaren çocuk kütüphaneleri kurulmaya devam etmiştir (Sarı, 2019). Birçok şehirde çocuk kütüphanelerinin açılmasıyla 1976 yılında ülkemizdeki çocuk kütüphanesi sayısı 286’yı bulmuştur. Çocuk kütüphaneleri 2000 yılında halk kütüphanelerine devredilmiştir (Coşkun Sayer, 2007). Şuanda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde halk ve çocuk kütüphaneleri açılmakta ve yönetilmektedir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2012 yılında hayata geçirilen “Çocuk ve Halk Kütüphanelerinin İyileştirilmesi Projesi” kapsamında 171 adet halk ve çocuk kütüphanesi tekrar düzenlenmiş ve daha nitelikli hizmet vermeye başlanmıştır (Aldemir, 2018). Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü’nün 2020 yılına ait güncel istatistiklerine göre; çocuk kütüphaneleri dâhil 1.212 halk kütüphanesi ve 53 gezici kütüphane ile hizmet verilmektedir (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2020).

Türkiye’de çocuk kütüphanelerinin faaliyetlerini iyileştirmek amacıyla; Çocuk Kütüphaneleri Çalıştayı (2017), Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı (2019), Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu (2018-2019) gibi birçok çalışmalar yürütülmektedir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda çocuk kütüphanelerine yönelik farkındalığın oluşacağı ve çocuk kütüphanesi hizmetlerinde iyileşmeler ve gelişmeler olacağı düşünülmektedir (Kakırman Yıldız, 2019a).

1.1.5. Çocuk Kütüphanelerinin Amaçları

Gelecekte toplumu şekillendirecek olan bireyler bugünün çocuklarıdır. Kendisine güvenen, eğitim ve kültür seviyesi yüksek, sosyal çocuklar yetiştirebilmek

için çocuk kütüphaneleri önemli görev ve sorumluluklar üstlenmektedir. Çocuk kütüphanelerinin en temel görevleri; çocuklarda okuma alışkanlığı oluşturmak ve iyi birer kütüphane kullanıcısı olmalarını desteklemektir (Yıldırım, 2019).

Çocuk kütüphanelerinin; çocukta olumlu kişilik oluşturma ve geliştirmeye katkı sağlamak, konuşma ve dil becerilerini geliştirmelerini desteklemek, çocuklara bilgiye erişim becerisi kazandırmak, basılı ve elektronik kaynakları en iyi biçimde kullanabilmelerini öğretmek, okumanın zevk ve gücünü keşfetmelerine, şu anda ve gelecek yıllarda iyi birer kütüphane kullanıcısı olmalarını sağlamak olmak üzere beş temel işlevi bulunmaktadır (Yılmaz, 2019a).

Literatür incelendiğinde çocuk kütüphanelerinin amaçlarına ve görevlerine değinen birçok farklı kaynak bulunduğu görülmektedir. UNESCO tarafından yayımlanan Halk Kütüphaneleri Bildirgesi'ne göre halk kütüphaneleri; “Küçük yaştan başlayarak çocuklarda okuma alışkanlığı yaratmak ve bunu güçlendirmek”, “Çocuk ve gençlerin imgelem ve yaratıcılığını teşvik etmek” ve “Tüm yaş grupları için edebi etkinlik ve programları destekleme ve bunlara katılma ve gerekirse bu tür etkinlikleri başlatmak” gibi önemli amaç ve görevleri üstlenmektedir (UNESCO, 1995).

Her yaştan kullanıcıya hizmet sunan halk kütüphanelerinin kullanıcıları arasında en çok önemsenmesi gereken grup çocuklardır. Çocuklar hem bugün hem de yarınlar için önemli bir yatırım olarak değerlendirilmektedir (Altay, 2018). Çocuk kütüphaneleri sunduğu çeşitli hizmetler ile çocukların bilgiye ulaşma, araştırma, öğrenme, eğlenme, dinlenme gibi haklarını karşılamayı görev edinmektedir (Kakırman Yıldız, 2019b).

Çocuk kütüphanelerinin genel amacı; çocukların yazı ve resimleri fark etmeye başladıkları ilk günden itibaren gelişimlerine, ilgi ve isteklerine yönelik kitap sağlamak, kitaplara yönelik seçme özgürlüğü tanımak ve zaman zaman da çocuklara rehberlik etmektir (Üstün, 1979).

IFLA'nın 2007 yılında yayımladığı Bebekler ve Küçük Çocuklar için Kütüphane Hizmetleri Rehberi'ne göre çocuk kütüphanelerinin amaçları şu şekilde sıralanabilir; çocukların ve ailelerin çeşitli kaynaklara ulaşmalarını kolaylaştırmak, kitap okuma sevgisi oluşturmak, çocukların dil becerilerini desteklemek, teknoloji ve multimedya kullanım becerisi kazandırmak, ailelere okumanın önemini bildirmek ve sesli okuma konularında eğitmek, çocuklara yol gösterici ve destekçi olmak, yaşam boyu sürecek kütüphane kullanma alışkanlığı oluşturmak ve çocukların ve ailelerin sosyalleşebilecekleri güvenilir ortamlar sunmaktır (IFLA, 2007).

IFLA, çocuk kütüphanelerinin misyonunu, “Çocuklara, okumanın keyfini ve bilgiyi keşfetmenin heyecanını yaşamalarında ve hayal güçlerini geliştirmelerinde olanak sağlamak.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca çocuklara, bakıcılara ve ebeveynlere yönelik etkinlikler sunmak ve bu sayede çocukların ve ailelerin sosyalleşmesini sağlamak da çocuk kütüphanelerinin amaçları arasında yer almaktadır. Bunların yanında; çocukları güçlendirmek, gelişimlerini ve kendilerine olan güvenlerini desteklemek ve barışçıl bir dünya yaratmak da çocuk kütüphanelerinin amaçları olarak belirtilmiştir (IFLA, 2011).

Ek olarak; çocuk kütüphaneleri sunduğu bilgi hizmetleri ile çocuklarda bilgi okuryazarlığı becerisinin kazanımını amaç edinmektedir. Bilgi okuryazarlığı, bilgiyi elde etme, kullanma ve paylaşma becerilerine sahip olmayı gerektirmektedir. Erken çocukluk döneminde bu becerinin kazanılması yaşam boyunda kişisel ve toplumsal birçok başarıyı beraberinde getirecektir (Polat, 2019).

1.2. Çocuk Kütüphanelerine Yönelik Unsurlar

Çocuk kütüphanelerinin tam ve nitelikli hizmet sunabilmesi için mekân, derme, kullanıcı, personel ve bütçe gibi kütüphane unsurlarının tam olarak sağlanmış olması gerekmektedir. Bu unsurların hepsi ayrı ayrı düzenlenebileceği gibi bir bütün olarak da ele alınmalı ve kütüphane içerisinde bütünlük oluşturulmalıdır. Unsurlardan bir veya birkaçında meydana gelecek bir yetersizlik çocuk kütüphanelerinin hizmet

kalitesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Yılmaz, 2019a). Bu bölümde çocuk kütüphaneleri unsurları açıklanmıştır.

1.2.1. Mekân

Kütüphaneler günümüzde ev, okul veya işyeri haricinde insanların sıklıkla ziyaret edebilecekleri “üçüncü mekânlar” olarak nitelendirilmektedir. Çocuk kütüphaneleri hedef grubunda yer alan çocuk ve gençlerin sosyalleşme, öğrenme ve dinlenme gibi gereksinimlerinin tümünü karşılayabilecek şekilde tasarlanmalıdır (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017b). Çocuk kütüphanesi hizmetleri için öncelikle her yaştan çocuğa hitap edecek, çocukları okumaya, düşünmeye ve keşfetmeye teşvik edecek güvenli bir mekâna ihtiyaç duyulmaktadır (Yılmaz, 2019a).

IFLA, çocuk kütüphanelerinin sahip olması gereken mekân özelliklerini şu şekilde belirtmektedir; “Her yaştan çocuğun kütüphaneyi, çekici, davetkâr ve ürkütücü olmayan yerler olarak görmeleri gerekmektedir. İdeal olarak çocuk hizmetlerinin, kolayca tanınabilen (örneğin çocuklara özgü mobilyalar, dekorasyon ve renkler) ve kütüphanenin diğer bölümlerinden farklı olan kendilerine ait yerlere gereksinimi vardır.” (IFLA, 2011). Ek olarak IFLA; çocuk kütüphanelerinin tasarlanırken merkezi bir konumda bulunmasına, zemin katta yer almasına, her yaştan çocuğa ve özel gereksinimli çocuklara uygun olmasına, güvenli alan ve mobilyalar kullanılmasına, ortamda yön işaretlerinin bulundurulmasına, yeterli aydınlatma, uygun oda sıcaklığı ve ses yalıtımına dikkat edilmesine, aile ve çocuklara uygun tuvaletler ile bebek bakım odalarının bulundurulmasına, yeterli koleksiyon ve etkinlikler için esnek bir ortamın oluşturulmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir (IFLA, 2018).

Çocuk kütüphaneleri mekânsal olarak iki şekilde planlanmaktadır. İlk olarak halk kütüphaneleri içerisinde yer alan çocuk bölümleri; ikinci olarak ise halk kütüphanelerinden bağımsız olarak inşa edilen çocuk kütüphaneleridir. Bahsedilen

iki tür çocuk kütüphanesinde de mekân özellikleri çocuklara özgü bir şekilde tasarlanmalıdır (Yılmaz, 2019b). Çocuk kütüphanelerinde mekân özellikleri; dış mekân ve iç mekân olmak üzere iki şekilde incelenmektedir.

1.2.1.1. Dış Mekân

Çocukların kütüphaneye ve okumaya olan ilgisi dermenin niteliğinden olduğu kadar kütüphanelerin fiziksel görünüşünden de etkilenmektedir. Bu nedenle çocuk kütüphaneleri planlanırken çocuk kütüphanesi olması amacıyla inşa edilen bir binanın kullanılması daha doğru olacaktır. Ancak günümüzde çoğu çocuk kütüphanesi başka bir amaçla yapılan bir binanın sonradan düzenlenmesiyle oluşturulmuştur. Böyle bir durumda kütüphane binasının çocuklara uygunluğunun değerlendirilmesi ve gerektiğinde en başından binada düzenlemeler yapılması uygun olacaktır (Küçükcan, 2010; Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphanelerinin bulunduğu sosyal çevre çocuklar üzerinde olumlu veya olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Çocuk kütüphaneleri tehlikelerden arındırılmış, güvenli, gürültü kirliliği olmayan, temiz, merkezi ve kolay ulaşılabilir bir konumda yer almalıdır. Çocuk kütüphanelerinin bazı sosyal merkezlerin(alışveriş merkezi, kültür ve sanat merkezi vs.) çevresinde planlanması, çocukların kütüphaneye ilişkin farkındalıklarını arttırmak ve kullanıcı sayısını arttırmak noktasında da faydalı olacaktır (Arat ve Parlak, 2020; Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphanelerinde dış mekân (bina, giriş ve bahçe) özellikleri; malzeme, renk ve tasarım olarak çocuklara uygun, görünüş olarak estetik, sıcak ve sevimli olmalıdır. Çocuklarda kütüphane kullanma ve okuma isteği oluşturacak ve onların gelişimsel özelliklerine uygun olacak şekilde tasarlanmalıdır. Tasarım sürecinde mimar, kütüphaneci ve çocuk gelişimci gibi alan uzmanları birlikte görev almalıdır (Cevher, 2015; Yılmaz, 2019a).

Çocukların bulunduğu her ortamda olması gerektiği gibi kütüphane binalarında da ısı yalıtımı ve ısıtma/soğutma sistemleri kullanılmalıdır. Mekânda konforu sağlamak adına aydınlatma, ses yalıtımı, havalandırma ve nem oranı standartlara uygun olacak şekilde ayarlanmalıdır. Aydınlatma için doğal ışıktan yararlanmak adına mekânda bol pencere kullanılmalıdır. Bina depreme dayanıklı olarak planlanmalı, herhangi bir tehlike anında çocukların tahliye edilmesini kolaylaştırmak için acil çıkış kapıları ve yangın merdiveni bulundurulmalıdır (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017b; Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphanelerinde çocukların özgürce koşup eğlenebilecekleri, motor gelişime yönelik etkinliklerin düzenlenebileceği açık alanlar, bahçe, park ve oyun alanları da bulundurulmalıdır. Açık alanların döşemesinde çocukların güvenliklerini sağlamak adına yumuşak malzemeler, çim ve toprak gibi malzemeler kullanılmalıdır. Bahçe duvar ile çevrilmeli, temizliğine ve güvenliğine mutlaka dikkat edilmelidir. Herhangi bir kaza durumunda kullanılmak üzere ilk yardım dolabı ve gerekli malzemeler kütüphanede bulundurulmalıdır (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a; Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphaneleri çocukların teknoloji, bilişim ve internete erişim merkezi olmalıdır. Bilgisayar ve internet kullanım imkânı çocukların kütüphaneye olan ilgilerini ve ziyaretlerini arttıracaktır. Bu nedenle kütüphane binaları planlanırken mutlaka teknolojik alt yapılar yeterli düzeyde sağlanmalı, çocukların bilgiye erişim noktasında teknolojiyi kullanmaları desteklenmelidir (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

1.2.1.2. İç Mekân

Halk kütüphanelerine bağlı çocuk bölümleri, kütüphanenin diğer bölümlerden ayrılmış, çocuklar için kolaylıkla tanınabilecek, yeterli büyüklüğe sahip mekânlar olarak planlamalıdır (IFLA, 2018). Çocuk kütüphanelerinde iç mekân tasarımı çocukların gelişimsel özellikleri temel alınarak tasarlanmalıdır. Mobilyalar,

merdivenler, tasarımlar ve mekandaki renk seçimleri gibi tüm unsurlar çocukların fiziksel ve bilişsel gelişimlerine uygun olmalı, sağlıklı ve güvenilir malzemeler kullanılarak tasarlanmalıdır (Yılmaz ve ark, 2021; Yılmaz, 2019b).

Çocuk kütüphanelerinde iç mekân tasarımının birçok duyuya hitap edecek şekilde düzenlenmesiyle çocukların kütüphane ile bağ kurması kolaylaşacaktır. Çocukların görsel algılarına yönelik tasarlanan bir mekân onların ilgilerini çekecek, iletişim kurma ve keşfetme isteklerini arttıracaktır (Erten Bilgiç ve Keskin, 2021). Çocuk kütüphanelerinde iç mekân; çocukların ve ailelerin beğenilerini kazanacak şekilde planlanmalıdır. Çocukların doyasıya keşfetmeleri, okumaları, eğlenmeleri için içeride kendilerini mutlu ve güvende hissedecekleri ilgi çekici bir ortam oluşturulmalıdır. Kütüphanenin iç mekân tasarımı çocukların kütüphaneyi kolay ve etkin kullanabilmesine yardımcı olmalıdır. Mobilyaların rafların ve diğer tüm eşyaların kenarları keskin özellikte olmamalı, sağlık ve temizlik gibi unsurlara dikkat edilmelidir. Mobilyalar çocukların güvenliklerini sağlayacak şekilde konumlandırılmalı, elektrik prizlerinin üzeri kapatılmalıdır (IFLA, 2007; Yılmaz, 2019a).

Çocukların kütüphaneleri ev ve okul haricinde üçüncü bir mekân olarak görebilmeleri için kütüphanelerin çocuklara göre tasarlanması önemli bir kriterdir. Örneğin; ortamda çocukların motor becerilerini destekleyecek ipler-halatlar, basamaklar; özgün mobilyalardan hazırlanmış okuma köşeleri ve görsel okuryazarlık becerilerini destekleyecek levhalar, yazı yolları, işaretler veya renkler kullanılabilir. Ayrıca çocukların hayatından güncel tematik ortamların hazırlanması çocukların kütüphaneye olan ilgilerini arttıracaktır (Kütüphaneler Ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

Çocuk kütüphanelerinde mekân büyüklüğü birbirinden farklı yaşlardaki çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde planlanmalıdır. İç mekân; okuma, ders çalışma, araştırma yapma, kitap tartışma, masal saati ve diğer atölyeler gibi birçok etkinliğin aynı anda yapılabilmesi için birçok çocuğun kullanımına yeterli olmalıdır. Kütüphane içerisinde çok amaçlı salon, okuma salonları, sergi alanı, kütüphaneciler

ve yönetim için odalar ve danışma bölümü yer almalıdır (IFLA, 2018; Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphaneleri planlanırken çocukların ve ailelerin sosyalleşebilecekleri alanlar oluşturulmalıdır. Çocukların gelişimlerine uygun nitelikte materyallerin bulunduğu oyun alanları ile bakım ve beslenmelerinin yapılabileceği bakım odalarına mutlaka yer verilmelidir. Ayrıca ailelerin çocuklarını beklerken zaman geçirebilmeleri ve sosyalleşebilmeleri adına bekleme salonlarına da gerek duyulmaktadır (IFLA, 2007; Yükselen, 2015; Yılmaz, 2019b).

Ortamda bebekler ve küçük çocukların güvenliklerini olumsuz etkileyecek, yaralanmalara neden olabilecek her türlü fiziksel engeller kaldırılmalıdır. Örneğin; yüksek merdivenler, açılması zor kapılar ve kaygan zemin bulundurulmamalıdır (IFLA, 2007; Yükselen, 2015). Çocuk kütüphanelerindeki lavabolar çocukların boyutlarına uygun olarak planlamalı, okuma ve oyun odalarına yakın bir yerde konumlandırılmalıdır. Böylelikle çocukların lavaboya geçişleri kolay olacaktır. Kütüphanede her türlü kazalar ve acil durum için ilk yardım dolabı ve ilaçlar bulundurulmalıdır (Yılmaz, 2019a).

Bebeklere ve ebeveynlerine yönelik hizmet veren bebek kütüphaneleri, bebeklerin rahatça emekleyebilecekleri, dönebilecekleri ve dolaşacakları şekilde temiz ve güvenli olmalıdır. Bebeklerin kitaplara rahatça uzanabilmeleri için kitaplar raflarda değil de yerlerde konumlandırılmalıdır. Ebeveynlerinin bebeklerine kitap okuyabilecekleri ve birlikte zaman geçirebilecekleri minderler, ergonomik mobilyalar veya koltuklar bulundurulmalıdır (Güneş ve Güneş, 2017).

Özel gereksinimli çocuklar için ortamda fiziksel uyarlamalar yapılmalı, asansör ve rampa düzenekleri bulundurulmalıdır. Görme engelli çocuklar için gerekli uyarılar ve yönlendirmeler kullanılmalıdır. Kapı ve koridor genişlikleri ayarlanmalı, merdivenlerin yanına rampalar yapılmalıdır. Birden fazla katlı binalarda mutlaka asansör bulundurulmalıdır (Yükselen, 2015; Yılmaz, 2019a). Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanılı çocuklar için uyarılardan arındırılmış

özel bir odaya yer verilmelidir (Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

1.2.2. Derme (Koleksiyon)

Çocuk kütüphanelerinin varlığı toplumun bilgi ve eğitim seviyesi ile doğrudan ilişkilidir. Toplumun geleceği olan çocuklar ne kadar çok kaliteli kitaplara ulaşırsa; araştıran, düşünen, tartışan ve üreten bireylerimiz o kadar çok artacaktır. Çocukların kaliteli ve güncel kitaplara kolaylıkla ulaşabilmeleri için çocuk kütüphanesi dermesinin zenginleştirilmesi gerekmektedir (Demircan, 2006).

Çocuk kütüphanesi dermesinde bulunan kitaplar çocukların okumaya olan ilgilerini ve okuma alışkanlıklarını etkileyecektir. Bu nedenle kütüphane dermesine biçim, içerik, sağlık ve güvenlik bakımından nitelikli ve çocukların gelişimine uygun kaynaklar seçilmesine özen gösterilmelidir. Ayrıca kütüphanedeki kitapların bakımı da önemli bir konudur. Çocuklar kirli veya yırtılmış kaynakları okumaktan zevk almayacaktır ve bu durum onlar için iyi bir örnek oluşturmayacaktır. Çocuklarda kitapların değerli olduğu bilincini oluşturmak için kitapların sıklıkla değerlendirilmesi ve yenilenmesi gerekmektedir. Yıpranan, eskimiş, kullanılmayan kitaplar düzenli olarak ayıklanmalı ve yerine güncel yayınlar getirilmelidir (Salgır, 1953; Türkben, 2019; Yılmaz, 2019a).

Çocuklar her yaşta birbirinden farklı gelişim ve öğrenme özelliklerine sahiptirler. Çocuk kütüphaneleri her yaşta çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayabilecek, dil ve biçim özellikleri bakımından çocuklara uygun ve çeşitli kaynakları dermesinde bulundurmalıdır (Akkaya ve Odabaş, 2019). Çocuk kütüphanelerindeki koleksiyon 0-3, 4-6, 7-12 ve 13-17 yaş gruplarına hitap edecek şekilde olmalıdır (Yılmaz, 2019a). Kütüphanede bulunması gereken çocuk kitapları yaşlara göre; bebekler için tahta kitaplar, duyu kitapları ve kavram kitaplar, ilk çocukluk dönemindeki çocuklar için okumayı sevdirecek resimli kitaplar, okumayı yeni öğrenen ilköğretim çocukları için başlangıç kitapları, daha büyük çocuklar için az

resimli çocuk kitapları ve düzyazı eserleri olarak sınıflandırılabilir. Dermeye seçilen kitapların edebiyat ve sanat değeri taşımasına dikkat edilmelidir (Cevher, 2015; Odabaş ve Akkaya, 2018).

Tüm çocuklar bireysel farklılıklar ile dünyaya gelirler ve biriciktirler. Bu nedenle aynı yaş grubundan çocukların bile birbirlerinden tamamen farklı ilgi alanlarına sahip olduklarını söylemek mümkündür. Çocuk kütüphaneleri her çocuğun ilgi alanına hitap edebilecek zenginlikte kitap ve materyalleri bünyesinde bulundurmaktadır (Akkaya ve Odabaş, 2019).

Çocuk Kütüphaneleri Çalıştayı (2017) raporuna göre; çocuk kütüphaneleri dermesinde bulunması gereken kitaplar şu şekilde belirtilmiştir; ABC kitapları, duyu kitapları, banyo kitapları, oyuncak kitaplar, resimli öykü kitapları, masallar, öyküler, biyografiler, bilim-fen kaynakları, ansiklopediler, sözlükler, romanlar, tiyatro eserleri, çizgi romanlar, şiir ve bilmece kitapları (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

Çocuk kütüphanelerinde kitaplar haricinde en çok yer alan materyaller oyuncaklardır. Oyuncakların fiziksel, kimyasal, mekanik ve gelişimsel açıdan çocuklara uygun, sağlıklı ve güvenilir olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca çocuklara uygun şekilde hazırlanmış e-kitap, e-dergi ve veri tabanları gibi elektronik kaynaklar da çocuk kütüphanelerinde yer almalıdır (Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphanelerinde derme seçimi oldukça önemli bir konudur. Seçilecek kitap ve materyaller; çocukların zevk alma, eğlenme, bilgi edinme ve problem çözme becerilerini destekleyecek nitelikte olmalıdır. Kitaplar; çocuğun kendine olan güvenini, empati becerisini ve kendini tanıma becerisini destekleyici nitelikte konular içermelidir (Cevher, 2015). Derme; reklam, siyasi ve ideolojik fikirler içermeyen içeriklere sahip olmalıdır. Kütüphaneciler çocuk kütüphaneleri için materyal seçimi yaparken çocuk gelişimi uzmanlarından danışmanlık almalıdır. Eğer mümkün olursa kitap seçimini çocuk gelişimi meslek elemanlarının yapması daha doğru olacaktır (Yılmaz, 2019a).

IFLA, çocuk kütüphanesi dermesi seçilirken çocukların yaşlarına uygun, nitelikli, güvenli, ailelerin beğenisini kazanmış, çocukların ilgilerine yönelik, tarafsız, şiddet ve cinsellik gibi olumsuz içeriklerden uzak ve çocuklarda okuma sevgisi oluşturacak kaynakların seçilmesi gerektiğini belirtmektedir (IFLA, 2007).

Çocuk kütüphanelerine seçilecek kitaplar kaliteli malzemelerden üretilmiş, resim-yazı oranına dikkat edilerek hazırlanmış, evrensel tasarım ilkelerine uygun ve sayfa sayısı çocuklara uygun olmalıdır. Kitaplarda kullanılan dil basit, anlaşılır ve dil bilgisi kurallarına uygun olmalıdır. Argo kelimeler veya uzun ve karmaşık cümleler içermemelidir. Ayrıca dermede bulunan kitapların çocukların kelime hazinesini arttıracak nitelikte olmasına özen gösterilmelidir (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

Çocukların gereksinim duyduğu, tüm gelişim alanlarını destekleyecek materyaller çocuk kütüphanelerinde bulundurulmalıdır. Kütüphaneler bütün çocuklar içindir. Bu nedenle derme oluşturulurken özel gereksinimli çocuklar için de gerekli kitaplar ve materyallere yer verilmelidir. Örneğin; farklılıklara saygı konulu kitaplar, özel gereksinimli çocuklara yönelik duyuşsal materyaller, otizm tanılı çocuklar için sosyal öyküler, işitme engelli çocuklara yönelik görsel destek materyalleri, görme engelli çocuklara yönelik Braille Alfabesi ile yazılmış kitaplar veya sesli kitaplar bulundurulmalıdır (Cevher, 2015; Yükselen, 2015; Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

Çocuk kütüphanelerinde ailelerin de yararlanabilmesi amacıyla çocuk gelişimi ve çocuk eğitimi konularında aileleri eğitebilecek yayınlar (kitap, dergi vb.) yer almalıdır (Yılmaz, 2019a).

1.2.3. Bütçe

Çocuklar geleceğimiz için önemli bir yatırımdır (IFLA, 2011). Çocuk kütüphaneleri; çocuklarda uzun dönemli kazanımlar elde edebilmek için dil, bilişsel,

akademik gelişimi destekleyici ortamlar ile çocukları erken dönemde buluşturan devlet destekli ve ücretsiz kurumlardır (Kakırman Yıldız, 2019a). Çocuklara yönelik bu kütüphane hizmetlerinin sağlanması ve geliştirilmesi için çocuk kütüphanelerinin yeterli bütçeye ihtiyaçları vardır (IFLA, 2011).

Çocuk kütüphanelerinin bağımsız veya halk kütüphanesine bağlı çocuk bölümü olması fark etmeksizin hepsinin bağımsız bir bütçeye sahip olması gerekmektedir. Çocuk kütüphanelerinin bütçe anlamında ikincil planda bırakılması kabul edilmemesi gereken bir durumdur (Odabaş ve Akkaya, 2018). Bu noktada çocuk kütüphanecilerinin düzenli olarak kütüphane giderlerini kayıt altında tutması, hizmetlerini ve etkinlikleri kayıt altında tutması, ihtiyaçlar listesini hazırlaması ve üst yönetimin desteğinin alınması gerekmektedir (Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphanelerinin, kullanıcılarına sunacağı hizmetlerin planlama, hazırlama ve uygulama gibi tüm süreçlerinde bazı giderleri bulunmaktadır. Bu giderler; kaynak ve derme giderleri, personel giderleri, mekânsal giderler, etkinliklere yönelik giderler, teknoloji ve internet giderleri, onarım giderleri ve elektrik, su gibi alt yapı giderleri şeklinde sıralanabilir (Yılmaz, 2019a; Yılmaz, 2019b). Ayrıca tablet ve konsol gibi yeni aygıtların edinimi, donanım/yazılım harcamaları, reklam harcamaları ve personel eğitim harcamaları gibi giderler de bulunmaktadır (IFLA, 2018).

IFLA, çocuk kütüphanelerinin giderlerinin karşılanabilmesi, hizmet ve derme niteliklerinin geliştirilmesi için bir bütçeye ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Bütçe, çocuk kütüphanelerinin standart bütçesinin yanı sıra devlet, sanat ve tarih sunumları gibi kültürel etkinlikler, yayınevleri, gönüllü kişi ve kuruluş sponsorlukları, sivil toplum kuruluşları ve fonlar gibi diğer kaynaklar ile desteklenebilmektedir (IFLA, 2011).

Çocuk kütüphanelerine bütçe sağlama noktasına devletlerarası bir farklılık olduğunu söylemek mümkündür. Bütçede ana kaynak devlet olsa da yerel yönetimler (belediyeler) de destek sağlamaktadır (Yılmaz, 2019b). Türkiye’de halk

kütüphanelerine bağılı çocuk kütüphanelerinin bütçeleri Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmekte ve kütüphanelere bütçe kalemleri tarafından ulaştırılmaktadır. Halk kütüphanelerinin bütçe konusunda çok fazla inisiyatifi bulunmamakla birlikte, belirlenen bütçe dışında yerel kaynaklar ve sponsorlar ile ek kaynak sağlayabilmektedir. Aynı zamanda Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’nden yıl içerisinde ek finansman isteğinde bulunabilmektedir (Cevher, 2015).

1.2.4. Kullanıcı

Çocuk kütüphanelerinde ve diğer tüm kütüphanelerde temel amaç kullanıcılarına hizmet vermektir. Kütüphanelerin “varlık nedeni” aslında kullanıcılarıdır. Kütüphanelerde sunulacak tüm hizmetler kullanıcı kitlesinin ihtiyaçları, istekleri ve memnuniyetleri doğrultusunda şekillenmektedir (Cevher, 2015; Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphaneleri; kullanıcıları arasında cinsiyet, yaş, eğitim, din ve sosyoekonomik durum gibi herhangi bir ayrım gözetmeksizin hizmet sunmaktadır. Hizmetlerinin hedef kitlesinde bebekler, ilk çocukluk dönemi çocukları, anne/babalar, diğer aile üyeleri ve bakıcıları bulunmaktadır. Ayrıca kitap/medya alanında çalışanlar ve çocuk gelişimi meslek elemanları da çocuk kütüphanelerinin kullanıcı kitlesi içerisinde yer almaktadır (Yılmaz, 2019b).

IFLA (2018); çocukların homojen bir grup olmadıklarını, farklı yaş gruplarından çocukların farklı becerilerinin ve ihtiyaçlarının olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle kütüphanelerde mekân tasarımı ve her türlü planlamalarda farklı yaş gruplarından çocukların özelliklerinin dikkate alınması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Çocuk kütüphanelerinin hizmet verdiği yaş grupları 0-3, 4-6, 7-12 ve 13-17 şeklinde sınıflandırılabilir (Yılmaz, 2019a).

IFLA'ya göre çocuk kütüphanelerinin kullanıcıları (hedef grubu) şu şekilde belirtilmektedir: “Çocuk kütüphanesi, tek tek ya da gruplar halinde gelen ve aşağıda belirtilen gruplara hizmet vermeyi hedefler:

- Bebekler ve küçük çocuklar (0-2 yaş)
- İlk çocukluk dönemindeki çocuklar (3-6 yaş)
- Okul dönemindeki çocukları (7-12 yaş)
- Ergenlik dönemi çocukları (13-18 yaş)
- Özel gereksinimi olan çocuklar
- Azınlık grupları
- Ebeveynler, diğer aile üyeleri, bakıcılar
- Kitap ve medya alanlarında çalışan yetişkinler (IFLA, 2011).

Dünyada yaşanan göç olayları sebebiyle mülteci ve sığınmacı çocuklar ile bu çocukların aileleri, hastanelerde tedavi gören çocuklar ve anne mahkûmiyeti sebebiyle cezaevinde yaşayan çocuklar da çocuk kütüphanelerinin hedef grupları arasındadır. Çocuk kütüphaneleri, bu dezavantajlı özel gruplara kitap ve hizmetleri ile ulaşarak okuma ve kütüphane kültürünü erken dönemde kazandırmalıdır (Yılmaz, 2019b).

Çocuk kütüphanelerinin genel kullanıcı grupları; okul öncesi dönem çocukları, okul dönemi çocukları, ergenlik dönemi çocukları (genç yetişkinler), özel gereksinimli çocuklar, azınlık gruplar ve yetişkinler olarak sıralanabilir (Yılmaz, 2019a). Bu kullanıcı grupları aşağıdaki şekilde açıklanabilir.

Okul öncesi dönem çocukları, kütüphaneleri genelde ebeveynleri veya bakıcıları ile ziyaret eden 0-6 yaş grubundaki çocukları kapsamaktadır. Bu yaş grubu çocuklar için oyunlar, oyuncaklar, resimli kalın mukavva kitaplar, müzik veya çizgi film CD'leri, DVD'leri bulundurulmalıdır. Kütüphanede aileleri ile birlikte katılabilecekleri okuma etkinlikleri düzenlenmelidir (Yılmaz, 2019a). Ayrıca okul

öncesi dönem çocukları için kütüphanede oyun alanları ve park bulundurulması güzel olacaktır (Cevher, 2015).

Okul dönemi çocukları zamanlarının çoğunu okulda geçirdikleri için kütüphaneye yeterince vakitleri kalmamaktadır. Kütüphaneye genellikle eğlence amaçlı ya da ders çalışmak için gelmektedirler. Okul dönemi çocukları için ödev yaparken ve ders çalışırken yararlanabilecekleri kaynaklara kütüphanede yer verilmelidir. Ayrıca bu dönem için hafta sonu etkinlikleri, yaz etkinlikleri ve yaz okuma programları düzenlenebilir (Cevher, 2015).

Ergenlik dönemi çocukları (genç yetişkinler); 12-18 yaş grubu olarak tanımlanmaktadır. Kütüphaneler bu gruba sunduğu hizmetler ve danışmanlık ile çocukluktan yetişkinliğe uzanan süreçlerinde onları desteklemektedir. Bu grup için popüler kaynaklar, mizah kitapları, fantezi ve romantik kitaplar, bilim kurgu kitapları, güncel müzik kaynakları bulundurulmalıdır (Yılmaz, 2019a).

Özel gereksinimli çocuklar, çocuk kütüphanesi ortamında gelişimsel destek ve sosyalleşme imkânı bulabilmektedir. Ancak özel gereksinimli çocukların kütüphaneye ulaşım ve kaynaklara erişim noktasında özel bir çabaya ihtiyaçları vardır. Özel gereksinimli çocukların kütüphanelere ulaşımı devlet, okullar, hastaneler ve sivil toplum kuruluşları desteği ile sağlanmalıdır. Kütüphanelerde özel gereksinimli çocuklara genellikle kitaplara ve resimlere bakmak ya da onlara kitap okunması yönünde etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Bu grup için eğitici kitaplar, oyuncaklar ve oyunlar da bulundurulmalıdır (Yılmaz, 2019a).

Azınlık grupları, herhangi bir sebeple bulundukları ülkeden/toplumdan farklı dile ve kültüre sahip olan çocukları/yetişkinleri içeren gruptur. Kütüphanelerin bu tür gruplar için önemli görevleri vardır (Yılmaz, 2019a). Çocuklara hem kendi dillerinden ve kültürlerinden kaynaklar; hem de içinde bulunduğu dile ve kültüre ait kaynaklar sunulmalıdır. Böylelikle çocuklar hem kendi kültürleri hakkında bilgi sahibi olacak hem de içinde bulundukları kültüre ayak uydurabileceklerdir (Cevher,

2015). Özellikle çok kültürlü toplumlarda çok dilli ve birçok kültüre ait kitapların bulundurulması gerekmektedir.

Yetişkinler, çocuk kütüphanelerinde öncelikli hedef grup olmasalar dahi kütüphanede onlara yönelik kaynaklara da yer verilmeli ve çocuklarıyla birlikte vakit geçirebilecekleri etkinlikler ile aile programları düzenlemelidir. Kütüphaneyi yetişkinlerin de kullanacağı göz önünde bulundurularak onlara uygun mobilyalara yer verilmelidir. Çocuk kütüphanelerini ziyaret eden yetişkinler; ebeveynler, bakıcılar, çocuk yuvası görevlileri, öğretmenler, çocuk gelişimi meslek grubu ve bu alanın öğrencileri olarak sıralanabilir (Cevher, 2015).

1.2.5. Personel

Kütüphane hizmetlerinin yürütülebilmesi ve diğer kütüphane unsurlarının tamamlanması büyük oranda kütüphane personellerine bağlıdır (Yılmaz, 2019a). Çocuk kütüphanelerinde hizmet verecek personelin kişilik özellikleri; çocukların kütüphaneye olan duygu ve düşünceleri, kullanım sıklıkları ve okuma alışkanlıkları üzerinde doğrudan etkilidir (Yıldırım, 2019). Bu nedenle halk kütüphanesinde çalışan bir personelin çocuk bölümünde görevlendirilmeden önce davranışlarının çocuklara uygun olup olmadığı değerlendirilmelidir (Cevher, 2015).

IFLA; çocuk kütüphanelerinden sorumlu personellerin bazı kişisel özelliklere sahip olmaları gerektiğini belirtmektedir. Çocuk kütüphanecileri; etkin, hevesli, çocukları seven, eğitilmiş olmalıdır. Bunların yanında işbirliği yeteneğine sahip, iletişim becerileri kuvvetli, kullanıcıların gereksinimlerini karşılayan, dikkatli, becerilerini geliştirmeye ve öğrenmeye hevesli olmalıdır. Ayrıca çocuk gelişimi, çocuk psikolojisi, çocuk edebiyatı, çocuk ve medya, çocuklarda okuma becerisinin gelişimi ile sanatsal ve kültürel konularda ilgi ve bilgi sahibi olmalıdır. Çocuk kütüphanecilerinin kütüphanecilik mesleğinde uzman kişiler olmasına dikkat edilmelidir (IFLA, 2011).

Çocuk kütüphanelerinde görev alacak personellerin mesleki bilgi ve yeterliliklerinin yanında mesleki deneyime de sahip olmaları gerekli görülmektedir (Yıldırım, 2019). Kütüphanelerde istihdam edilmesi gereken öncelikli grup; üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümünden en az lisans derecesinde mezun olmuş kütüphanecilerdir. Kütüphanecilerin haricinde çocuk kütüphanesi hizmetlerinin kalitesini önemli ölçüde arttıracak çocuk gelişimi, okul öncesi eğitim, rehberlik, bilişim ve halkla ilişkiler meslek alanlarından da personeller istihdam edilmelidir. Ayrıca yardımcı personeller ve destek personelleri de kütüphanelerde görev almalıdır (Yılmaz, 2019b).

Çocuk kütüphanesi personellerinin hizmet kalitesini belirleyecek önemli noktalardan birisi “çocuğa göre” hizmet sunulmasıdır. Etkinliklerin, materyallerin ve hizmetlerin çocuklara sunumunda onların yaşına, gelişimine ve iletişim becerilerine uygun davranılması gerekmektedir (Yıldırım, 2019). Çocuk kütüphanecileri hayata çocukların gözünden bakabilmeli ve her çocuğu bir birey olarak görüp saygı duymalıdır. Çocukların gereksinimlerini küçümsememeli, sorunlarını ve isteklerini uygun zaman ve uygun kaynaklarla çözüme ulaştırmalıdır (Cengiz ve ark., 2018).

Çocuklara kitap ve kaynak sağlamak, çocukları nitelikli kitaplarla buluşturmak, kitaplara olan ilgilerini arttırmak, çocuklarda okuma kültürü oluşturmak çocuk kütüphanecilerinin en temel görevleridir (Yağcı, 2007). Aynı zamanda çocuk kütüphanecilerinin çocuklar ve aileleri için etkinlikler düzenlemek, sosyal yardım faaliyetleri planlamak, bilişim ve teknoloji kaynaklarında kullanıcılara yardımcı olmak gibi görevleri de vardır. Çocuk kütüphanesi personelleri kütüphane kaynaklarını ve kullanıcılarını iyi tanımalıdır. Kullanıcılarının ilgi ve istekleri doğrultusunda kütüphanesini zenginleştirmeli ve gerektiğinde kaynak danışmanlığı yapmalıdır (Yıldırım, 2019).

Çocuk Kütüphaneleri Çalıştay raporunda; çocuk kütüphanesi personellerine halkla ilişkiler, iletişim becerileri, stres yönetimi, çocuk gelişimi, masal okuma, aileler ve çocuklara yönelik rehberlik konularında hizmet içi eğitimler verilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. “Çocuk kütüphaneciliği” uzmanlık alanının

oluşturulması ve çocuk kütüphanelerinde bu alanda ders almış ve uzmanlaşmış personellerin görev alması desteklenmelidir. Ayrıca çocuk kütüphanesi personelleri üniversitelerin çocuk gelişimi, okul öncesi eğitim, özel eğitim, psikoloji gibi bölümlerinden öğrenciler ile işbirliği yapmalı, kütüphanelerde staj yapma olanaklarının sağlanması noktasında gerekli işlemleri başlatmalıdır (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

1.3. Çocuk Kütüphanelerinde Verilen Hizmetler

Çocuk kütüphanelerinde verilen hizmetler; teknik, kullanıcı ve yönetim olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır.

Teknik hizmetler; içerisinde kütüphane otomasyon sistemi seçilmesi, kütüphane için materyal seçimi ve sağlanması, demirbaş işlemleri, kataloglama, sınıflama, etiketleme, rafa yerleştirme, sayım, ayıklama, düşüm ve istatistik işlemleri yer almaktadır (Yılmaz, 2019a).

Kullanıcı hizmetleri; üyelik hizmetleri, ödünç verme hizmeti, danışma hizmetleri, çocuklara yönelik hazırlanan programlar ve diğer hizmetler, özel gereksinimli çocuklara yönelik hizmetler, ergenlere yönelik hizmetler ve ebeveynler için olan hizmetleri içermektedir. Ayrıca kültürel ve sosyal etkinlikler, iş birliği ve bağış yönetimi, gönüllüler, kütüphaneye ait web ve sosyal medya sayfaları kullanımı, halkla ilişkiler ve tanıtım gibi hizmetler de bu grupta yer almaktadır (Yılmaz, 2019a).

Çocuk kütüphanelerinde **yönetim hizmetleri;** kütüphanenin amacına ulaşması ve kaynaklarının verimli kullanılabilmesi için önemlidir. Yönetim hizmetleri ise; uzun vadeli politika ve plan geliştirmek, kütüphanenin finansal yönetimi, kaynakların yönetimi, personel yönetimi, kütüphane otomasyon sisteminin oluşturulması ve yönetimi, kütüphane hizmetlerinin değerlendirilmesi gibi hizmetleri içermektedir (Yılmaz, 2019a).

Kütüphaneler zamanla klasik kütüphanecilik hizmetlerinin yanı sıra farklı ve gelişmiş uygulamalar ile kültür ve sanat merkezlerine dönüşmüşlerdir. Kütüphanelerin bu hizmetler doğrultusunda bir sosyalleşme merkezi konumunda olduğunu söylemek mümkündür. Böylelikle kütüphaneler nefes alan ve yaşayan kütüphaneler olarak adlandırılmaya başlamıştır. “Yaşayan kütüphane” kavramı kütüphaneleri sadece kitap okunan, araştırma yapılan, ders çalışılan ve tüm bunları yaparken sessiz olunan mekânlar olmasının haricinde sesli veya sessiz birçok etkinliğin yapıldığı, içerisinde yaşam olan aktif mekânlar olarak nitelendirmektedir (Yılmaz, 2019b).

Kütüphanelerde çocukların bilgi, eğlence ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için verilebilecek bazı hizmetler bulunmaktadır. Çocuklara kitap ve materyalleri ödünç vermek, kaynak seçiminde çocuklara yardımcı olmak, çocuklara, ebeveynlere ve öğretmenlere danışmanlık hizmeti sunmak, kütüphane kullanımı eğitimi vermek, bilgi okuryazarlığı eğitimi vermek, okumayı teşvik edici etkinlikler düzenlemek, yaratıcı programlar düzenlemek, hikâye yazma etkinlikleri düzenlemek, kurumlarla iş birliği yapmak çocuk kütüphanelerinin vereceği hizmetler arasında yer almaktadır (IFLA, 2011).

Çocuk kütüphaneleri okullar ile iş birliği içerisinde olmalı, okullar ve öğrenciler için özel programlar yürütmelidir. Bu programlar; ödünç verme hizmeti, kütüphane ziyaretleri, oryantasyon programları, bilgi okuryazarlığı eğitimleri, okuma teşvik etkinlikleri, kültürel etkinlikler, ev ödevi desteği, yazar buluşmaları, etkinlikler ve uygulayıcıları ile buluşmalar olarak belirtilebilir (IFLA, 2018).

IFLA (2011), çocuk kütüphanesi hizmetlerinin en az yetişkinlere yönelik hizmetler kadar önemsenmesinin gerekliliği üzerinde durmaktadır. Çocuk kütüphanesi hizmetlerinin çocukların okuma alışkanlıkları ve kütüphane kültürü kazanma noktasındaki etkileri düşünüldüğünde toplumun geleceği için daha da önemli olduklarını söylemek mümkündür. Hedef kitlenin bebek ve çocuklar olması hizmetlerin bu grubun ihtiyaçları doğrultusunda oyun, eğlence, keşfetme, teknolojiye erişim ve öğrenme merkezli olmasını gerekli kılmaktadır (Yılmaz, 2019b).

Günümüzde çocuk kütüphaneleri; teknolojik ve küresel gelişimlerden etkilenecek geleneksel kütüphanecilik hizmetlerinin haricinde okuma etkinlikleri, yabancı dil aktiviteleri, konserler, gösteriler, seminer ve konferanslar, bahçe ve açık hava etkinlikleri, sanat etkinlikleri, resim ve boyama saatleri, oyun ve oyuncak saatleri gibi çocuklara yönelik birçok hizmet sunmaktadır. Bunlara ek olarak; robotik kodlama eğitimleri, artırılmış gerçeklik atölyeleri, sinema gösterimleri, nefes-yoga etkinlikleri ve sosyal medya kullanım eğitimleri gibi birçok gelişimsel destek uygulamaları ile hizmet verilmektedir (Akkaya ve Odabaş, 2019).

Çocuk kütüphanelerinde uygulanacak programların; iyi planlanmış, iyi prova edilmiş, gelişimsel ve eğitsel açıdan çocuklara uygun olması gerekmektedir (Cevher, 2015). Sesli okuma çalışmaları yapmak, çocukların zevk alabilecekleri bir ortam oluşturmak ve okuma-yazmayı oyunlarla birlikte çocuğa sunmak çocuk kütüphanelerinin sunacağı en temel üç hizmettir (Yılmaz, 2008). Ayrıca kitap tanıtımları ve söyleşileri, ebeveyn/öğretmen toplantıları ve seminerleri, okul ziyaretleri, öykü/masal saatleri, yaz okuma programları, yazar buluşmaları, masal anlatıcıları ve konuşmacılar ile etkinlikler ve kitap tartışma grup etkinlikleri olarak sıralanabilir. Belirtilen bu programların haricinde; kukla gösterimi, yaratıcı drama ve yaratıcı şiir etkinlikleri, bilgi yarışmaları, elişî etkinlikleri ve eğitici oyunlar gibi programlar da çocuk kütüphanelerinde yer almaktadır (Cevher, 2015).

Halk kütüphaneleri hiçbir siyasi veya ekonomik kazanç olmaksızın kullanıcılarına birbirinden farklı eğitsel ve kültürel etkinlikler düzenlemektedir. Belirli gün veya haftalara ilişkin hazırlanıp yürütülen programlar bu etkinliklere örnek gösterilebilir (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012). Ayrıca çocuklara yönelik nefes egzersizleri, felsefe atölyeleri, ritim(orf) atölyeleri, sanat etkinlikleri, akıl oyunları, ebeveynli etkinlikler ve lego, oyun saatleri düzenlenmektedir (Küçük ve Küçük, 2019). Aileler için eğitim seminerleri, çocuklar için film gösterimleri, satranç oyunları, bütünleştirilmiş etkinlikler ve okuma performanslarına yönelik ödül ve hediye etkinlikleri sürdürülebilir kütüphane etkinliklerine örnek gösterilebilir (Atay, 2019).

Uluslararası çocuk kütüphanesi örnekleri incelendiğinde çocukların kütüphanelere olan ilgilerini ve erken okuryazarlık becerilerini desteklemek adına birçok etkinlik düzenlendiğini söylemek mümkündür. Erken okuryazarlık programları, hikaye/masal saatleri, açık hava etkinlikleri, dans, tiyatro, drama, sanat, ve oyun temelli etkinlikler, ev ödevi desteği, topluma hizmet etkinlikleri, yemek etkinlikleri, bilim ve teknoloji etkinlikleri, kukla gösterileri bu etkinliklere örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca bitki yetiştirme, seramik atölyeleri, akıl oyunları, şiir ve müzik saatleri de çocuk kütüphanelerinde düzenlenebilecek etkinlikler arasında yer almaktadır (Gönen ve ark., 2015).

Çocuk Kütüphaneleri Çalıştay raporu da çocuk kütüphanelerinde düzenlenebilecek etkinlikler şu şekilde belirtilmektedir:

- Erken çocukluk döneminden itibaren kodlama ve arduino eğitimleri
- Eğlence amaçlı oyun, tiyatro, drama, lego gibi çeşitli atölyeler
- Bahçede/açık havada oyun saatleri
- Okul ziyaretleri
- Video klip atölyesi, robot ve maket yapım atölyesi, yenilikçilik atölyesi, zihin ve bilişsel haritalar atölyesi gibi yaratıcı atölyeler
- Su, kum, çamur veya lego gibi ince motor becerilerine ilişkin oyun atölyeleri
- Akıl ve zekâ oyunları
- Aileler ve bakıcılar için kütüphane, medya ve bilgi okuryazarlığı eğitimleri
- El becerisi ve sanat etkinlikleri
- Kütüphaneye uyum amaçlı oyunlar ve programlar
- Hasta, mülteci veya ceza evlerinde mahkûm durumunda olan çocuklar için gezici kütüphane hizmetleri (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

Çocuk kütüphanelerinde verilecek hizmetlerin tümü; kütüphanedeki mekân, derme, bütçe, kullanıcı ve personel gibi unsurların niteliğine göre şekillenecektir. Bu

unsurların tam olarak sağlandığı bir kütüphanede verilecek hizmetler ile sunulacak etkinlikler daha geniş kapsamlı ve kaliteli olacaktır. Bu nedenle ülkemizdeki mevcut çocuk kütüphanelerinin temel unsurlar bakımından niteliksel olarak değerlendirilmesi ve gerekli düzenlemeler için mevcut durumunun ortaya çıkarılması gerekli görülmektedir. Halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerinin temel unsurlarının değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesi amacıyla yapılan çalışmanın, çocuk kütüphanelerine yönelik farkındalık oluşturmaları, eksikliklerin belirlenmesi ve yapılacak çalışmalara yön göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4.Konu İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerine yönelik ülkemizdeki ve dünyadaki bilimsel çalışmalara yer verilmiştir.

1.4.1.Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Çocuk kütüphaneleri ile ilgili geçmişten günümüze çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Özellikle son zamanlarda çocuk kütüphaneleri hakkında yapılan çalışmalarda artış dikkat çekmektedir. Bu bölümde 2015- 2021 yılları arasında Türkiye’de çocuk kütüphaneleri konusunda yapılan çalışmalara ve sonuçlarına yer verilmiştir.

Saydam ve Sağlık (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, İstanbul’daki halk kütüphanelerinin mekân özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmış olup anketler gözlem ve kütüphane personelleri görüşleri ile tamamlanmıştır. Araştırmaya İstanbul’da Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü’ne bağlı 30 halk ve çocuk kütüphanesi dâhil edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; araştırmaya dâhil edilen kütüphanelerden

yalnızca %13'ünün (4 tanesinin) çocukların ilgisine yönelik ve onları cezbedici bir mekâna sahip olduğu belirlenmiştir. İstanbul'daki halk ve çocuk kütüphanelerinde kullanıcıları kütüphaneye çekecek mekân düzenlemesinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kakırman Yıldız ve ark. (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, İstanbul'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimine uygunluklarının incelemesi amaçlanmıştır. İstanbul'da bulunan 30 halk kütüphanesinin dâhil edildiği araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak IFLA Bebekler ve Küçük Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi'nde yer alan ölçütlerden oluşan değerlendirme formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; İstanbul'daki halk ve çocuk kütüphanelerinin fiziksel özellikler, koleksiyon, çevre ile ilişkiler, ailelere ve çocuklara yönelik rehberlik çalışmaları, erken öğrenmeyi destekleyecek çalışmalar ve personel hizmeti gibi konularda yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ünsal ve ark.(2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; okul öncesi dönem çocuğa sahip ve çocuk kütüphanelerini ziyaret eden ebeveynlerin çocuk kütüphanelerinden beklentilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması tekniği kullanılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile 66 anne-babadan toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; ebeveynlerin kütüphanelerin fiziksel özelliklerine yönelik beklentileri; ilgi çekici, renkli, güvenli, bağımsız ve oyun alanına sahip olmaları yönündedir. Ayrıca çocuk kütüphanelerinin zengin içeriklere sahip olması da ebeveynlerin beklentileri arasındadır.

Katrancı ve Yetkin (2019) tarafından yapılan araştırmada; ebeveynlerin, çocukların okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları ile çocuk kütüphanesine ve çocuk kütüphanesinden beklentilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 72'si kadın 46'sı erkek olmak üzere toplamda 118

ebeveyn dâhil edilmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan “Okuma Alışkanlığına ve Kütüphane Kullanımına Yönelik Ebeveyn Anketi” ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda; ebeveynlerin öğrenim düzeylerinin arttıkça okudukları kitap sayısının da arttığı ve ebeveynlerin üçte ikisinde kitap okuma alışkanlığının bulunmadığı, ebeveynlerin yaklaşık dörtte üçünün çocuklarında kitap okuma alışkanlığının olduğunu belirttiği saptanmıştır. Ayrıca ebeveynler kitap okuma alışkanlığının çocuklarda; okuduğunu anlama, kendini ifade etme, hayal gücü, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, hızlı okuma gibi becerileri arttıracaklarını ve okuma alışkanlığıyla beraber genel kültür seviyelerinin artacağını, çocuklarına model olarak, kitap okumanın öneminden bahsederek, baskı kurarak, çocuklarını kitapçıya ve kütüphaneye götürerek ya da ilgi alanlarına yönelik kitapları alarak çocuklarını kitap okuma teşvik ettiklerini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin kitap seçiminde ise kitabın çocuklarının ilgisine yönelik olmasına, yaşına uygun olmasına, ilgi çekici, renkli ve resimli olmasına dikkat ettikleri görülmüştür. Ebeveynler, çocukların kütüphaneyi sevebilmeleri için; çocuk kütüphanelerinin ilgi çekici şekilde düzenlenmesinin ve etkinlikler/atölyeler planlanmasının gerektiğini belirtmişler, kütüphanelere geziler düzenlemesini, kütüphanelerin çocuklara hediyeler vermesini ve kütüphanelerin içeriğinin zenginleştirilmesini de önermişlerdir.

Arat ve Parlak (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; bebek ve çocuk kütüphanelerindeki mekân özelliklerinin ergonomik olarak bebek ve çocuk gelişimine uygunluğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda örnekleme yer alan iki kütüphane (Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi ve Karabük Bebek Kütüphanesi); ölçü, fotoğraflama ve yerinde gözlem yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde; kütüphane binalarının bebek ve çocuk kütüphanesine uygun olacak şekilde inşa edilmediği, mekân ve donatılarda eksikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erten Bilgiç ve Keskin (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; çocuk kütüphaneleri için görsel algı ölçütleri belirlemek ve bu ölçütlere göre çocuk kütüphanelerinin görsel algı özelliklerini incelemek amaçlanmıştır. Görsel algı ölçütleri; malzeme, doku, renk, boyut, şekil ve ışık olmak üzere altı boyutta ele

alınmıştır. Çalışmada betimsel nitelikte nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama yöntemi olarak doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya tarihi binadan çocuk kütüphanesinde çevrilen, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı yedi çocuk kütüphanesi dâhil edilmiştir. Kütüphaneler iç mekân fotoğrafları incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; incelenen kütüphanelerden yalnızca ikisinin (İstanbul Üsküdar Selimiye Çocuk Kütüphanesi ve Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi) görsel algı ölçütlerinden en fazla puanı alarak başarılı kütüphane örneği oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesi ise görsel algı ölçütlerinden en düşük puanı alarak başarısız bir çocuk kütüphanesi örneği olarak nitelendirilmiştir.

Yılmaz ve ark. (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Ankara'daki çocuk kütüphaneleri ile il ve ilçe halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin bina özellikleri, malzeme özellikleri ve güvenlik donanımlarının niteliksel olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara'da bulunan bir çocuk kütüphanesi, bir il halk kütüphanesi çocuk bölümü ve beş ilçe halk kütüphanesi çocuk bölümü oluşturmaktadır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Çocuk Kütüphaneleri Fiziksel Durum Kontrol Listesi” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre örnekleme yer alan kütüphanelerin fiziksel özellikleri incelendiğinde kütüphanelerden iki tanesinin iyi nitelikte, üç tanesinin ortalama nitelikte ve iki kütüphanenin ise yetersiz nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Yılmaz (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; Eskişehir İl Halk Kütüphanesi dermesinde bulunan okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının çocuğa görecelik noktasında incelenmesi ve bunun kitapları ödünç almadaki etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Eskişehir İl Halk Kütüphanesi dermesinde bulunan, 0-7 yaş aralığına uygun ve 2015-2019 yılları arasında yayımlanmış 130 resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Betimleme yönteminin kullanıldığı araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen “Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde; kapak

resimlerinin ilgi çekici ve kitabın içeriğini yansıtan özellikte olması, resim-metin oranındaki uyum, resimlerin çocuklar için öykü oluşturmaya uygun olması ve kitapların çeviri kitap veya özgün olması kitapların çocuklar ve aileler tarafından ödünç alınmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kitap boyutları, kitabın hitap ettiği yaş grubunun yazılı olması ve basım bilgileri ile kitapların ödünç alınma sıklıkları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak örnekleme yer alan kitapların çocukların gelişim düzeyleri ile ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması ile kitapların ödünç alınma sıklıkları arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde son zamanlarda çocuk kütüphanelerine ilişkin farkındalığın ve yapılan araştırmaların arttığı görülmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre ülkemizdeki çocuk kütüphanelerinin mekân, derme, görsel algı, ebeveyn beklentileri, personel ve etkinlik açısından yetersiz olduklarını söylemek mümkündür. Ayrıca ülkemizdeki araştırmalarda genellikle kütüphanelerin tek bir unsurunun ele alındığı, çocuk kütüphaneleri unsurlarının (mekân(bina), derme, bütçe, personel ve hizmet) bütüncül olarak ele alınıp incelendiği çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Çocuk kütüphanelerini ve hizmetlerini bütünsel olarak ele alan, verilen bütün hizmetlerin çocuk gelişimine uygunluğunu niteliksel olarak inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma ile Türkiye'deki çocuk kütüphanelerindeki mekân ve dermenin niteliksel durumu, kullanıcı ve personellerin görüşleri ve bütçenin yeterlilik durumu hakkında fikir sahibi olunacağı düşünülmektedir.

1.4.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde 2015- 2021 yılları arasında yurt dışında çocuk kütüphaneleri konusunda yapılan çalışmalara ve sonuçlarına yer verilmiştir.

Chen ve ark. (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada bebekli ailelerde halk kütüphanesi kullanımı ile sesli okuma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Boston'da bir pediatri kliniğine gelen 6-18

aylık bebeğe sahip 200 aile ile görüşülmüştür. Katılımcıların halk kütüphanelerini kullanma durumları “Pew Araştırma Merkezi Kütüphane Hizmetleri Anketi”nden araştırmacılar tarafından uyarlanarak hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu ile değerlendirilmiştir. Görüşmelerde ebeveynlerin halk kütüphanesi üyelik kartlarının olup olmadığı, kütüphaneleri ne sıklıkla ziyaret ettikleri, kütüphanedeki çocuklar için düzenlenen etkinliklerden haberdar olma durumları ve bebekleri ile birlikte kütüphaneleri ziyaret edip etmedikleri gibi sorulara cevap aranmıştır. Sesli okuma becerilerinin değerlendirilmesi için 6-12 aylık bebeklerin ailelerine StimQ READ-Infant; 13-18 aylık bebeklerin ailelerine ise StimQ READ yapılandırılmış görüşme formları uygulanmıştır. Sesli okuma becerileri bebelere okunan kitap sayısı, çeşitliliği ve okuma saatlerinin sıklığı gibi faktörler açısından değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; halk kütüphanesi kartına sahip, halk kütüphanelerini ayda en az bir kere ziyaret eden ve bebekleri için kütüphane etkinliklerinden haberdar olan ebeveynlerin günlük sesli okuma sıklıklarının ve sesli okuma puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda bebeklerde halk kütüphaneleri kullanımı ile sesli okuma çalışmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Kaeding ve ark. (2017) tarafından Avustralya’da yapılan araştırmada, özel gereksinimli çocukların halk kütüphanelerine erişimi için kapsayıcı bir uygulama modelinin oluşturulması amaçlanmıştır. Özel gereksinimli çocuklar ve ailelerinin halk kütüphanelerine erişimlerini etkileyen faktörler kütüphanecilerin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada’dan 18 kütüphaneci ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve anket çalışmaları ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler ile katılımcıların özel gereksinimli çocukların kütüphanelere erişimleri konusundaki görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda; özel gereksinimli çocukların ve ailelerinin kütüphanelere dâhil edilmesi ve erişimlerinin kolaylaştırılması için kütüphanelerin uyması gereken unsurlar tanımlanmıştır. Bu unsurlar; destekleyici yönetim, koleksiyonlar (dermeler), fiziksel engeller (alan ve ekipman), ortaklıklar, yürütülecek programlar, eğitim ve pazarlama (reklam) olarak belirtilmiştir.

Wang ve ark. (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; Çin'deki okul öncesi dönem çocuklarının çocuk kütüphanesi etkinliklerine yönelik tercihlerinin değeriendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden basamaklama yöntemi kullanılmış olup toplam 34 çocuk ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında çocuklardan kütüphanedeki etkinlikleri en çok sevdiklerinden en az sevdiklerine doğru sıralamaları istenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular değeriendirildiğinde; kütüphane etkinliklerinin çocuklar tarafından tercih edilmesi için çocukların ilgi alanlarına uygun, eğlenceli, dinlemesi ve öğrenmesi kolay olan, zorlayıcı olmayan, geçmiş deneyimlerine uygun ve yeni etkinlikler olmasına dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Harisanty ve Anna (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Tayvan ve Endonezya'daki halk kütüphanelerini kullanan çocukların bilgi davranışlarının ve kütüphane kullanımlarında ebeveynlerin rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini kütüphaneleri son bir ay içerisinde en az iki kere ziyaret etmiş 200 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yüz yüze anket uygulaması ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; ebeveynler çocuklarını kütüphaneye götürmelerindeki en önemli neden olarak boş zamanlarda yararlı etkinlikler yapabilmek ve çocukların kitap okumaya yönelik ilgilerini arttırmak olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveynler kütüphane ziyaretleri sonucunda çocukların okumaya ilgisi, kelime dağarcıkları, özgüven ve sosyalleşme konularında olumlu sonuçlar gördüklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda çocukların kütüphane kullanımı ve kitap okumaya yönelik ilgilerinin arttırılması noktasında ebeveynlerin önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Xu ve ark. (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; Çin'deki okul öncesi dönem çocuklarının kütüphanelere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Çin'deki üç çocuk kütüphanesi ile üç halk kütüphanesi çocuk bölümünde toplamda 56 çocuk ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma; çocuklarla yarı yapılandırılmış görüşmeler, fotoğraflar ve çizimleri içerisinde barındıran Mozaik Yaklaşım'a göre karma desende tasarlanmıştır. Araştırmadan elde

edilen verilere bakıldığında; birinci olarak çocukların kütüphaneleri ev ve okuldan farklı üçüncü bir mekân olarak gördüklerini söylemek mümkündür. Çocuklar kütüphanelerin yabancıların (halkın) da kullanımında olduğunu bu nedenle kaynakların kısıtlı kullanıldığını, paylaşmak durumunda kalındığını, kütüphanelerin bir sosyalleşme ve eğlence mekânı olduğunu belirtmişlerdir. İkinci olarak çocuklar çocuk kütüphanelerini toplum ile kaynaşma mekânı olarak görmektedirler. Üçüncü olarak çocuklar kütüphanelerin hem okuma hem de eğlence amaçlı olduğu görüşündedirler. Dördüncü görüş olarak ise çocukların kütüphane kurallarını bildikleri, kütüphanecilerin görevlerini bildikleri (kitap verme) ve kütüphane kullanıcısı olarak rollerinin farkında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocukların kitapların ağır olması, sıkı raflanmış olması ve ödünç alma işlemlerinin uzun olmasına yönelik şikâyetlerinin olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda çocuklar derme, fiziksel özellikler ve etkinlikler için istek ve önerilerini belirtmişlerdir.

Sullivan (2021) tarafından yapılan araştırmada, yeni çocuk kütüphanecilerinin çocuk gelişimi alanındaki bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada kütüphanecilerin kullandığı iki Facebook grubunda paylaşılan anket ile 61 yeni çocuk kütüphanecisinden gönüllülük esasına dayalı olarak veriler toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; yeni çocuk kütüphanecilerinin pratik bazı bilgileri olmasına rağmen erken okuryazarlık ve çocuk gelişimi alan bilgisi konularında akademik bir temellerinin olmadığı ve bilgi eksikliklerinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca çocuk kütüphanecilerinin hem akademik hayatlarında hem de çalışma hayatlarında eğitimler ile desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Cahill ve ark. (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; halk kütüphanelerinde düzenlenen hikâye okuma saatlerinin çocukların okula hazırbulunuşluk becerilerine olan etkisi ile hikâye zamanlarındaki kütüphaneci-çocuk etkileşiminin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca kütüphanenin hizmet ettiği nüfus yoğunluğunun, kütüphanecinin eğitiminin ve önceki deneyimlerinin çocuk ile kütüphaneci arasındaki iletişime olan etkisi incelenmiştir. Araştırma kapsamında 35

halk kütüphanesinde 3-5 yaş çocuklara yönelik düzenlenen 68 hikâye okuma saati değerlendirilmiştir. Veri toplama aracı olarak CLASS (Sınıf Değerlendirme Puanlama Sistemi) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; hikâye okuma saatlerinin duygusal destek ve sınıf organizasyonu konularında olumlu etkileşimler sunduğu ancak öğretim desteği konusunda desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kütüphanecilerin mesleki gelişim ve deneyimlerinin çocuklar ile etkileşimlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Fagan (2022) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan araştırmada; evsizler barınağında yaşayan çocukların kitaplara ve kütüphanelere erişimlerinin ve okuma yaşantılarının evi olan çocuklara göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında aile evsizler barınağında ikamet eden 24 çocuk ve evi olan 27 çocuğun anneleri ile anketler tamamlanmıştır. Ayrıca araştırmacılar tarafından anne-çocuk kitap okuma saatleri düzenlenip gözlenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler incelendiğinde; evsizler barınağında yaşayan çocukların karşılaştırma grubundaki çocuklara göre daha az kitaba sahip oldukları, kütüphaneleri daha az ziyaret ettikleri ve annelerinin daha az kitap okuduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. İki grup arasındaki fırsat eşitsizliği düşünüldüğünde, araştırmada halk kütüphaneleri ve okul kütüphaneleri ile kurulacak ilişkilerin evsizler barınağındaki çocukların gelişimi için yararlı olacağı belirtilmektedir.

Çocuk kütüphaneleri ile ilgili yurtdışında yapılan araştırmalar incelendiğinde; kütüphanelerin çocukların okuma becerilerine etkisi, okula hazır bulunuşluklarına etkisi, özel gereksinimli çocuklarda kütüphane kullanımı, çocukların kütüphane etkinliklerine yönelik tercihleri, çocukların kütüphanelere ilişkin görüşleri, personellerin çocuk gelişimi bilgi düzeyleri, ebeveynlerin çocukların kütüphane kullanımlarına olan etkisi, dezavantajlı çocuk ve ailelerin halk kütüphanelerine erişimleri gibi konularda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yurtdışında yapılan araştırmalarda genellikle çocuk kütüphanelerinin çeşitli kavramlarla olan ilişkilerine yönelik araştırmalar yapıldığı söylenebilir.

1.5.Araştırmanın Amacı

Çocuk kütüphaneleri, çocuklar ve çocuklara yönelik yazılmış nitelikli kitaplar arasında bir köprü görevi görmektedir. Erken dönemden itibaren nitelikli bir kütüphane ortamında yetişmiş, kitap kokuları içerisinde büyümüş çocukların akademik becerileri, problem çözme becerileri, sosyal becerileri, dil ve iletişim becerileri olumlu yönde gelişme gösterecektir. Bu nedenle, tüm çocukların ulaşabilmesi için çocuk kütüphanesi sayılarının artırılması, mevcut çocuk kütüphanelerine ise niteliksel açıdan bir değerlendirme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Değerlendirme sonuçlarına göre çocuk kütüphanelerinde gereken desteklerin sağlanabileceği ve tüm kütüphanelerde iyileştirmeye yönelik bir farkındalık oluşturulabileceği düşünülmektedir.

Ulusal ve uluslararası anlamda çocuk kütüphanelerinin önemi gün geçtikçe artmakta ve değeri anlaşılmaktadır. Türkiye’de çocuk kütüphanelerinin faaliyetlerini iyileştirmek amacıyla birçok çalışma (Çocuk Kütüphaneleri Çalıştayı 2017, Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı 2019, Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu 2018-2019 vs.) yürütülmesine rağmen Türkiye’deki mevcut çocuk kütüphanelerinin birçoğunun çalıştay raporlarında belirtilen hizmet standartlarına uygun olmadığı düşünülmektedir. Özellikle il/ilçe halk kütüphanesine bağlı çocuk bölümlerinin mekân, derme, bütçe, personel ve hizmet konularında yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde, yapılan araştırmalarda genellikle kütüphanelerin tek bir unsurunun ele alındığı, çocuk kütüphanesi unsurlarının (mekân (bina), derme, bütçe, personel ve hizmet) bütüncül olarak ele alınıp incelendiği çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir.

Bu düşüncelerden hareketle araştırmada, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne bağlı Ankara il merkezinde bulunan halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerinin temel unsurlarının (mekân (bina), derme, kullanıcı, personel ve bütçe) değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda; çocuk kütüphanelerinin mevcut durumunu ortaya çıkarmak, kütüphanelere gerekli

düzenlemelerin yapılması için farkındalık oluşturmak, yeni uygulamalara ve çalışmalara yön vermek, çocuk kütüphanelerine yönelik öneriler geliştirmek hedeflenmektedir. Araştırma ile elde edilecek sonuçların; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne mevcut çocuk kütüphanelerinin durumu ile ilgili rapor olacağına, çocuk kütüphanecilerine kütüphanede yapılabilecek düzenlemeler hakkında farkındalık oluşturacağına, yeni planlanacak çocuk kütüphanelerine, yeni araştırmalara ve yapılacak düzenlemelere kaynak olacağına inanılmaktadır. Bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı, daha sonra yapılacak araştırmalara ise yardımcı ve yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ankara il merkezinde bulunan halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerinin temel unsurlarının değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesinin amaçlandığı bu araştırma;

- Ankara ili merkeze en yakın beş ilçede hizmet veren T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk ve çocuk kütüphanesi ile,
- Kütüphanelerin mekân, derme, bütçe, kullanıcı ve personel unsurlarının incelenmesi araştırmacı tarafından hazırlanan “Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi”, “Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi”, “Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu”, “Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” ve “Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile,
- Çalışma grubunda yer alan halk ve çocuk kütüphanelerinde hizmet veren 22 çocuk kütüphanesi yöneticisinden, 22 çocuk kütüphanesi personeli ile belirtilen çocuk kütüphanelerine ziyarette bulunan 22 çocuk (3-18 yaş) ve 22 ebeveyn kullanıcıdan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analiz sürecine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Araştırmanın Deseni

Araştırmada çocuk kütüphaneleri hakkında daha detaylı ve kapsamlı bilgi edinebilmesi için nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılabileceği karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntemin kullanıldığı araştırmalar; nitel ve nicel araştırma tekniklerinin birlikte kullanıldığı, olayların/durumların farklı yöntemlerle incelenerek bir çerçeve içerisinde analiz edilip birlikte sunulduğu araştırma yöntemi olarak tanımlanabilmektedir. Karma yöntemde farklı desenler bulunmakta olup bu araştırmada genişletme (expansion) deseni kullanılmıştır. Genişletme deseninde, araştırmadaki birbirinden farklı bileşenleri değerlendirmek için farklı araştırma desenleri kullanılmaktadır (Baki ve Gökçek, 2012).

Araştırmanın nicel boyutunda, mevcut durumu tespit etmek amaçlandığı için tarama modeli kullanılmıştır. Nicel verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan anketler kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Nitel verilerin elde edilebilmesi için kütüphane personeli ve kullanıcılar (çocuklar ve ebeveynler) ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma için Ankara Üniversitesi Etik Kurul Onayı (EK-1) ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nden gerekli yazılı izin (EK-2) alınmıştır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün E-Arşiv Kütüphane Listesi (2021) bilgilerine göre Ankara ilinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 60 halk ve çocuk kütüphanesi bulunmaktadır. Evrenden örneklem seçilirken kolay ulaşılabilir olması amacıyla seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya uygun örnekleme yöntemi doğrultusunda Ankara ili merkez ilçelerinden Ankara Valiliği verilerine göre merkeze en yakın olan 5 ilçede (Altındağ, Keçiören, Yenimahalle, Mamak ve Çankaya) (T.C. Ankara Valiliği- İlçeler) hizmetlerine devam eden 23 halk ve çocuk kütüphanesinin tümü çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu kütüphanelerden Mamak İlçe Halk Kütüphanesi araştırmanın yapıldığı dönemde geçici olarak kapalı olması nedeniyle araştırmaya dâhil edilememiştir.

Çalışma grubunda yer alan halk ve çocuk kütüphanelerinde hizmet veren 22 çocuk kütüphanesi yöneticisi, 22 çocuk kütüphanesi personeli ile belirtilen çocuk kütüphanelerine ziyarette bulunan 22 çocuk (3-18 yaş) ve 22 ebeveyn kullanıcı da araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen çocuk kullanıcıların demografik özelliklerine göre dağılımları Çizelge 2.1.'de, ebeveyn kullanıcıların demografik özelliklerine göre dağılımları Çizelge 2.2.'de ve kütüphane personellerinin demografik özelliklerine göre dağılımları Çizelge 2.3.'te sunulmuştur.

Çizelge 2.1. Araştırmaya dâhil edilen çocukların demografik özelliklerine göre dağılımı (n=22).

	n	%		n	%
Yaş			Cinsiyet		
3-6 yaş	8	36,36	Kız	17	77,27
7-12 yaş	13	59,09	Erkek	5	22,73
13-18 yaş	1	4,55			

Çizelge 2.1.'e göre; araştırmaya katılan çocukların %36,36'sının 3-6 yaş aralığında, %59,09'unun 7-12 yaş aralığında %4,55'inin ise 13-18 yaş aralığında olduğu ve %77,27'sinin kız, %22,73'ünün ise erkek olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.2. Araştırmaya dâhil edilen ebeveyn kullanıcıların demografik özelliklerine göre dağılımı (n=22).

	n	%		n	%
Cinsiyet			Meslek		
Kadın	16	72,73	Memur	7	31,82
Erkek	6	27,27	Ev Hanımı	6	27,27
Yaş			Öğretmen	3	13,64
18-40 yaş	17	77,27	Özel Sektör	2	9,09
41-64 yaş	5	22,73	Kimyager	1	4,55
Öğrenim Durumu			Hukuk Uzmanı	1	4,55
Lisans	9	40,91	Sağlık Personeli	1	4,55
Lise	7	31,82	Yönetici	1	4,55
Ön Lisans	3	13,64			
Yüksek Lisans/Doktora	2	9,09			
İlkokul	1	4,55			

Çizelge 2.2.'ye göre araştırmaya katılan ebeveyn kullanıcıların %72,73'ünün kadın ve %27,27'sinin erkek olduğu, %77,27'sinin 18-40 yaş aralığında, 22,73'ünün ise 41-64 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Ebeveyn kullanıcıların öğrenim durumlarına bakıldığında, %40,91'inin lisans mezunu, %31,82'sinin lise mezunu, %13,64'ünün ön lisans mezunu, %9,09'unun yüksek lisans/doktora mezunu ve %4,55'inin ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Ebeveyn kullanıcıların meslek gruplarına bakıldığında; %31,82'sinin memur, %27,27'sinin ev hanımı, %13,64'ünün öğretmen, %9,09'unun özel sektör çalışanı, %4,55'inin kimyager, %4,55'inin hukuk uzmanı, %4,55'inin sağlık personeli ve %4,55'inin yönetici olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.3. Araştırmaya dâhil edilen kütüphane personellerinin demografik özelliklerine göre dağılımı (n=22).

	n	%		n	%
Cinsiyet			Meslek		
Kadın	12	54,55	Kütüphaneci	9	40,91
Erkek	10	45,45	Diğer Personel	7	31,82
Yaş			İdari Personel	6	27,27
20-40 Yaş	12	54,55	Kütüphanede Çalışma Süresi		
41-64 Yaş	10	45,45	11-25 Yıl	7	31,82
Öğrenim Durumu			1-5 Yıl	6	27,27
Lisans	13	59,09	0-1 Yıl	5	22,73
Lise	5	22,73	6-10 Yıl	4	18,18
Ön Lisans	2	9,09			
Yüksek Lisans/Doktora	2	9,09			

Çizelge 2.3.'e göre araştırmaya dâhil edilen kütüphane personellerinin %54,55'inin kadın ve %45,45'inin erkek olduğu görülmektedir. Personellerin %54,55'inin 20-40 yaş aralığında, %45,45'inin ise 41-64 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Personellerin öğrenim durumlarına bakıldığında; %59,09'unun lisans mezunu, %22,73'ünün lise mezunu, %9,09'unun ön lisans mezunu, %9,09'unun yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görülmektedir. Kütüphane personellerinin meslek gruplarına bakıldığında; %40,91'inin kütüphaneci, %31,82'sinin diğer personel grupları ve %27,27'sinin idari personel olduğu belirlenmiştir. Personellerin kütüphanede çalışma sürelerine bakıldığında; %31,82'sinin 11-25 yıl süreyle, %27,27'sinin 1-5 yıl süreyle, %22,73'ünün 0-1 yıl süreyle, %18,18'inin 6-10 yıl süreyle kütüphanede görev aldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında kütüphanelerin yöneticileri, personelleri ve kullanıcıları (çocuklar ve ebeveynler) gönüllük esasına göre araştırmaya dâhil edilmiş ve yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya katılan gönüllülerin araştırmaya katılma onayı aydınlatılmış onam ve katılımcı onam formları ile alınmıştır. Çocuklar için ailelerden onam alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilen halk ve çocuk kütüphaneleri (HÇK); HÇK1, HÇK2, HÇK3, HÇK4, HÇK5, HÇK6, HÇK7, HÇK8, HÇK9,

HÇK10, HÇK11, HÇK12, HÇK13, HÇK14, HÇK15, HÇK16, HÇK17, HÇK18, HÇK19, HÇK20, HÇK21 ve HÇK22 şeklinde kodlanmış, açıklamalar bu kodlara göre yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada; verilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi (EK-3), Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi (EK-4), Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu (EK-5), Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu (EK-6) ve Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (EK-7) kullanılmıştır.

Anketler ve yarı yapılandırılmış görüşme formları; Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği (2012), Çocuk Kütüphaneleri Hizmetleri Kılavuzu (Yılmaz, 2019a), Bebekler ve Küçük Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi (IFLA, 2007) ve Kakırman Yıldız ve ark. (2018) kaynaklarından yararlanılarak hazırlanmıştır. Çocuk kütüphanelerini beş boyutta değerlendirmeyi amaçlayan anketler ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarının kapsam geçerliği uzman görüşü alınarak, iç tutarlılığı ise KR-21 ile belirlenmiştir.

Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi (EK-3): Halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam ve derme özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi, fiziksel ortam (mekân-bina) özellikleri ve derme (koleksiyon) özellikleri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi'nin kapsam geçerliğinin ölçülebilmesi için 10 uzmandan (4 uzman Bilgi ve Belge Yönetimi, 3 uzman Çocuk Gelişimi ve 3 uzman Okul Öncesi Eğitimi alanlarından) görüş alınmıştır. Uzman

görüşleri sonucunda anket maddeleri Lawshe Tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Ayre ve Scally (2014)'nin ortaya koyduğu kapsam geçerlilik ölçütü değerlerine göre çalışmada $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde 10 uzman için kapsam geçerlilik ölçütü (KGÖ=CVRcritical değeri) 0.80'dir (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018). Ankette yer alan 75 maddeden 11'inin(1.bölüm 5.madde, 1.bölüm 29.madde, 2.bölüm 2.madde, 2.bölüm 3.madde, 2.bölüm 4.madde, 2.bölüm 8.madde, 2.bölüm 14.madde, 2.bölüm 21.madde 2.bölüm 25.madde, 2.bölüm 30.madde, 2.bölüm 39.madde) kapsam geçerlilik oranı değerlerinin kapsam geçerlilik ölçütü değerinden küçük olması nedeniyle bu 11 madde ankette çıkarılmıştır. Bu durumda ankette fiziksel ortam (mekân-bina) özellikleri bölümünde 34, derme (koleksiyon) özellikleri bölümünde 30 madde, toplamda ise 64 madde kalmıştır. Anketin son hali için kapsam geçerlilik indeksi değeri 0.91 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda anketin kapsam geçerliliğinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anketin; araştırmacının gözlemleri, doküman incelemeleri ve yönetici görüşleri doğrultusunda doldurulmasına ve ankette yer alan maddelerin üçlü likert şeklinde değerlendirilmesine ölçme değerlendirme uzmanından destek alınarak karar verilmiştir. Her bir madde “evet”, “kısmen” ve “hayır” olmak üzere üç boyutta değerlendirilmiştir. Ankette “EVET” yanıtları 2, “KISMEN” yanıtları 1, “HAYIR” yanıtları 0 olarak puanlandırılmıştır. “Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Özellikleri” bölümü için alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 68'dir. “Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi Derme (Koleksiyon) Özellikleri” bölümü için alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 60'tır.

Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi'nin KR-21 iç tutarlık katsayıları; “Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Özellikleri” bölümü için 0.861, “Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi Derme (Koleksiyon) Özellikleri” bölümü için 0.822 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda anketin iç tutarlığının istatistiksel olarak yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi (EK-4):

Kütüphane yöneticilerinin mevcut kütüphane bütçesine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi'nin kapsam geçerliğinin ölçülebilmesi için 10 uzmandan (4 uzman Bilgi ve Belge Yönetimi, 3 uzman Çocuk Gelişimi ve 3 uzman Okul Öncesi Eğitimi alanlarından) görüş alınmıştır. Uzman görüşleri sonucunda anket maddeleri Lawshe Tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Ayre ve Scally (2014)'nin ortaya koyduğu kapsam geçerlilik ölçütü değerlerine göre çalışmada $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde 10 uzman için kapsam geçerlilik ölçütü (KGÖ=CVRcritical değeri) 0.80'dir (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018). Ankette yer alan 11 maddenin tümünün kapsam geçerlilik oranı değerlerinin kapsam geçerlilik ölçütü değerinden büyük olduğu görülmektedir. Bu durumda hiçbir madde ankette çıkarılmamıştır. Anketin kapsam geçerlilik indeksi değeri 0.96 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda anketin kapsam geçerliliğinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anketin, kütüphane yöneticilerine gönüllülük esasına göre uygulanmasına ve ankette yer alan maddelerin üçlü likert şeklinde değerlendirilmesine ölçme değerlendirme uzmanından destek alınarak karar verilmiştir. Her bir madde “evet”, “kısmen” ve “hayır” olmak üzere üç boyutta değerlendirilmiştir. Ankette “EVET” yanıtları 2, “KISMEN” yanıtları 1, “HAYIR” yanıtları 0 olarak puanlandırılmıştır. Ankette alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 22'dir.

Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi'nin KR-21 iç tutarlık katsayısı 0.655, olarak hesaplanmıştır. Böylelikle anketin iç tutarlığının istatistiksel olarak yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu (EK-5): Çocukların çocuk kütüphanelerine yönelik duygu ve düşüncelerini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formunun güvenilirliği ve kapsam geçerliğinin ölçülebilmesi için 10 uzmandan (4 uzman Bilgi ve Belge Yönetimi, 3 uzman Çocuk Gelişimi ve 3 uzman Okul Öncesi

Eğitimi alanlarından) görüş alınmıştır. Uzman görüşleri sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme formu maddeleri Lawshe Tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Ayre ve Scally (2014)'nin ortaya koyduğu kapsam geçerlilik ölçütü değerlerine göre çalışmada $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde 10 uzman için kapsam geçerlilik ölçütü (KGÖ=CVRcritical değeri) 0.80'dir (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018). Forma yer alan 8 maddeden 1 tanesinin (4.madde) kapsam geçerlilik oranı değerinin kapsam geçerlilik ölçütü değerinden küçük olması nedeniyle bu madde formdan çıkartılmıştır. Bu durumda formda 7 madde kalmıştır. Formun son hali için kapsam geçerlilik indeksi değeri 0,94 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda formun kapsam geçerliliğinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 1. Madde ve 2. Maddenin birleştirilmesi sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme formunun son hali 6 adet açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Form, 3-18 yaş arasında yer alan ve çocuk kütüphanelerini kullanan çocuklara gönüllülük esasına göre uygulanmıştır.

Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu (EK-6): Ebeveynlerin çocuk kütüphanelerine yönelik duygu ve düşüncelerini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formunun güvenilirliği ve kapsam geçerliğinin ölçülebilmesi için 10 uzmandan (4 uzman Bilgi ve Belge Yönetimi, 3 uzman Çocuk Gelişimi ve 3 uzman Okul Öncesi Eğitimi alanlarından) görüş alınmıştır. Uzman görüşleri sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme formu maddeleri Lawshe Tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Ayre ve Scally (2014)'nin ortaya koyduğu kapsam geçerlilik ölçütü değerlerine göre çalışmada $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde 10 uzman için kapsam geçerlilik ölçütü (KGÖ=CVRcritical değeri) 0.80'dir (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018). Formda yer alan 12 maddeden 2'sinin(2. ve 7. maddeler) kapsam geçerlilik oranı değerlerinin kapsam geçerlilik ölçütü değerinden küçük olması nedeniyle bu 2 madde formdan çıkartılmıştır. Bu durumda formda 10 madde kalmıştır. Formun son hali için kapsam geçerlilik indeksi değeri 0.90 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda formun kapsam geçerliliğinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu,

çocukları ile birlikte kütüphaneye gelen ebeveynlere veya bakıcılara gönüllülük esasına göre uygulanmıştır.

Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (EK-7): Çocuk kütüphanesi personellerinin hizmet verdiği çocuk kütüphanesine yönelik duygu ve düşüncelerini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun güvenilirliği ve kapsam geçerliğinin ölçülebilmesi için 10 uzmandan (4 uzman Bilgi ve Belge Yönetimi, 3 uzman Çocuk Gelişimi ve 3 uzman Okul Öncesi Eğitimi alanlarından) görüş alınmıştır. Uzman görüşleri sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme formu maddeleri Lawshe Tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Ayre ve Scally (2014)'nin ortaya koyduğu kapsam geçerlilik ölçütü değerlerine göre çalışmada $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde 10 uzman için kapsam geçerlilik ölçütü (KGÖ=CVRcritical değeri) 0.80'dir (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018). Formda yer alan 10 maddeden 1'inin(1.madde) kapsam geçerlilik oranı değerinin kapsam geçerlilik ölçütü değerinden küçük olması nedeniyle bu madde formdan çıkartılmıştır. Bu durumda formda 9 madde kalmıştır. Formun son hali için kapsam geçerlilik indeksi değeri 0.91 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda formun kapsam geçerliliğinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme formu, çocuk kütüphanecilerine veya çocuk bölümünden sorumlu personele gönüllülük esasına göre uygulanmıştır.

Veri toplama süreci öncesinde örnekleme yer alan kütüphanelerden bir tanesi ile pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma sonucunda yapılan görüşmelerde veri toplama araçlarının anlaşılabilir olduğu gözlenmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma için öncelikle Ankara Üniversitesi Etik Kurul İzni (EK-1) alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilecek halk ve çocuk kütüphaneleri için T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nden yazılı kurum izni (EK-

2) alınmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından örnekleme yer alan kütüphanelere yapılan bireysel ziyaretler ile Temmuz 2021- Ekim 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmacı tarafından kütüphanelerin yöneticileri ve personellerine araştırmanın amaçları anlatılarak sözlü izinleri alınmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan personellerden araştırmaya katılma onayları Aydınlatılmış Onay Formu (EK-8) ile alınmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ebeveynlere araştırmanın amacı anlatılmış, araştırmaya katılma onayları Aydınlatılmış Onay Formu (EK-8) ile alınmıştır. Ayrıca çocuk katılımcılar için ailelerin izni Katılımcı Yasal Veli Onam Formu (EK-9) ile alınmıştır.

2.5. Verilerin Analiz Süreci

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgileri değerlendirilerek sonuçlar frekans ve yüzde değerleri şeklinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılarak betimsel istatistikler için frekans ve yüzde değerlerine bakılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen nitel verilerin analizinde ise öncelikle elde edilen ham veriler bilgisayar ortamında Microsoft Word programına aktarılmıştır. Daha sonra MAXQDA (Nitel & Karma Yöntemler için Profesyonel Veri Analizi Yazılımı) programından yararlanılarak içerik analizi yapılmıştır. Katılımcılardan ebeveynler E1, E2, E3, ... E21, E22 şeklinde; çocuklar Ç1, Ç2, Ç3, ... Ç21, Ç22 şeklinde ve personeller ise P1, P2, P3, ...P21, P22 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların yanıtları defalarca okunarak kodlar ve kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonra birbirleri ile ilişkili olan kategoriler birleştirilerek temalar elde edilmiştir. Araştırmada çocuk ve ebeveyn kullanıcılarından elde edilen veriler “Memnuniyet”, “Kullanım”, “İstek ve Talepler” ve “İletişim” olmak üzere dört temada, kütüphane personellerinden elde edilen veriler ise “Niteliksel Unsurlar”, “Hizmetler” ve “Görevli Personeller” olmak üzere üç temada değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ankara il merkezinde bulunan halk kütüphaneleri ocuk bölümleri ile ocuk kütüphanelerinin temel unsurlarının (mekân, derme, kullanıcı, personel ve bütçe) değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilen nicel bulgulara öncelikle yer verilmiş, daha sonra ocuk, ebeveyn kullanıcılardan ve personelden elde edilen nitel veriler şekillerle sunularak açıklanmıştır.

Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri ocuk bölümlerinde ve ocuk kütüphanelerinde fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna ait ankete verilen yanıtların dağılımı izelge 3.1.'de, fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna yönelik maddelere verilen yanıtların frekans dağılımları izelge 3.2.'de, maddelere ait puan ortalamaları izelge 3.3.'te ve şekil 3.1.'de sunulmuştur.

Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri ocuk bölümlerinde ve ocuk kütüphanelerinde derme (koleksiyon) unsuruna ait ankete verilen yanıtların dağılımı izelge 3.4.'te, derme (koleksiyon) unsuruna yönelik maddelere verilen yanıtların frekans dağılımları izelge 3.5.'te, maddelere ait puan ortalamaları izelge 3.6.'da ve şekil 3.2.'de verilmiştir.

Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri ocuk bölümlerinde ve ocuk kütüphanelerinde bütçe unsuruna ait ankete verilen yanıtların dağılımı izelge 3.7.'de, bütçe unsuruna yönelik maddelere verilen yanıtların frekans dağılımları izelge 3.8.'de, maddelere ait puan ortalamaları izelge 3.9'da ve şekil 3.3.'te sunulmuştur.

Araştırmaya dâhil edilen ve çocuk kütüphanelerine ilişkin görüşleri alınan çocuk ve ebeveyn kullanıcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular Şekil 3.4.-Şekil 3.24.'de sunulmuş, çocukların ve ebeveynlerin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde verilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen ve çocuk kütüphanelerine ilişkin görüşleri alınan kütüphane personellerinin görüşme sorularına verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular Şekil 3.25.-Şekil 3.37.'de sunulmuş, personel görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde verilmiştir.

Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna ait ankete verilen yanıtların dağılımı Çizelge 3.1.'de sunulmuştur.

Çizelge 3.1. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsuruna ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22).

MADDELER	EVET		KISMEN		HAYIR	
	n	%	n	%	n	%
Kütüphane binası planlanırken çocuk kütüphanesi kurulması amacıyla tasarlanmış ve inşa edilmiştir.	1	4,5	0	0	21	95,5
Kütüphane binası planlanırken içerisinde çocuk bölümü yer alması amacıyla tasarlanmış ve inşa edilmiştir.	16	72,7	0	0	6	27,3
Kütüphane binası sonradan çocuk kütüphanesi olarak düzenlenmiştir.	6	27,3	0	0	16	72,7
Kütüphanede çocuklar için ayrılmış özel bir mekân yer almaktadır.	12	54,5	0	0	10	45,5
Kütüphanede çocuklar için ayrılmış mekânın büyüklüğü yeterlidir.	9	40,9	1	4,5	12	54,5
Kütüphanede çocuklar için ayrılmış mekân; dikkat çekici, renkli, eğlenceli, estetik ve çocukların ilgilerine yönelik tasarlanmıştır.	6	27,3	5	22,7	11	50,0
Kütüphanede fiziksel engeller (zor açılan kapılar, yüksek merdivenler, alçak pencereler, balkonlar, kaygan zemin vs.) ortadan kaldırılıp güvenli bir ortam oluşturulmuştur.	11	50,0	9	40,9	2	9,1

Çizelge 3.1. Devam. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsuruna ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22).

Kütüphanede çocukların yaşlarına ve boyutlarına uygun mobilyalar (masa, sandalye, koltuk, okuma köşeleri, kitaplıklar) kullanılmıştır.	9	40,9	1	4,5	12	54,5
Kütüphanede çocukların oyun oynayabilecekleri bir oyun odası bulunmaktadır.	4	18,2	0	0	18	81,8
Kütüphanede kaygan olmayan, anti bakteriyel zemin malzemesi veya halı kullanılmıştır.	15	68,2	2	9,1	5	22,7
Kütüphanede zeminin veya halıların temizliğine dikkat edilmektedir.	15	68,2	7	31,8	0	0
Kütüphanede çocukların boyutlarına uygun tuvaletler bulunmaktadır.	3	13,6	0	0	19	86,4
Kütüphanede bebek bakımı (beslenme, alt değiştirme) için oda bulunmaktadır.	4	18,2	0	0	18	81,8
Kütüphanede etkileşim kurabilmeleri amacıyla aileler için oturma alanları oluşturulmuştur.	8	36,4	2	9,1	12	54,5
Kütüphanedeki masaların, kitaplıkların ve diğer tüm mobilyaların kenarları keskin özellikte değildir.	0	0	1	4,5	21	95,5
Kütüphanedeki mobilyaların yapımında genellikle ahşap malzeme kullanılmıştır.	20	90,9	2	9,1	0	0
Kütüphane ortamındaki aydınlatma yeterlidir.	17	77,3	3	13,6	2	9,1
Kütüphane yerleşim merkezlerine yakın, ulaşımı kolay merkezi bir konumdadır.	17	77,3	1	4,5	4	18,2
Kütüphanede oyun ve etkinliklerin yapılabileceği, gerekli araç ve gereçlerin sağlandığı açık alan/bahçe bulunmaktadır.	13	59,1	0	0	9	40,9
Kütüphanedeki açık alanlarda çocukların güvenliğini sağlamak amacıyla bahçe duvarı gibi önlemler alınmıştır.	10	45,5	0	0	12	54,5
Kütüphanenin dış cephesi renkli ve dikkat çekicidir.	3	13,6	1	4,5	18	81,8
Kütüphanede ısı yalıtımı sağlanmıştır.	16	72,7	2	9,1	4	18,2
Kütüphanedeki havalandırma ve nem düzenleme sistemleri tamamlanmıştır.	18	81,8	3	13,6	1	4,5
Kütüphanede ses yalıtımı sağlanmıştır.	10	45,5	5	22,7	7	31,8
Kütüphane binasında herhangi bir tehlike anında kullanılmak üzere yangın merdiveni, acil çıkış kapısı ve tahliye sistemi yer almaktadır.	8	36,4	1	4,5	13	59,1

Çizelge 3.1.Devam. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsuruna ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22).

Kütüphanenin iç mekânında doğal ışıktan yararlanmak amacıyla pencerelere sıklıkla yer verilmiştir.	16	72,7	2	9,1	4	18,2
Kütüphanede sergi alanı ve çok amaçlı salon yer almaktadır.	5	22,7	0	0	17	77,3
Kütüphanedeki okuma salonlarında çocukların istedikleri şekilde (oturarak, uzanarak, yatarak vs.) okumalarına fırsat sunacak özgün mobilyalara da yer verilmiştir (minderler, puflar, koltuklar gibi).	6	27,3	1	4,5	15	68,2
Kütüphanede elektrik prizlerinin üstü kapalıdır.	10	45,5	0	0	12	54,5
Kütüphanedeki raf boyları küçük çocuklar için en fazla 120 cm, büyük çocuklar için en fazla 160 cm'dir.	8	36,4	4	18,2	10	45,5
Kütüphanede ilk yardım dolabı bulunmaktadır.	8	36,4	1	4,5	13	59,1
Kütüphanenin iç mekân duvarlarında çocukları yönlendirecek görsel işaretlere yer verilmiştir.	2	9,1	2	9,1	18	81,8
Kütüphanede, kütüphaneciler ve diğer personeller için çalışma odaları mevcuttur.	14	63,6	0	0	8	36,4
Kütüphanedeki fiziksel koşullar özel gereksinimli çocuklara uygundur (asansör, kapı genişlikleri gibi).	10	45,5	4	18,2	8	36,4

Çizelge 3.1.'de görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesinden fiziksel ortam (mekân-bina) unsurlarına yönelik maddelere en fazla evet yanıtı %90,9 oranla 16. madde olan "Kütüphanedeki mobilyaların yapımında genellikle ahşap malzeme kullanılmıştır." maddesinden alınmıştır. En fazla kısmen yanıtı %40,9 oranla 7. madde olan "Kütüphanede fiziksel engeller (zor açılan kapılar, yüksek merdivenler, alçak pencereler, balkonlar, kaygan zemin vs.) ortadan kaldırılıp güvenli bir ortam oluşturulmuştur." maddesinden alınmıştır. En fazla hayır yanıtı ise %95,5 oranla 1. madde olan "Kütüphane binası

planlanırken çocuk kütüphanesi kurulması amacıyla tasarlanmış ve inşa edilmiştir.” maddesi ve 15. madde olan “Kütüphanedeki masaların, kitaplıkların ve diğer tüm mobilyaların kenarları keskin özellikte değildir.” maddelerinden alınmıştır. Başka bir ifadeyle Ankara’daki halk kütüphanesi çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin %90,9’unda mobilyaların yapımında genellikle ahşap malzeme kullanılmıştır. Ayrıca kütüphanelerin %95,5’inin çocuk kütüphanesi amacıyla planlanarak inşa edilmediği, %95,5’inde ise keskin özellikte mobilyaların bulunduğu görülmektedir.

Ankara’daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna yönelik maddelere ait frekans dağılımları Çizelge 3.2.’de sunulmuştur.

Çizelge 3.2. Ankara’daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Frekans Dağılımları (n=34 madde).

KÜTÜPHANELER	EVET		KISMEN		HAYIR	
	n	%	n	%	n	%
HÇK 1	19	55,88	3	8,82	12	35,29
HÇK 2	24	70,59	2	5,88	8	23,53
HÇK 3	20	58,82	1	2,94	13	38,24
HÇK 4	22	64,71	5	14,71	7	20,59
HÇK 5	24	70,59	3	8,82	7	20,59
HÇK 6	16	47,06	2	5,88	16	47,06
HÇK 7	8	23,53	6	17,65	20	58,82
HÇK 8	19	55,88	1	2,94	14	41,18
HÇK 9	13	38,24	4	11,76	17	50,00
HÇK10	12	35,29	1	2,94	21	61,76
HÇK 11	9	26,47	4	11,76	21	61,76
HÇK 12	16	47,06	3	8,82	15	44,12
HÇK 13	18	52,94	1	2,94	15	44,12
HÇK 14	14	41,18	0	0	20	58,82
HÇK 15	7	20,59	3	8,82	24	70,59
HÇK 16	8	23,53	3	8,82	23	67,65
HÇK 17	23	67,65	3	8,82	8	23,53
HÇK 18	11	32,35	3	8,82	20	58,82
HÇK 19	12	35,29	1	2,94	21	61,76
HÇK 20	23	67,65	1	2,94	10	29,41
HÇK 21	9	26,47	4	11,76	21	61,76
HÇK 22	3	8,82	6	17,65	25	73,53

Çizelge 3.2.'de görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesi içerisinde fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna yönelik maddelere en fazla evet yanıtı veren kütüphaneler %70,59 oranla HÇK2 ve HÇK5 olmuştur. En fazla hayır yanıtı veren kütüphane ise %73,53 oranla HÇK22 olmuştur.

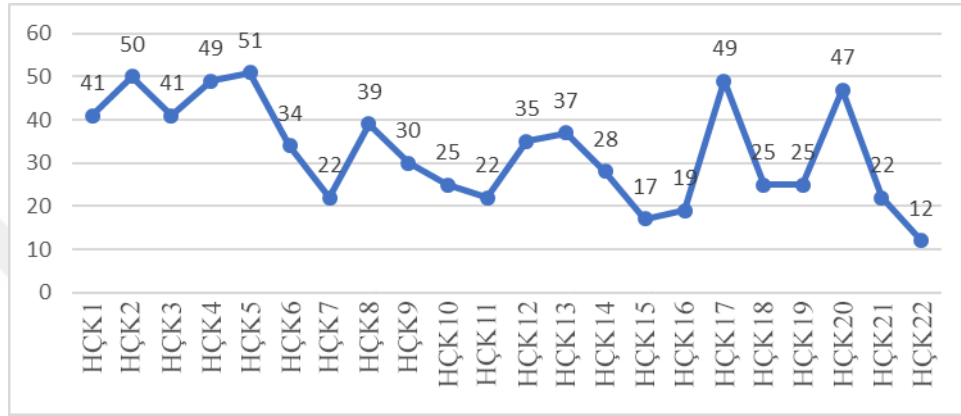
Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna yönelik maddelere ait puan ortalamaları Çizelge 3.3'te ve Şekil 3.1'de sunulmuştur.

Çizelge 3.3. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsurlarına Yönelik Puan Ortalamaları (34 madde puan ortalaması).

KÜTÜPHANELER	Min	Max	Ort.	SS.
HÇK 1	41	41	41	0
HÇK 2	50	50	50	0
HÇK 3	41	41	41	0
HÇK 4	49	49	49	0
HÇK 5	51	51	51	0
HÇK 6	34	34	34	0
HÇK 7	22	22	22	0
HÇK 8	39	39	39	0
HÇK 9	30	30	30	0
HÇK 10	25	25	25	0
HÇK 11	22	22	22	0
HÇK 12	35	35	35	0
HÇK 13	37	37	37	0
HÇK 14	28	28	28	0
HÇK 15	17	17	17	0
HÇK 16	19	19	19	0
HÇK 17	49	49	49	0
HÇK 18	25	25	25	0
HÇK 19	25	25	25	0
HÇK 20	47	47	47	0
HÇK 21	22	22	22	0
HÇK 22	12	12	12	0
Tüm Kütüphaneler	12	51	32,73	11,93

* Evet yanıtları 2, kısmen yanıtları 1, hayır yanıtları 0 olarak puanlandırılmıştır. Alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 68'dir.)

Çizelge 3.3.'te görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesi içerisinde fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna yönelik maddelerden en yüksek puanı 51 puan ile HÇK5 almıştır. En düşük puanı ise 12 puan ile HÇK22 almıştır. Tüm kütüphanelerin aldığı ortalama puan ise $32,73 \pm 11,93$ olarak görülmektedir.

Şekil 3.1. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Fiziksel Ortam (Mekân-Bina) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Şekil 3.1.'de görüldüğü gibi fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna yönelik maddelerden en yüksek puanı HÇK5 almıştır. En düşük puanı ise HÇK22 almıştır.

Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde derme (koleksiyon) unsuruna ait ankete verilen yanıtların dağılımı Çizelge 3.4.'te sunulmuştur.

Çizelge 3.4. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Derme (Koleksiyon) Unsuruna ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22).

MADDELER	EVET		KISMEN		HAYIR	
	n	%	n	%	n	%
Kütüphanedeki dermenin en az 1/3'ünü çocuklara ait materyaller oluşturmaktadır.	10	45,5	4	18,2	8	36,4

Çizelge 3.4.Devam. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Derme (Koleksiyon) Unsuruna ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22).

Kütüphanenin çocuk dermesinde küresel dünyaya ve evrensel ilkelere (hoşgörü, sevgi vs.) hitap eden kitaplar yer almaktadır.	22	100	0	0	0	0
Kütüphanedeki derme, her çocuğun ilgisine hitap edebilecek çeşitlilikte kitap ve materyal içermektedir.	12	54,5	4	18,2	6	27,3
Kütüphanede çocukların kullanımı için bilgisayarlar ve internet bağlantısı mevcuttur.	5	22,7	0	0	17	77,3
Kütüphane dermesinde yüksek nitelikli (kalın kapak, kaliteli ciltleme, uygun yazı puntoları ve resim-yazı oranı gibi) çocuk kitapları tercih edilmiştir.	17	77,3	4	18,2	1	4,5
Kütüphane dermesinde yer alan çocuk kitapları tarafsızdır.	18	81,8	3	13,6	1	4,5
Kütüphane dermesinde yer alan çocuk kitapları cinsellik ve şiddet gibi öğeler içermemektedir.	16	72,7	5	22,7	1	4,5
Kütüphane dermesinde yer alan çocuk kitapları herhangi bir reklam içermemektedir.	19	86,4	3	13,6	0	0
Kütüphane dermesi çocukları eğlendirecek nitelikte kitaplara sahiptir.	21	95,5	1	4,5	0	0
Kütüphane dermesi çocuklara estetik değerler kazandıracak nitelikte kitaplara sahiptir.	9	40,9	2	9,1	11	50,0
Kütüphane dermesi çocuklara farklılıklara saygı duymayı öğretecek nitelikte kitaplara sahiptir.	12	54,5	3	13,6	7	31,8
Kütüphanede bebeklere ve küçük çocuklara yönelik seçilen kitaplar güvenli malzemelerden yapılmıştır.	20	90,9	2	9,1	0	0
Kütüphanede bebekler için duyu kitapları, kavram kitapları, bez kitaplar ve ahşap kitaplar gibi çeşitli dokudaki kitaplara yer verilmiştir.	4	18,2	6	27,3	12	54,5
Kütüphanedeki kitaplar; yazım kuralları, biçim, dil ve anlatım olarak çocuklara uygundur.	18	81,8	4	18,2	0	0
Kütüphanede beğeni kazanmış çocuk kitabı yazarlarının ve yayınevlerinin kitaplarına yer verilmiştir.	15	68,2	7	31,8	0	0
Kütüphanede çocuklara istediği kitabı seçme özgürlüğü tanınmaktadır.	22	100	0	0	0	0
Kütüphanede elektronik materyal çeşitliliği sağlanmıştır.	0	0	2	9,1	20	90,9
Kütüphane dermesinin içerisinde dergi, gazete, oyun, oyuncak gibi kitap dışı materyallere de yer verilmiştir.	8	36,4	7	31,8	7	31,8

Çizelge 3.4.Devam. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Derme (Koleksiyon) Unsuruna ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22).

Kütüphane dermesinde çocukların ilgisini çekecek katlamalı ve üç boyutlu kitaplar bulunmaktadır.	10	45,5	0	0	12	54,5
Kütüphane dermesinde sesli ve ışıklı kitaplar bulunmaktadır.	1	4,5	0	0	21	95,5
Kütüphane dermesinde oyuncak kitaplar bulunmaktadır.	2	9,1	0	0	20	90,9
Kütüphane dermesinde farklı boyutlarda kitaplar bulunmaktadır.	22	100	0	0	0	0
Kütüphanedeki dermede ailelere yönelik bilgilendirici ve eğitici kaynaklar yer almaktadır.	20	90,9	0	0	2	9,1
Kütüphanede e-kitap ve e-dergi gibi elektronik kaynaklar mevcuttur.	20	90,9	0	0	2	9,1
Kütüphane dermesinde iki dilli veya farklı dillerde yazılmış kitaplar yer almaktadır.	18	81,8	0	0	4	18,2
Kütüphanedeki oyuncaklar çocukların yaşlarına uygun, sağlıklı, temiz ve güvenlidir.	8	36,4	10	45,5	4	18,2
Kütüphanede bir parçası 4 cm'den küçük hiçbir oyuncak bulunmamaktadır.	15	68,2	0	0	7	31,8
Kütüphanedeki derme nicel olarak hizmet ettiği bölgenin nüfusuyla orantılıdır.	3	13,6	5	22,7	14	63,6
Kütüphanedeki kitap ve diğer materyaller çocuklara ödünç verilmektedir.	22	100	0	0	0	0
Kütüphanede görme engelli çocuklar için Braille Alfabesi ile yazılmış kitaplara veya işitsel destekli materyallere yer verilmiştir.	1	4,5	0	0	21	95,5

Çizelge 3.4.'te görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesinden derme (koleksiyon) unsuruna yönelik sorulara en fazla evet yanıtı %100 oranla 2. madde olan "Kütüphanenin çocuk dermesinde küresel dünyaya ve evrensel ilkelere (hoşgörü, sevgi vs.) hitap eden kitaplar yer almaktadır." maddesinden, 16. madde olan "Kütüphanede çocuklara istediği kitabı seçme özgürlüğü tanınmaktadır." maddesinden, 22. madde olan "Kütüphane dermesinde farklı boyutlarda kitaplar bulunmaktadır." maddesinden ve 29. madde olan "Kütüphanedeki kitap ve diğer materyaller çocuklara ödünç verilmektedir." maddesinden alınmıştır. En fazla kısmen yanıtı %45,5 oranla 26. madde olan "Kütüphanedeki oyuncaklar çocukların yaşlarına uygun, sağlıklı, temiz ve güvenlidir." maddesinden alınmıştır. En fazla hayır yanıtı ise %95,5 oranla 30. madde olan

“Kütüphanede görme engelli çocuklar için Braille Alfabesi ile yazılmış kitaplara veya işitsel destekli materyallere yer verilmiştir.” maddesinden alınmıştır. Başka bir ifadeyle Ankara’daki halk kütüphanesi çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin %100’ünün dermesinde küresel dünyaya ve evrensel ilkelere hitap eden kitapların bulunduğu, kütüphanede çocuklara istediği kitabı seçme özgürlüğü verildiği, dermede farklı boyutlarda kitapların bulunduğu ve kitap ve materyallerin çocuklara ödünç verildiği görülmektedir. Ayrıca Ankara’daki halk kütüphanesi çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin %95,5’inin dermesinde görme engelli çocuklar için Braille Alfabesi ile yazılmış kitaplara veya işitsel destekli materyallere yer verilmediği görülmektedir.

Ankara’daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde derme(koleksiyon) unsuruna yönelik maddelere verilen yanıtların frekans dağılımları Çizelge 3.5. ’de sunulmuştur.

Çizelge 3.5. Ankara’daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Derme (Koleksiyon) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Frekans Dağılımları (n=30 madde).

KÜTÜPHANELER	EVET		KISMEN		HAYIR	
	n	%	n	%	n	%
HÇK 1	20	66,67	4	13,33	6	20,00
HÇK 2	18	60,00	1	3,33	11	36,67
HÇK 3	27	90,00	3	10,00	0	0
HÇK 4	21	70,00	4	13,33	5	16,67
HÇK 5	20	66,67	4	13,33	6	20,00
HÇK 6	24	80,00	1	3,33	5	16,67
HÇK 7	15	50,00	8	26,67	7	23,33
HÇK 8	16	53,33	5	16,67	9	30,00
HÇK 9	22	73,33	2	6,67	6	20,00
HÇK 10	18	60,00	1	3,33	11	36,67
HÇK 11	13	43,33	6	20,00	11	36,67
HÇK 12	13	43,33	3	10,00	14	46,67
HÇK 13	12	40,00	4	13,33	14	46,67
HÇK 14	14	46,67	4	13,33	12	40,00
HÇK 15	19	63,33	2	6,67	9	30,00
HÇK 16	22	73,33	1	3,33	7	23,33
HÇK 17	19	63,33	2	6,67	9	30,00
HÇK 18	13	43,33	2	6,67	15	50,00
HÇK 19	10	33,33	6	20,00	14	46,67
HÇK 20	20	66,67	1	3,33	9	30,00

Çizelge 3.5.Devam. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Derme (Koleksiyon) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Frekans Dağılımları (n=30 madde).

HÇK 21	18	60,00	4	13,33	8	26,67
HÇK 22	16	53,33	4	13,33	10	33,33

Çizelge 3.5.'de görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesi içerisinde derme (koleksiyon) unsuruna yönelik maddelere en fazla evet yanıtı veren kütüphane %90 oranla HÇK3 olmuştur. En fazla hayır yanıtı veren kütüphane ise %50 oranla HÇK18 olmuştur.

Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin derme(koleksiyon) unsuruna yönelik maddelere ait puan ortalamaları Çizelge 3.6.'da ve Şekil 3.2.'de sunulmuştur.

Çizelge 3.6. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Derme (Koleksiyon) Unsuruna Yönelik Puan Ortalamaları (30 madde puan ortalaması).

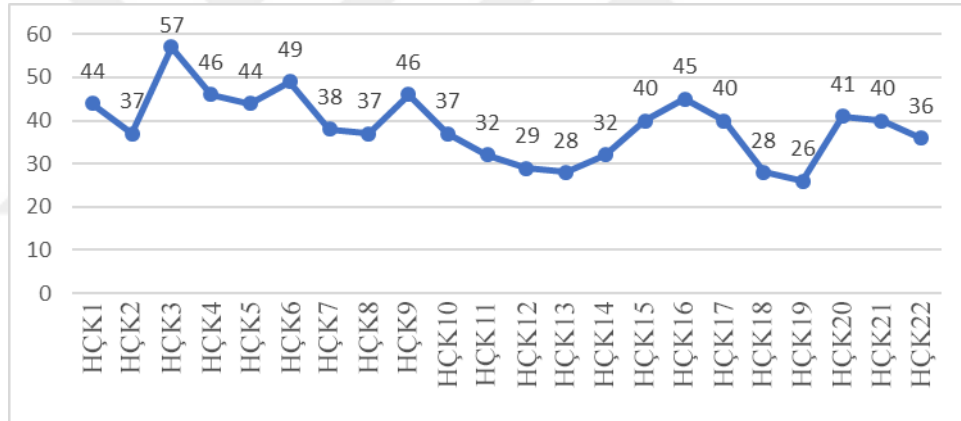
Kütüphaneler	Min	Max	Ort.	SS.
HÇK 1	44	44	44	0
HÇK 2	37	37	37	0
HÇK 3	57	57	57	0
HÇK 4	46	46	46	0
HÇK 5	44	44	44	0
HÇK 6	49	49	49	0
HÇK 7	38	38	38	0
HÇK 8	37	37	37	0
HÇK 9	46	46	46	0
HÇK 10	37	37	37	0
HÇK 11	32	32	32	0
HÇK 12	29	29	29	0
HÇK 13	28	28	28	0
HÇK 14	32	32	32	0
HÇK 15	40	40	40	0
HÇK 16	45	45	45	0
HÇK 17	40	40	40	0
HÇK 18	28	28	28	0
HÇK 19	26	26	26	0
HÇK 20	41	41	41	0
HÇK 21	40	40	40	0

Çizelge 3.6. Devam. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Derme (Koleksiyon) Unsuruna Yönelik Puan Ortalamaları (30 madde puan ortalaması).

HÇK 22	36	36	36	0
Tüm Kütüphaneler	26	57	38,73	7,70

* Evet yanıtları 2, kısmen yanıtları 1, hayır yanıtları 0 olarak puanlandırılmıştır. Alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 60'dır.)

Çizelge 3.6.'da görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesi içerisinde derme (koleksiyon) unsuruna yönelik maddelerden en fazla puanı 57 puan ile HÇK3 almıştır. En düşük puanı ise 26 puan ile HÇK19 almıştır. Kütüphanelerin tamamının aldığı ortalama puan ise $38,73 \pm 7,70$ olarak görülmektedir.

Şekil 3.2. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Derme (Koleksiyon) Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Şekil 3.2.'de görüldüğü gibi derme (koleksiyon) unsuruna yönelik maddelerden en fazla puanı HÇK3 almıştır. En düşük puanı ise HÇK 19'un aldığı görülmektedir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde bütçe unsuruna ait ankete verilen yanıtların dağılımı Çizelge 3.7.'de sunulmuştur.

Çizelge 3.7. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde Bütçe Unsuruna Ait Ankete Verilen Yanıtların Dağılımı (n=22).

MADDELER	EVET		KISMEN		HAYIR	
	n	%	n	%	n	%
Kütüphane için belirlenen bütçe; kütüphane giderleri (personel giderleri, derme giderleri, sunulan hizmetler, etkinlikler vs.) için yeterlidir.	9	40,9	6	27,3	7	31,8
Kütüphane bütçesine içinde bulunulan belediye destek sağlamaktadır.	12	54,5	0	0	10	45,5
Kütüphane bütçesine toplum ve sivil toplum kuruluşları tarafından bağışlar yapılmaktadır.	1	4,5	1	4,5	20	90,9
Kütüphane bütçesi belirlenirken kütüphane müdürü, müdür yardımcısı ve kütüphaneci birlikte karar vermektedir.	12	54,5	4	18,2	6	27,3
Bütçe belirlenirken bulunulan bölgenin nüfusu, bir önceki yılın kullanım performansı ve gereksinimler listesi temel alınmaktadır.	12	54,5	5	22,7	5	22,7
Her yıl derme güncellemesi ve düzenlenebilecek etkinlikler düşünülerek bütçenin bir kısmı ayrılmaktadır.	10	45,5	7	31,8	5	22,7
Kütüphanede elektrik, su, ısıtma gibi giderlerini azaltmak için enerji tasarrufu sistemleri kullanılmaktadır.	9	40,9	6	27,3	7	31,8
Kütüphanenin çocuk bölümü için bütçenin bir kısmı ayrılmaktadır.	11	50,0	8	36,4	3	13,6
Kütüphanede etkinliklerin düzenlenmesi ve oyun-oyuncak gibi materyallerin sağlanması için ek finansman desteği aranma yollarına başvurulmaktadır.	4	18,2	4	18,2	14	63,6
Çocuk kütüphanesi hizmetlerinin tümü (etkinlikler ve atölyeler dâhil) ücretsiz olarak sunulmaktadır.	20	90,9	2	9,1	0	0
Kütüphane hiçbir ücret istemeden çocuklara etkinlikler ve atölyeler düzenlemek isteyen gönüllülere sahiptir.	7	31,8	4	18,2	11	50,0

Çizelge 3.7.'de görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk

bölümü ve çocuk kütüphanesinden bütçe unsuruna yönelik maddelere en fazla evet yanıtı %90,9 oranla 10. madde olan “Çocuk kütüphanesi hizmetlerinin tümü (etkinlikler ve atölyeler dâhil) ücretsiz olarak sunulmaktadır.” maddesinden alınmıştır. En fazla kısmen yanıtı %36,4 oranla 8. madde olan “Kütüphanenin çocuk bölümü için bütçenin bir kısmı ayrılmaktadır.” maddesinden alınmıştır. En fazla hayır yanıtı ise %90,9 oranla 3. madde olan “Kütüphane bütçesine toplum ve sivil toplum kuruluşları tarafından bağışlar yapılmaktadır.” maddesinden alınmıştır. Başka bir ifadeyle Ankara’daki halk kütüphanesi çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin %90,9’unda çocuk kütüphanesi hizmetlerinin ücretsiz olarak sunulduğu görülmektedir. %90,9’unda ise kütüphane bütçesine toplum ve sivil toplum kuruluşları tarafından bağış yapılmadığı görülmektedir.

Ankara’daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde bütçe unsuruna yönelik maddelere verilen yanıtların frekans dağılımları Çizelge 3.8.’de sunulmuştur.

Çizelge 3.8. Ankara’daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinde Bütçe Unsuruna Yönelik Maddelere Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları (n=11 madde).

KÜTÜPHANELER	EVET		KISMEN		HAYIR	
	n	%	n	%	N	%
HÇK 1	1	9,09	8	72,73	2	18,18
HÇK 2	7	63,64	3	27,27	1	9,09
HÇK 3	4	36,36	5	45,45	2	18,18
HÇK 4	3	27,27	1	9,09	7	63,64
HÇK 5	4	36,36	6	54,55	1	9,09
HÇK 6	2	18,18	0	0	9	81,82
HÇK 7	3	27,27	1	9,09	7	63,64
HÇK 8	5	45,45	4	36,36	2	18,18
HÇK 9	8	72,73	0	0	3	27,27
HÇK 10	2	18,18	6	54,55	3	27,27
HÇK 11	4	36,36	0	0	7	63,64
HÇK 12	3	27,27	5	45,45	3	27,27
HÇK 13	8	72,73	0	0	3	27,27
HÇK 14	8	72,73	0	0	3	27,27
HÇK 15	4	36,36	4	36,36	3	27,27
HÇK 16	5	45,45	1	9,09	5	45,45
HÇK 17	8	72,73	0	0	3	27,27
HÇK 18	8	72,73	0	0	3	27,27
HÇK 19	8	72,73	0	0	3	27,27
HÇK 20	8	72,73	0	0	3	27,27

Çizelge 3.8.Devam. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinde Bütçe Unsuruna Yönelik Maddelere Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları (n=11 madde).

HÇK 21	1	9,09	3	27,27	7	63,64
HÇK 22	3	27,27	1	9,09	7	63,64

Çizelge 3.8.'de görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesi içerisinde bütçe unsuruna yönelik maddelere en fazla evet yanıtı veren kütüphaneler %72,73 oranla HÇK9, HÇK13, HÇK14, HÇK17, HÇK18, HÇK19 ve HÇK20 olmuştur. En fazla hayır yanıtı veren kütüphane ise %81,82 oranla HÇK6 olmuştur.

Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin bütçe unsuruna yönelik maddelere ait puan ortalamaları Çizelge 3.9.'da ve Şekil 3.3.'te sunulmuştur.

Çizelge 3.9. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Bütçe Unsuruna Yönelik Puan Ortalamaları (11 madde puan ortalaması).

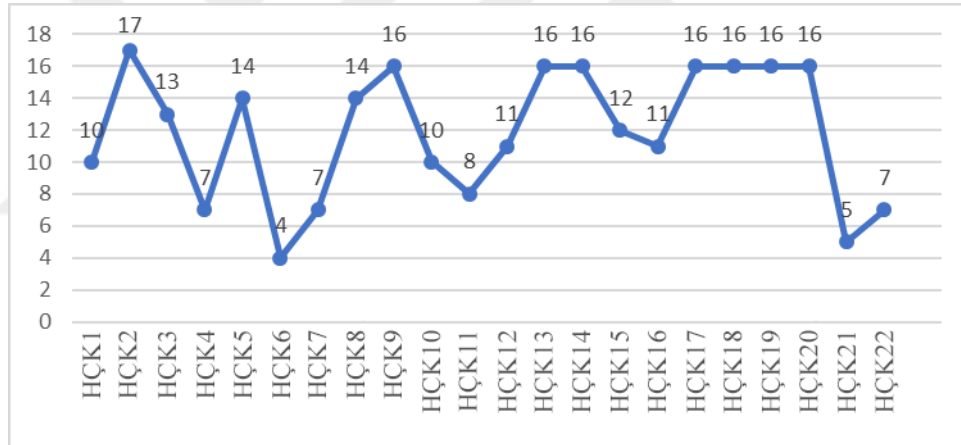
KÜTÜPHANELER	Min	Max	Ort.	SS.
HÇK 1	10	10	10	0
HÇK 2	17	17	17	0
HÇK 3	13	13	13	0
HÇK 4	7	7	7	0
HÇK 5	14	14	14	0
HÇK 6	4	4	4	0
HÇK 7	7	7	7	0
HÇK 8	14	14	14	0
HÇK 9	16	16	16	0
HÇK 10	10	10	10	0
HÇK 11	8	8	8	0
HÇK 12	11	11	11	0
HÇK 13	16	16	16	0
HÇK 14	16	16	16	0
HÇK 15	12	12	12	0
HÇK 16	11	11	11	0
HÇK 17	16	16	16	0
HÇK 18	16	16	16	0
HÇK 19	16	16	16	0
HÇK 20	16	16	16	0

Çizelge 3.9.Devam. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Bütçe Unsuruna Yönelik Puan Ortalamaları (11 madde puan ortalaması).

HÇK 21	5	5	5	0
HÇK 22	7	7	7	0
Tüm Kütüphaneler	4	17	11,91	4,14

* Evet yanıtları 2, kısmen yanıtları 1, hayır yanıtları 0 olarak puanlandırılmıştır. Alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 22'dir.)

Çizelge 3.9.'da görüldüğü gibi, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesi içerisinde bütçe unsuruna yönelik maddelerden en yüksek puanı 17 puan ile HÇK2 almıştır. En düşük puanı ise 4 puan ile HÇK6 almıştır. Kütüphanelerin tamamının aldığı ortalama puan ise $11,94 \pm 4,14$ olarak görülmektedir.

Şekil 3.3. Ankara'daki Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümleri ile Çocuk Kütüphanelerinin Bütçe Unsuruna Yönelik Maddelere Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Şekil 3.3.'de görüldüğü gibi bütçe unsuruna yönelik maddelerden en yüksek puanı HÇK2 almıştır. En düşük puanı ise HÇK6'nın aldığı görülmektedir.

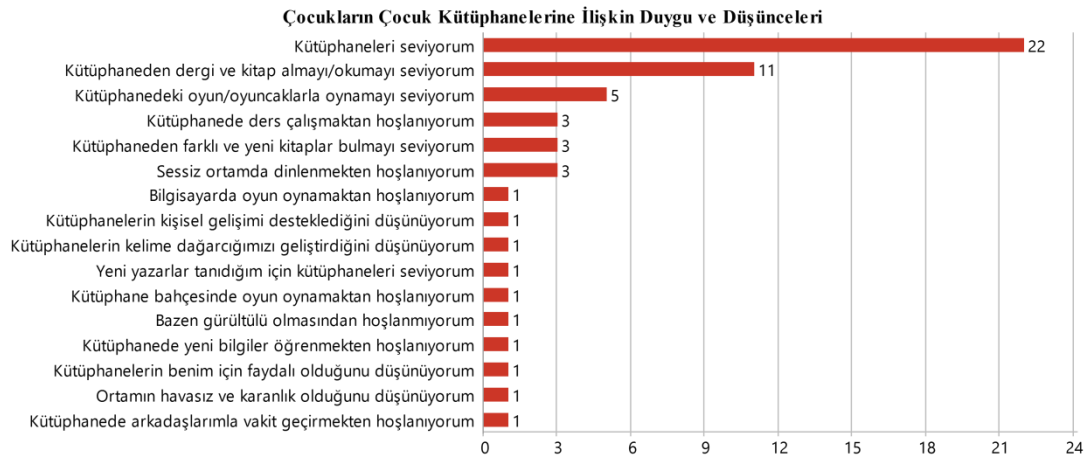
Araştırmadan elde edilen nitel veriler için yapılan içerik analizi sonucunda; çocuk ve ebeveyn kullanıcılardan elde edilen veriler; "Memnuniyet", "Kullanım", "İstek ve Talepler" ve "İletişim" olmak üzere dört temada değerlendirilmiştir. "Memnuniyet" teması içerisinde yedi ana kategoriyi, "Kullanım" teması içerisinde

on bir ana kategoriye, “İstek ve Talepler” teması içerisinde üç ana kategoriye ve “İletişim” teması da içerisinde iki ana kategoriye barındırmaktadır.

“Memnuniyet” Temasına Ait Bulgular

Çocukların halk kütüphanesi çocuk bölümlerine/çocuk kütüphanelerine ilişkin duygu ve düşünceleri, kitap/materyal yeterliliğine ilişkin görüşleri ve personellere ilişkin görüşleri ile ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin çocuk gelişimine olan etkisine ilişkin görüşleri, kitapların ve materyallerin yeterliliğine ilişkin görüşleri, ebeveynlerin çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümlerine/çocuk kütüphanelerine olan ilgi ve isteklerine yönelik görüşleri ve yetişkinlere yönelik kitaplara ilişkin görüşleri kategorileri çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümüne/çocuk kütüphanelerine ilişkin duygu ve düşünceleri Şekil 3.4.’te sunulmuştur.

Şekil 3.4. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümüne/Çocuk Kütüphanelerine İlişkin Duygu ve Düşünceleri

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümünden/çocuk kütüphanelerinden hoşlanıp hoşlanmadıkları ve kütüphanede neler yapmaktan hoşlandıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; araştırmaya katılan çocukların

tamamı kütüphaneleri sevdiğini belirtmiştir. Çocuklardan 11'i kütüphaneden dergi ve kitap almayı sevdiğini, 5'i kütüphanedeki oyun ve oyuncaklarla oynamayı sevdiğini ve 3'ü de kütüphanede ders çalışmaktan, farklı ve yeni kitaplar bulmaktan, sessiz ortamda dinlenmekten hoşlandığını belirtmiştir. Örneğin Ç1 kütüphaneye ilişkin duygu ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir; *“Hoşlanıyorum. Bence kütüphane kelime dağarcığını ve insanın kendini geliştirmesini etkiler, destekler. Hem kendi istediklerimi hem de öğretmenimin istediklerini alıyorum. Kitap okumak benim için eğlenceli bir şey. Hiç sıkılmıyorum. Bu sebeple kütüphaneler benim için çok özel mekânlar.”*(Ç1)

Ç19, çocuk kütüphanelerine yönelik duygu ve düşüncelerini; *“Evet, hoşlanıyorum. Kitap okumaktan hoşlanıyorum. Oyunlar oynadık onlar çok güzeldi. Okulda biraz kalabalık ses oluyor buraya gelince kafa dinliyorum.”*(Ç19) şeklinde ifade etmiştir.

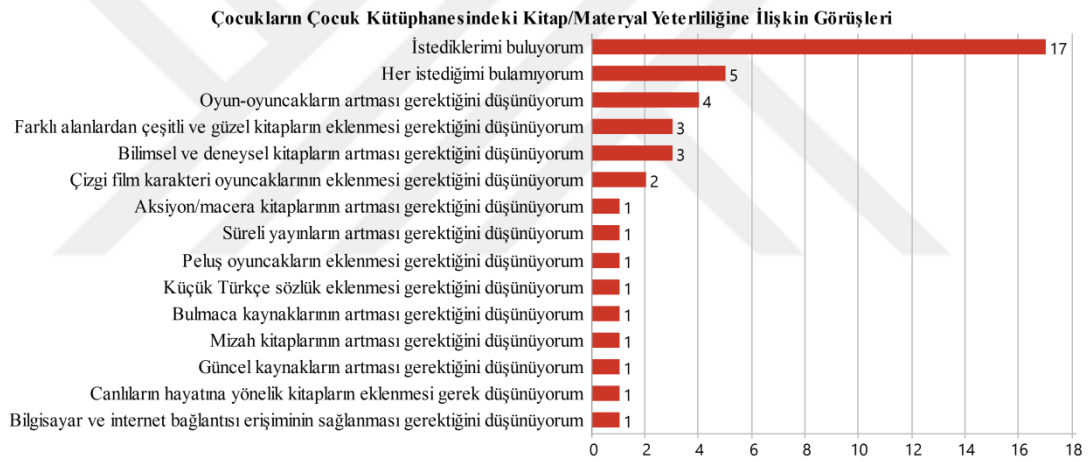
Çalışmaya dahil edilen çocukların bir kısmı; kütüphanede bilgisayarda oyun oynamaktan, yeni yazarlar tanımaktan, bahçede oyun oynamaktan, yeni bilgiler öğrenmekten ve arkadaşları ile vakit geçirmekten hoşlandığını belirtmiştir. Ayrıca kütüphanelerin kişisel gelişimi desteklediğini, kelime dağarcığını geliştirdiğini ve faydalı olduğunu düşünen çocuklar da bulunmaktadır. Halk kütüphaneleri çocuk bölümleri/çocuk kütüphaneleri için çocukların belirttikleri olumsuz sayılabilecek düşüncelere bakıldığında; çocukların bir kısmının kütüphane ortamının havasız ve karanlık olduğunu ve bazen gürültülü olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümüne/çocuk kütüphanelerine ilişkin duygu ve düşüncelerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Kütüphaneye gelmeye hoşlanıyorum. Kütüphaneye gelmenin bana yeni bilgiler öğrenmem için faydalı olduğunu düşünüyorum. Kütüphanede yeni bilgiler öğrenmeyi, kitap okumayı ve ders çalışmaktan hoşlanıyorum.” (Ç10)

“Evet seviyorum. Kitap okumak, ödev yapmak, satranç oynamak. Burada büyük satrançlarla oyun oynamak çok güzel. Bazen gürültülü oluyor ama onu sevmiyorum.” (Ç4)

“Evet, kitapların bazıları çok güzeller. Kitap bakmaktan, almaktan hoşlanıyorum. Bütün kitaplar çok eğlenceli. Renkli ve resimli güzel bir yer burası.” (Ç9)

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanelerindeki kitap/materyal yeterliliğine ilişkin görüşleri Şekil 3.5.’te sunulmuştur.

Şekil 3.5. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Kitap/Materyal Yeterliliğine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan çocuklara kütüphanede istediği kitapları/materyalleri kolaylıkla bulup bulamadıkları, yanıtları hayır ise başka ne tür kitaplar/materyaller olmasını istedikleri sorulmuştur. Şekil 3.5.’te görüldüğü gibi 22 çocuktan 17’si istediklerini bulduğunu, 5’i ise her istediğini bulamadığını belirtmiştir. Örneğin Ç1, kitap materyallere ilişkin görüşlerini; *“Genellikle buluyorum aradıklarımı. Bazı kitapları bulamıyorum onları da okul kütüphanesinden bakıyorum. Edebiyat okumayı sevmiyorum aksiyon kitapları daha çok olabilir.”(Ç1)* şeklinde; Ç22 ise, *“Buluyorum evet. Öğretmenimin istedikleri kitaplar hep oluyor bulabiliyorum. Ama internet ve*

bilgisayar da olabilirdi. Daha ferah ve aydınlık bir ortam olsa güzel olurdu. Çok havasız karanlık bir ortam var.”(Ç22) şeklinde ifade etmiştir.

Ç19, kitap ve materyal yeterliliğine ilişkin görüşlerini; *“Her aradığımı bulamıyorum. Kitaplar çok az. Hayvanları anlatan kitaplar olabilir. Uzayla ilgili de olabilir.”(Ç19) şeklinde; Ç21 ise “Hayır, her istediğimi bulamıyorum. Yeni nesil, yeni çıkan kaynakları bulamıyorum. Eğlenceli, güldüren kitaplar, bulmacalar olsun isterdim.”(Ç21) şeklinde ifade etmiştir.*

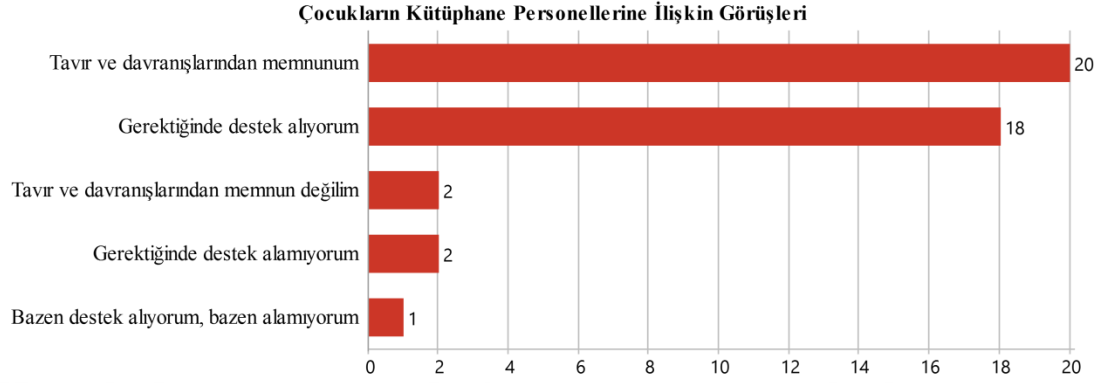
Şekil 3.5.’e göre; çocuklardan 4’ü oyun ve oyuncakların artması gerektiği, 3’ü farklı ve güzel kitapların eklenmesi gerektiği, 3’ü bilimsel ve deneysel kitapların artması gerektiği, 2’si ise çizgi film karakteri oyuncakların eklenmesi gerektiği yönünde fikirlerini ifade etmiştir. Ayrıca çocuklarından bir kısmı; aksiyon/macera kitaplarının artması, sürekli yayınların artması, peluş oyuncakların eklenmesi, küçük boy Türkçe sözlük eklenmesi, bulmaca kaynaklarının eklenmesi, mizah kitaplarının artması, güncel kaynakların artması, canlıların hayatına yönelik kaynakların artması ve bilgisayar/internet erişiminin sağlanması gerektiği üzerine istek ve düşüncelerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümündeki ve çocuk kütüphanelerindeki kitap ve materyal yeterliliğine ilişkin görüşlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Evet, buluyorum. Ama Batman oyuncağı da olsun isterdim. Transformers ve Pikaçu oyuncağı da olsun isterdim.”(Ç2)

“Bazı istediklerimi bulabiliyorum. Hepsi yok. Ama bir sürü kitap var güzel eğlenceli dergiler var. Oyuncaklar daha çok olsa güzel olurdu.”(Ç9)

“İstediğim kitapları buluyorum ama oyunları, oyuncakları bulamıyorum. Güzel kitaplar olsun isterdim. Oyuncaktan çok kitapları daha çok seviyorum.”(Ç18)

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanelerindeki personellere ilişkin görüşleri Şekil 3.6.'da sunulmuştur.

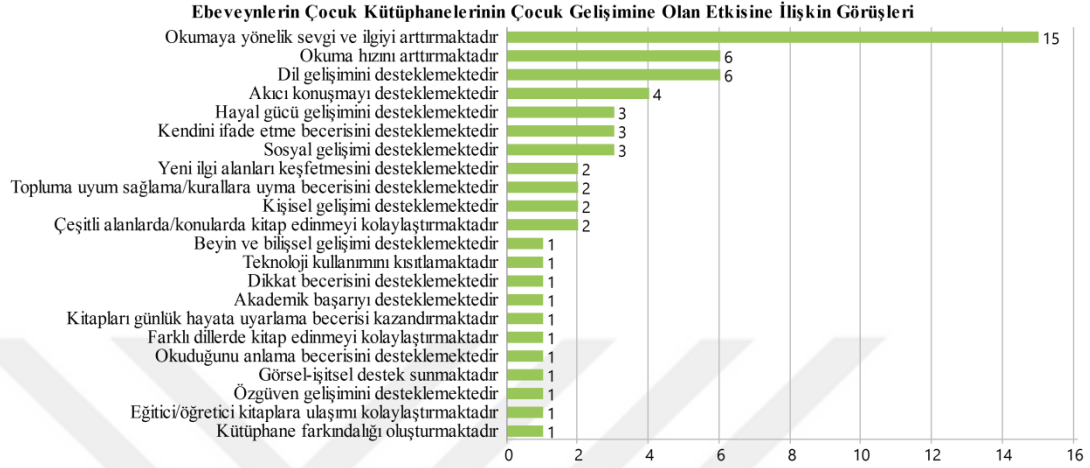

Şekil 3.6. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Personellere İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan çocuk kullanıcılara halk kütüphaneleri çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanelerindeki personellerin davranışları ve yaklaşımları konusunda neler düşündükleri, gerektiğinde destek alıp alamadıkları sorulmuştur. Şekil 3.6.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 çocuktan 20'si personellerin tavır ve davranışlarından memnun olduğunu, 18'i gerektiğinde destek alabildiğini, 2'si tavır ve davranışlarından memnun olmadığını, 2'si gerektiğinde destek alamadığını ve 1'i ise bazen destek alıp bazen destek alamadığını ifade etmiştir. Örneğin Ç17, kütüphane personellerine ilişkin düşüncelerini; *"Güzel davranıyorlar. Evet, istediğim şeyleri veriyorlar yardımcı oluyorlar. Güler yüzlüler."*(Ç17) şeklinde, Ç20 *"Öğretmenimizi seviyorum. Evet, yardımcı oluyor bize. Bizimle oyunlar oynuyor. Güzel davranıyor."*(Ç20) şeklinde, Ç6 ise; *"Seviyorum. Ablalar bana geçen gün fazla arayış açma dediler. Ne demek diye anneme sordum annem beni çok sevdiklerini söyledi ben de onları çok seviyorum."*(Ç6) şeklinde ifade etmiştir.

Ç13, kütüphane personellerine ilişkin düşüncelerini; *"Hayır alamıyorum. Genelde çok yardımcı olmuyorlar biz kendimiz buluyoruz. Onlar sadece aldığımız kitapları bilgisayara giriyorlar."*(Ç20) şeklinde, Ç8 ise; *"Hayır, çok yardımcı olmuyor. Ben kendi kitabımı velim ile bulabiliyorum. Pek bir şey yapmıyorlar."*(Ç8) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin çocuk gelişimine olan etkisine ilişkin görüşleri Şekil 3.7.'de sunulmuştur.

Şekil 3.7. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinin/Çocuk Kütüphanelerinin Çocuk Gelişimine Olan Etkisine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphaneleri çocuk bölümü/çocuk kütüphaneleri ziyaretlerinin çocuklarının gelişimini etkileyip etkilemediği, etkilediğini düşünüyorlarsa hangi alanda gelişim gördükleri sorulmuştur. Şekil 3.7.'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 22 ebeveynden 15'i halk kütüphanesi çocuk bölümünün/çocuk kütüphanelerinin çocuklarda okumaya yönelik ilgi ve sevgiyi arttırdığını ifade etmiştir. Örneğin E6, kütüphanelerin çocuk gelişimine olan katkılarına ilişkin görüşlerini; *“Evet, tabii ki. Daha önce kitapla arası çok yoktu şuan kendi gelmek istiyor. Kendisi seçiyor kitaplarını. Hayal etmesi, hayal gücü gelişti. İlgilerini fark etti. Ona göre kitap seçmeye başladı. Okuduklarını normal hayata aktarıyor. Bak anne kitapta da vardı diyor. Bu şekilde etkileri oldu.”* (E6) şeklinde, E16 ise; *“Evet, işe yaradı kendisinin kitap seçmesi, beğenmesi hoşuna gitti ve hemen kitabını bitirdi. Kitaplara ve okumaya bakış açısı değişti. İsteği arttı. Kendi seçmeye başlayınca ilgisi çok arttı.”* (E16) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.7.'ye göre; ebeveynlerin 6'sı kütüphanelerin çocuklarda okuma hızını arttırdığını, 6'sı dil gelişimini desteklediğini, 4'ü akıcı konuşmayı desteklediğini, 3'ü

hayal gücünü desteklediğini, 3'ü kendini ifade etme becerisini desteklediğini, 3'ü sosyal gelişimi desteklediğini, 2'si yeni ilgi alanları keşfetmesini, 2'si topluma uyum sağlama becerisini desteklediğini, 2'si kişisel gelişimi desteklediğini ve 2'si de çeşitli konularda kitap edinmeyi kolaylaştırdığını düşündüğünü ifade etmiştir. Örneğin E20, kütüphanelerin çocuk gelişimine olan katkılarına ilişkin görüşlerini; *“Çok etkili oldu. Çünkü oğlum hiçbir çocukla konuşup oyun oynamazdı. Artık bu sorunumuzu rahat bir şekilde kütüphane ile aştık. Dil ve Konuşma Terapistimizin önerisi ile geldik. Anaokulundan önce bu şekilde haftada birkaç gün kütüphaneye gelmemizi ve sosyalleşmesini önerdi. Gerçekten dil gelişimi alanında çok gelişme sağladık.”*(E20) şeklinde ifade etmiştir.

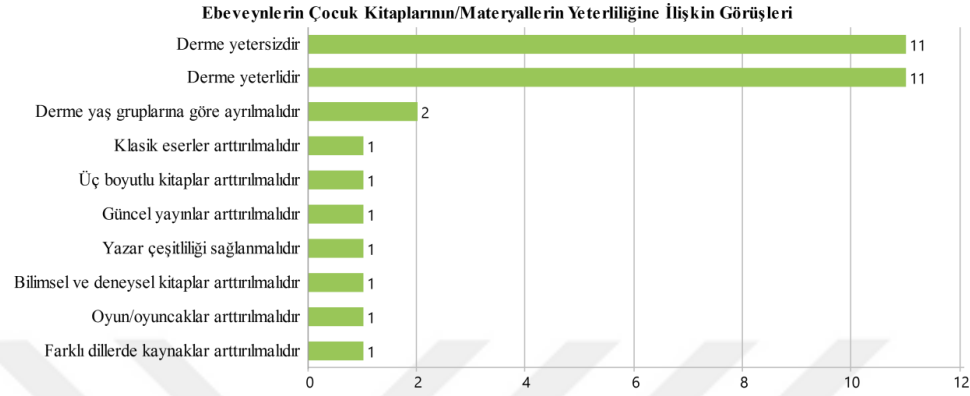
Şekil 3.7.'ye göre ebeveynlerin bir kısmı; kütüphanelerin çocuklarda beyin ve bilişsel gelişimi desteklediğini, teknoloji kullanımını kısıtladığını, dikkat becerisini desteklediğini, akademik başarıyı desteklediğini, kitapları günlük hayata uyarlama becerisi kazandırdığını, farklı dillerde kitap edinmeyi kolaylaştırdığını, okuduğunu anlama becerisini desteklediğini, görsel-işitsel destek sağladığını, özgüven gelişimini desteklediğini, eğitici/öğretici kitaplara ulaşma kolaylığı sağladığını ve kütüphane farkındalığı oluşturduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin çocuk gelişimine olan katkılarına ilişkin görüşlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Kendisini ifade etmesi, konuşması hepsi okumaya bağlı. Özgüvenini bile destekliyor okuma becerisi. Bu alanlarda gelişme görüyorum.”(E1)

“Evet, heyecanlanıyor gitmek için. Farkındalığı ve sevgisi arttı. Küçük oldukları için kitap sevgisi de oluşturmak istiyorum. Kitaplara yönelik isteği arttı. Sık sık gelmek istiyor. Etkinliklere de getirmeye çalışacağım.”(E9)

“Tabii ki. Daha fazla kitap ve çeşit görüyor. Okumaya karşı ilgisi vardı zaten ama farklı dillerde ve hayal gücünü destekleyici kitaplar bulunması güzel oluyor. Hayal gücünü desteklediğini düşünüyorum.” (E17)

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki kitapların ve materyallerin yeterliliğine ilişkin görüşleri Şekil 3.8.'de sunulmuştur.

Şekil 3.8. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerindeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Kitapların Ve Materyallerin Yeterliliğine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki kitapların ve materyallerin çeşitliliği ve yeterliliği konusunda neler düşündükleri sorulmuştur. Şekil 3.8.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveyninden 11'i dermenin yetersiz olduğunu, 11'i ise dermenin yeterli olduğunu ifade etmiştir. Örneğin E3 kütüphanedeki kitap ve materyallerin yeterliliğine ilişkin görüşlerini; *“Yeterince çeşitli ancak yaş grubuna göre ayrılmamış. Ayrılsa güzel ve kolay olurdu.”*(E3) şeklinde, E17; *“Aradığımızı genellikle buluyoruz. Fazlasıyla var kitap. Biz memnunuz.”*(E17) şeklinde, E9; *“Çeşit daha fazla olabilir. Bir de kitaplar yaşlara göre ayrılrsa daha iyi olurdu çünkü bilemiyorum hangisinin uygun olacağını. Onlar bizden iyi bilirler sonuçta.”*(E9) şeklinde ve E13 ise; *“Yetersiz kesinlikle. Okuldan kitap istediler sadece iki tanesini bulduk burada. Mecburen diğerlerini satın almak zorunda kaldık.”*(E13) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.8.'de görüldüğü gibi; ebeveynlerden 2'si dermenin yaş gruplarına göre ayrılmasını gerektiğini, 1'i klasik eserlerin artması gerektiğini, 1'i üç boyutlu kitapların artması gerektiğini, 1'i güncel yayınların artması gerektiğini, 1'i yazar çeşitliliğinin sağlanması gerektiğini, 1'i bilimsel ve deneysel kitapların artması

gerektiğini, 1'i oyun ve oyuncakların artması gerektiğini ve 1'i ise farklı dillerde kaynakların artması gerektiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki kitap ve materyallerin yeterliliğine ilişkin görüşlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

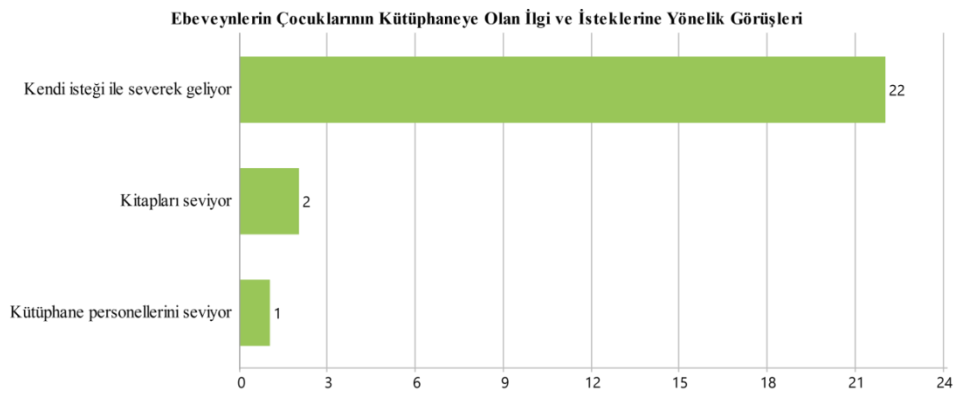
“Yeterli değil. Lego benzeri gelişim alanlarını açıcı bilimsel uygulamalar da olabilirdi.”(E12)

“Eksik bence. Mesela klasik eserler yeterli değil. Yabancı kaynaklar yeterli değil.”(E18)

“Genelde araştırmaya yönelik kitaplar seçiyor. Uzay, bilim insanları, deneyler bu tarz kitaplara daha çok yer verilebilir.”(E19)

“Benim görüşüm yeterli değil. Daha çeşitli oyuncakların ve kitap sayılarının biraz daha fazla olmasını isterim. Anneler için çocuk gelişimi kitaplarının olmasını isterim.”(E20)

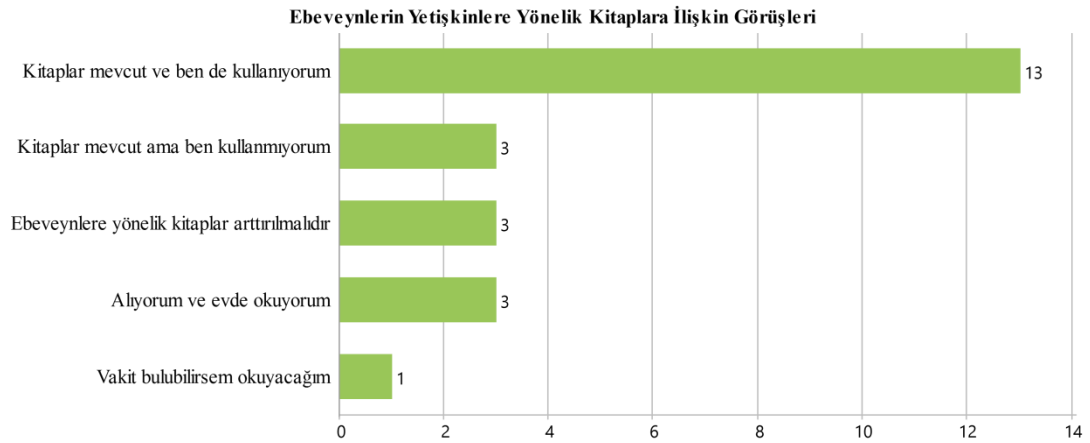
Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümlerine/çocuk kütüphanelerine olan ilgi ve isteklerine yönelik görüşleri Şekil 3.9.'da sunulmuştur.

Şekil 3.9. Ebeveynlerin Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerine/Çocuk Kütüphanelerine Olan İlgi ve İsteklerine Yönelik Görüşleri.

Araştırmaya katılan ebeveynlere çocuklarının halk kütüphaneleri çocuk bölümlerine/çocuk kütüphanelerine gelirken kendi istekleri ile mutlu bir şekilde gelip gelmediklerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Şekil 3.9.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveynnden 22'si de çocuklarının kütüphaneye kendi isteği ile sevreerek geldiğini ifade etmiştir. Ayrıca ebeveynlerden 2'si çocuğunun kitapları sevdiğini, 1' i ise kütüphane personellerini sevdiğini ifade etmiştir. Örneğin E6, çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümlerine/çocuk kütüphanelerine olan ilgi ve isteklerine yönelik görüşlerini; *“Evet, kesinlikle. Çalışanları da çok seviyor sağolsunlar onlar da hiç kırmıyor ilgili ve anlayışlılar. Kendisi diyor anne kütüphaneye gidelim diye.”*(E6) şeklinde, E9; *“Evet, çok istekli oluyorlar. Ben daha çok küçük kızım ile geldim buraya. Bazen evde aklına geliyor çok ısrar ediyor. Heyecanlanıyor. Sonra kendimizi yine burada buluyoruz.”* (E9) şeklinde, E11 ise; *“Kendi isteği ile çok mutlu geliyor. Hatta kendisi kütüphaneye gidelim diyor. Kütüphanede ödev yapmayı çok seviyor.”* (E11) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki yetişkinlere yönelik kitaplara ilişkin görüşleri Şekil 3.10.'da sunulmuştur.

Şekil 3.10. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerindeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Yetişkinlere Yönelik Kitaplara İlişkin Görüşleri.

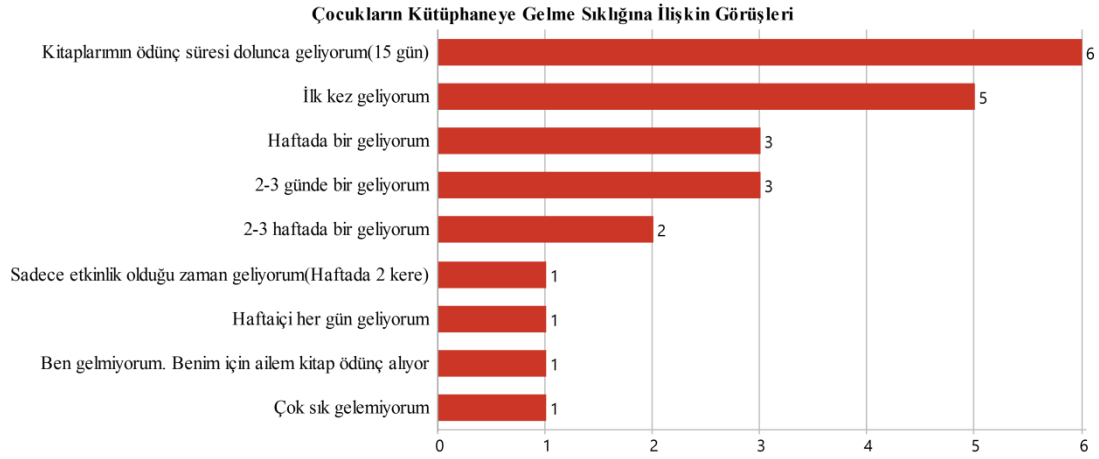
Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde yetişkinlere yönelik kitapların, dergilerin ve materyallerin bulunup

bulunmadığı sorulmuştur. Şekil 3.10.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveynden 13'ü yetişkin kitaplarının mevcut olduğunu ve kullandığını, 3'ü yetişkin kitaplarının mevcut olduğunu ancak kendisinin kullanmadığını, 3'ü ebeveynlere yönelik kitapların arttırılması gerektiğini, 3'ü kitapları alıp evde okuduğunu ve 1'i de vakit bulabilirse okuyacağını ifade etmiştir. Örneğin E3, kütüphanedeki yetişkinlere yönelik kaynaklara ilişkin görüşlerini; *“Mevcut ancak sadece çocuğum için bu kütüphaneyi kullanıyorum. Kendim için kullanmıyorum.”*(E3) şeklinde, E9; *“Bize yönelik kitaplar yetişkin bölümünde var, oradan istediğim tarzda kitapları bulabiliyorum.”*(E9) şeklinde ve E20 ise; *“Anneler için çocuk gelişimi kitaplarının olmasını isterim.”*(E20) şeklinde ifade etmiştir.

“Kullanım” Temasına Ait Bulgular

Çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümüne/çocuk kütüphanelerine gelme sıklıkları, vakit geçirme tercihleri, düzenlenen etkinliklere katılım durumları ve etkinliklere katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri ile ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocuk kitabı seçme kriterleri, çocukları ile birlikte vakit geçirme tercihleri, çocuklar için düzenlenen etkinliklere katılım durumları, çocuklara yönelik etkinliklere katılmama nedenleri, ailelere yönelik düzenlenen eğitimlere/seminerlere katılım durumları, aile eğitimlerine katılmama nedenleri ve kütüphanede kişisel vakit geçirme tercihlerine ilişkin görüşleri kategorileri çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphanesi çocuk bölümlerine/çocuk kütüphanelerine gelme sıklıklarına ilişkin görüşleri Şekil 3.11.'de sunulmuştur.

Şekil 3.11. Çocukların Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümlerine/Çocuk Kütüphanelerine Gelme Sıklıklarına İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan çocuklara halk kütüphanesi çocuk bölümlerine/çocuk kütüphanelerine ne sıklıkla geldiği ve çok sık gelemediğini düşünüyorsa bunun nedenleri sorulmuştur. Şekil 3.11.'de görüldüğü gibi; 22 çocuktan 6'sı kütüphaneye kitapların on beş günlük ödünç süresi doldukça geldiğini, 5'i ilk kez geldiğini, 3'ü haftada bir kez geldiğini, 3'ü iki-üç günde bir geldiğini ve 2'si de iki-üç haftada bir geldiğini ifade etmiştir. Örneğin Ç11, kütüphaneye gelme sıklığına ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“İlk kez geldim ve çok sevdim. Kütüphane ile yeni tanıştım, çok güzel. Genelde ödevlerim çok olduğu için vaktim yok. O yüzden gelemedim.”*(Ç11)

Ç1, kütüphaneye gelme sıklığına ilişkin görüşlerini *“Kitapların günü 15 gün. 3 kitap alıyorum geldiğimde, onları bitirince geri geliyorum. Bazen 20 günü buluyor. Bazen erken bitirdiğim de oluyor. Kitaba göre değişiyor.”* (Ç1) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.11.'de görüldüğü gibi; çocuklardan 1'i kütüphaneye sadece etkinlik olduğu zaman geldiğini, 1'i haftanın her günü geldiğini, 1'i kendisi yerine ailesinin geldiğini, 1'i ise çok sık gelemediğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümüne/çocuk kütüphanelerine gelme sıklıklarına yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

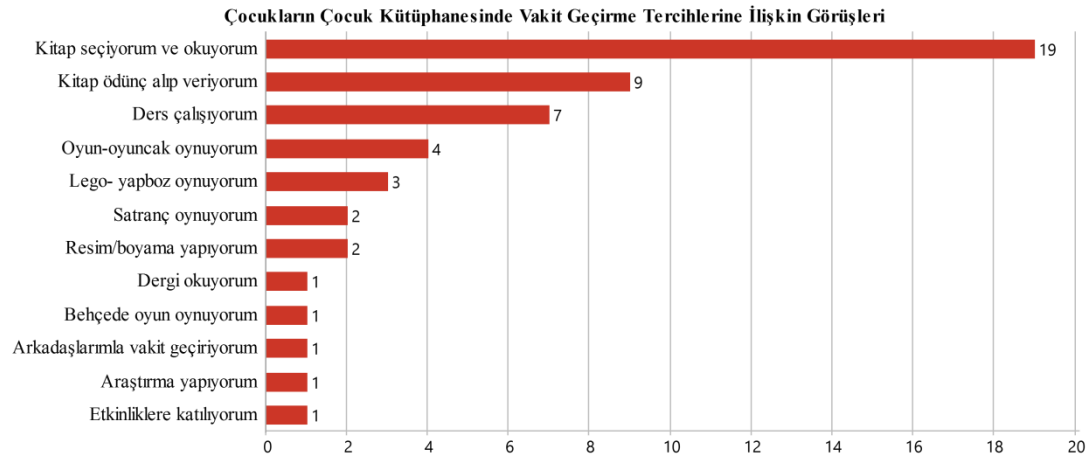
“Kitabım bitince gidiyorum. Evimde çok kitabım var. Yakınımda kütüphane yok. Bu yüzden çok gelmiyoruz.” (Ç18)

“Haftada 2 gün geliyoruz. Masal saati ve boyama etkinliği olduğu zaman geliyoruz.”(Ç20)

“Pandemi döneminde hiç gelmedim. Genelde ben diyorum anneme, istediğim kitapları alıp geliyor. Önceden 2-3 kez gidiyordum.”(Ç22)

Halk kütüphaneleri çocuk bölümüne/çocuk kütüphanelerine çok sık gelemediğini ifade eden çocukların bu durumun nedenine ilişkin görüşleri incelendiğinde; 4’ü okul ve ödev yoğunluğu sebebiyle gelemediğini, 1’i Covid-19 salgını sebebiyle gelemediğini, 1’i kurs yoğunluğu sebebiyle gelemediğini ve 1’i de yakınında kütüphane bulunmaması sebebiyle gelemediğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümünde/çocuk kütüphanelerinde vakit geçirme tercihlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.12.’de sunulmuştur.

Şekil 3.12. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümüne Çocuk Kütüphanelerinde Vakit Geçirme Tercihlerine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan çocuklara halk kütüphaneleri çocuk bölümüne/çocuk kütüphanelerine geldiklerinde neler yaptıklarına ilişkin görüşleri sorulmuştur. Şekil 3.12.'de görüldüğü gibi; 22 çocuktan 19'u kütüphanede kitap seçip okuyarak vakit geçirdiğini belirtmiştir. Örneğin Ç16, kütüphanede vakit geçirme tercihini şu şekilde ifade etmiştir: *“Kitap okumaktan, kitaplara bakmaktan, seçmekten hoşlanıyorum. Merak ettiğim kitabı okuyorum. Böyle vakit geçiriyorum.”*(Ç16)

Şekil 3.12.'ye göre; çocukların 9'u kütüphanede kitap ödünç alıp verme işlemlerini yaparak, 7'si ders çalışarak, 4'ü oyun-oyuncak oynayarak, 3'ü lego-yapboz oynayarak, 2'si satranç oynayarak ve 2'si de resim/boyama yaparak vakit geçirdiğini ifade etmiştir. Örneğin Ç20, kütüphanede vakit geçirme tercihini şu şekilde ifade etmiştir: *“Burada güzel oyuncaklar ve kitaplar var. Oyun oynuyoruz. Öğretmenle kitap okuyoruz. Boyama yapıyoruz.”* (Ç20). Ç17 ise, *“Genellikle kitap seçip okuyorum ve ödünç alıyorum. Öğlenci olduğum için etkinliklere katılamadım.”*(Ç17) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.12.'ye göre; çocuklardan 1'i dergi okuyarak, 1'i bahçede oyun oynayarak, 1'i araştırma yaparak, 1'i etkinliklere katılarak ve 1'i de arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirdiklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümünde/çocuk kütüphanelerinde vakit geçirme tercihlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

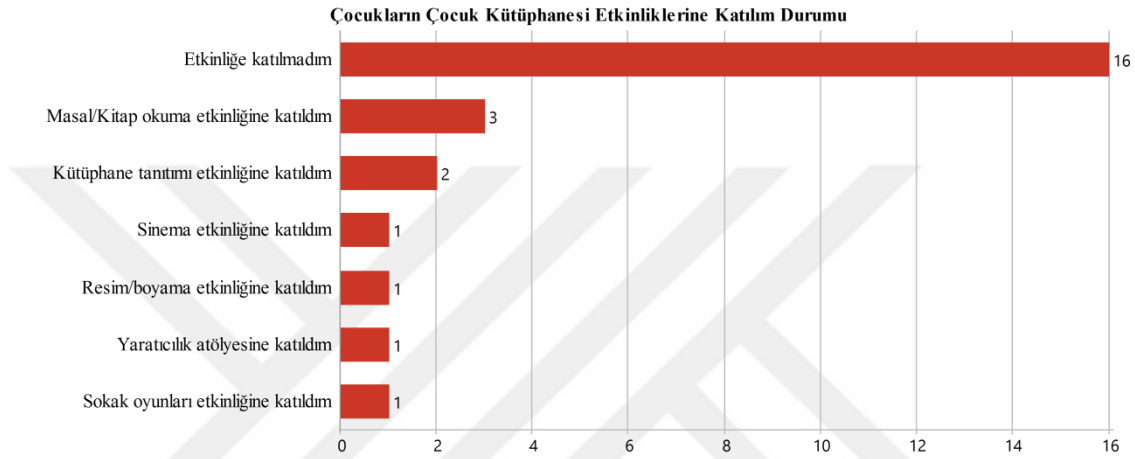
“Ders çalışmaya geliyorum. Kitap okuyorum. İstedğim kitapları buluyorum ama çok kitap almıyorum. Ablam daha çok alıyor. Benim evde de kitaplarım var. Üst katta birkaç tane oyuncak var güzeller onlarla oynuyorum.” (Ç7)

“Oyun oynuyorum, kitap ve dergi okuyorum...”(Ç2)

“Kitap alıyoruz. Bazılarını bulamıyoruz tabi. Daha fazla çeşitli farklı alanlardan kitaplar olsun isterdim.”(Ç14)

“Kitap okuyorum. Kitapları alıyorum eve götürüyorum. Lego oynuyorum. Yapboz yapıyorum.” (Ç6)

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümü ve çocuk kütüphanelerinde düzenlenen etkinliklere katılım durumlarına ilişkin görüşleri Şekil 3.13.’te sunulmuştur.

Şekil 3.13. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümü ve Çocuk Kütüphanelerinde Düzenlenen Etkinliklere Katılım Durumlarına İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan çocuklara halk kütüphaneleri çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde düzenlenen hangi etkinliklere katıldıkları ve etkinliklere katılmadıysa bunun nedenleri sorulmuştur. Şekil 3.13.’te görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 çocuktan 16’sı daha önce kütüphanede bir etkinliğe katılmadığını ifade etmiştir. Çocukların 3’ü masal/kitap okuma etkinliğine, 2’si kütüphane tanıtımı etkinliğine, 1’i sinema etkinliğine, 1’i resim/boyama etkinliğine, 1’i yaratıcılık atölyesine ve 1’i de sokak oyunları etkinliğine katıldığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanelerindeki etkinliklere katılım durumlarına ilişkin görüşlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Kütüphane haftasında geldik kütüphane tanıtımı yaptı ablalar. Güzeldi. Başka etkinliğe katılmadım...” (Ç3)

“Küçükken kitap okuma etkinliğine gelmiştim. Okul tanıtımı olmuştu. Gelmiştik kütüphane nasıl kullanılır öğretmişti öğretmenler. Güzeldi...”(Ç7)

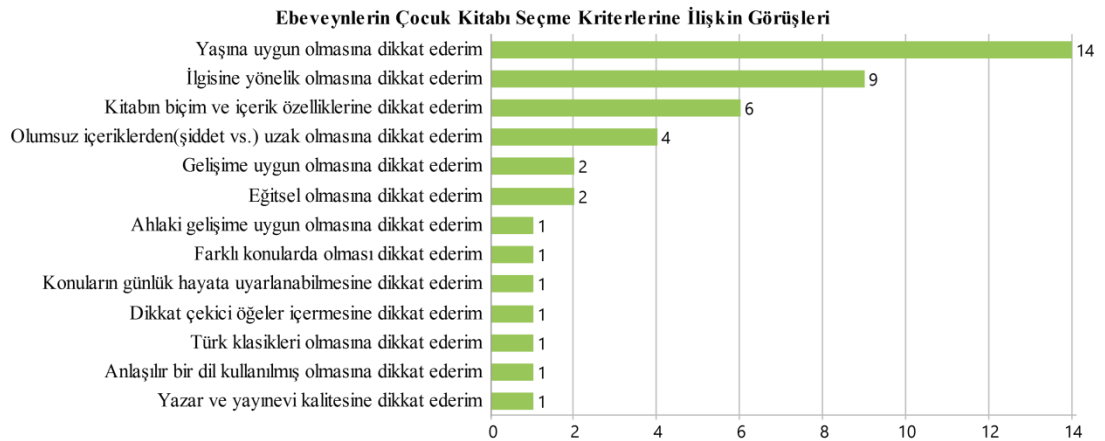
“Kitap okuma etkinliğine katıldım. Beğendim. Etkinlikte arkadaşlarımla birlikte vakit geçirmekten hoşlandım.”(Ç17)

“Masal okuma, boyama etkinliklerine katıldım. Evet güzeldi.”(Ç20)

“Hayır, katılmadım. Haberim olmadı. Haberim olsa katılırdım...”(Ç21)

Halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde herhangi bir etkinliğe katılmadığını belirten çocukların bu durumun nedenine ilişkin görüşleri incelendiğinde; 5'i haberi olmaması sebebiyle, 2'si kütüphanede etkinlik düzenlenmemesi sebebiyle ve 1'i de okul saatlerinin uygun olmaması sebebiyle katılmadığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocuk kitabı seçme kriterlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.14.'de sunulmuştur.

Şekil 3.14. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuk Kitabı Seçme Kriterlerine İlişkin Görüşleri.

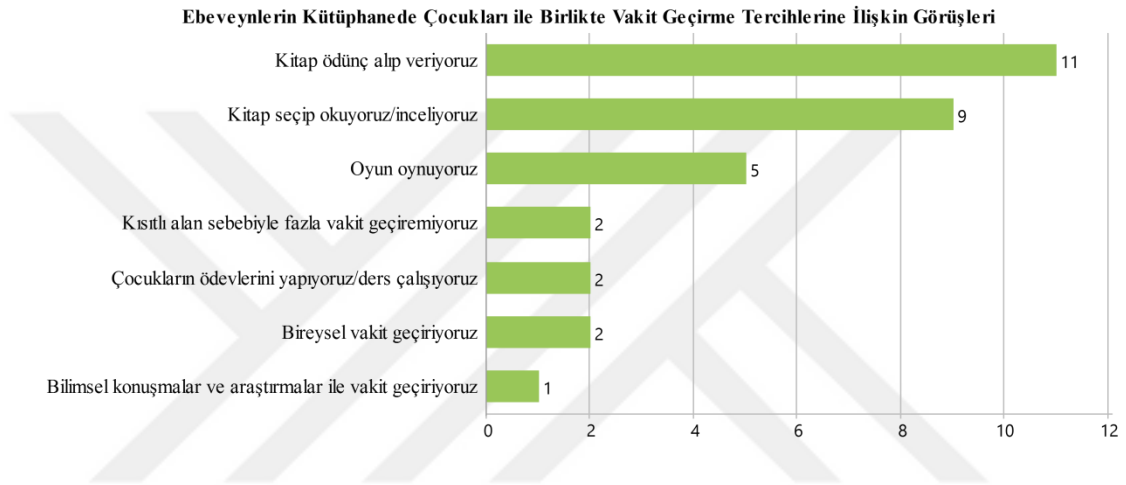
Araştırmaya katılan ebeveynlere çocuklarına kütüphaneden kitap seçerken nelere dikkat ettikleri sorulmuştur. Şekil 3.14.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveynden 14'ü yaşına uygun olmasına, 9'u çocuğun ilgisine yönelik olmasına, 6'sı kitabın biçim ve içerik özelliklerine, 4'ü olumsuz içeriklerden uzak olmasına, 2'si gelişime uygun olmasına ve 2'si de eğitsel olmasına dikkat ettiklerini belirtmiştir. Örneğin E9, çocuk kitabı seçme kriterlerine ilişkin görüşlerini; *"Beğenmelerine dikkat ederim. Konusu, boyutu, içeriği, renkleri gibi şeylere dikkat ederim. Onun hikâyeye olan merakı önemli. İlgisini kitaba çekmek için. Bunlara dikkat ederim."*(E9) şeklinde, E6; *"Öncelikle göz gezdiriyorum. Olumsuz konuları, davranışları içeren kitapları tercih etmiyorum. Varsa hatta aldıklarım arasında okutmadan getiriyorum. Güzel içerikli kitapları seçiyorum."*(E6) şeklinde ve E18 ise; *"Eğitsel, faydalı ve yararlı olmasına dikkat ederim. Kitap ona bir şeyler katmalı mutlaka."*(E18) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.14.'de görüldüğü gibi; ebeveynlerin bir kısmı; çocuk kitabı seçerken çocukların ahlaki gelişimlerine uygun olmasına, farklı konularda olmasına, konuların günlük hayata uyarlanabilmesine, dikkat çekici öğeler içermesine, Türk klasikleri olmasına, anlaşılır bir dil kullanılmasına ve yazar/yayınevi kalitesine dikkat ettiğini ifade etmiştir. Örneğin E5, kütüphanede çocuk kitabı seçme kriterlerine ilişkin görüşlerini; *"Okul öncesi bölümünden seçmeye çalışıyorum. Kitabın yıpranmamış, yazıların büyük, resimli kitap olmasına dikkat ediyorum."* (E5) şeklinde, E16; *"Daha az yazı ve daha çok resim olmasına, görseline dikkat ediyorum. Çünkü diğerlerinde sıkılıyor biraz. Tabi yaşına uygun olması ve kitabı sevmesi de çok önemli."*(E16) şeklinde, E21 ise; *"Kendi yaşına ve ilgi alanlarına uygun olmasına dikkat ederim. Küçük oğlum futbol, tarih, coğrafya; büyük oğlum Japon kültürüne ilgili. Her ikisine de ilgisine yönelik tercih ettik. Gün geçtikçe ilgileri değişiyor tabi."* (E21) şeklinde ifade etmiştir.

Ebeveynlerin çocuk kitabı seçiminde çocuklarının fikrini almaya yönelik görüşleri incelendiğinde; araştırmaya katılan 22 ebeveynden 18'i çocuğun isteğine/fikrine yönelik seçtiğini, 5'i ise çocuğun seçiminden sonra kontrol ettiğini ifade etmiştir. Örneğin E21, kitap seçiminde çocuğun fikrini önemseyişine ilişkin

görüşlerini; “*Tabii ki bir veli olarak ben çok yönlendirmiyorum kendisi istediğini seçiyor. Ben sonradan uygun mu değil mi diye inceliyorum.*”(E21) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocukları ile birlikte vakit geçirme tercihlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.15.’te sunulmuştur.

Şekil 3.15. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocukları İle Birlikte Vakit Geçirme Tercihlerine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocukları ile birlikte nasıl vakit geçirdikleri sorulmuştur. Şekil 3.15.’te görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveynden 11’i kitap ödünç alıp vererek, 9’u kitap okuyup inceleyerek ve 5’i de oyun oynayarak vakit geçirdiklerini ifade etmiştir. Örneğin E13, kütüphanede çocukları ile birlikte vakit geçirme tercihlerine ilişkin görüşlerini; “*Kitapları inceliyoruz, bakıyoruz, okuyoruz. Bu şekilde zaten küçük bir alan burası çok bir şey yapma imkânı yok maalesef.*”(E13) şeklinde, E17 ise; “*Evimiz çok yakın olduğu için genelde kitap alıp dönüyoruz. Çok durmuyoruz. Ama arkadaşları ile kitap okuma şeklinde vakit geçiriyor bazen.*”(E17) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.15.’te görüldüğü gibi; ebeveynlerin 5’i çocukları ile birlikte kütüphanede oyun oynayarak, 2’si ödev yaparak/ders çalışarak, 2’si bireysel olarak

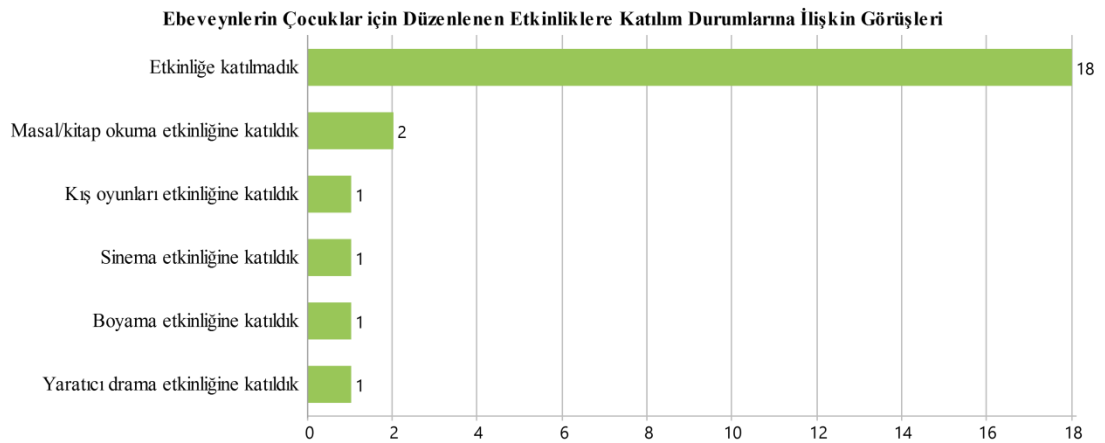
ve 1'i de bilimsel konuşmalar/araştırmalar ile vakit geçirdiklerini ifade etmiştir. Ebeveynlerden 2'si ise kısıtlı alan sebebiyle kütüphanede çocukları ile birlikte fazla vakit geçiremediklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocukları ile birlikte vakit geçirme tercihlerine ilişkin görüşlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Hepimizin bireysel vakit ayırma alanıdır. Ben kitabımı okurken, çocuklar ödevlerini yapıyorlar.”(E4)

“Pandemi sebebiyle kitap seçip evde okuyoruz. Burada pek vakit geçirmiyoruz. Çok kapalı bir alan.”(E16)

“Onunla yapmak istediği oyunları oynar ve seçtiği bir masal kitabını okuruz. Resimlerine bakarak hayal kurmasını arttırıyoruz. Oyuncaklar ile oynuyoruz.”(E20)

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocuklar için düzenlenen etkinliklere katılım durumlarına ilişkin görüşleri Şekil 3.16.'da sunulmuştur.

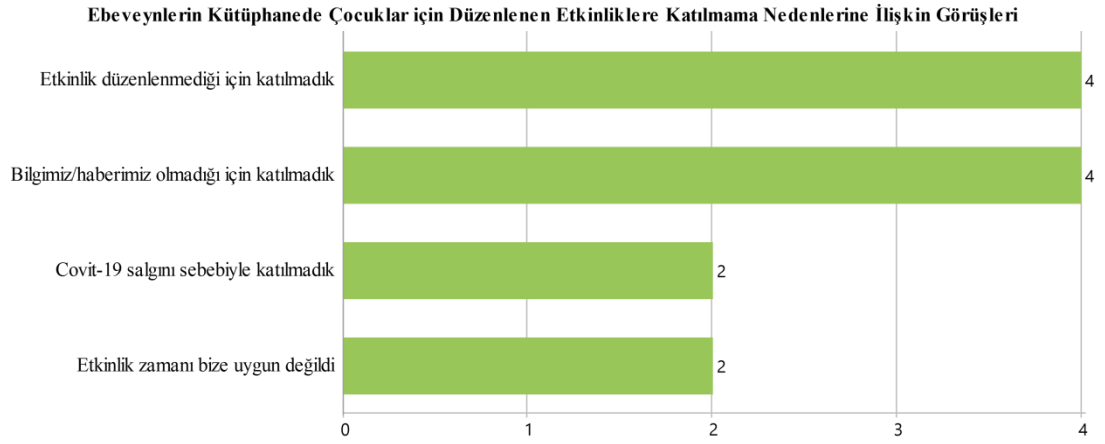

Şekil 3.16. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklar İçin Düzenlenen Etkinliklere Katılım Durumlarına İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocuklar için düzenlenen etkinliklere katılıp katılmadıkları, hangi etkinliklere katıldıkları ve etkinliklere yönelik memnuniyet durumları sorulmuştur. Şekil 3.16.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveynden 18'i herhangi bir etkinliğe katılmadıklarını belirtmiştir. Örneğin E11, çocuklara yönelik etkinliklere katılım durumlarına ilişkin görüşlerini; *"Pandemi nedeni ile bir etkinliğe katılmadım. Öncesinde de kızım küçüktü. Bundan sonra inşallah katılırız."*(E11) şeklinde, E19 *"Hayır, katılmadık hiç haberimiz olmadı. Olsa duyardık düzenlenmiyor demek ki."*(E19) şeklinde, E22 ise; *"Hayır düzenlenmiyor ki. O yüzden katılmadım. Sadece Kütüphaneler Haftası'nda en çok kitap okuyana ödül veriyorlar diye duymuştum. Ama etkinlikler olsa mutlaka katılırdık."*(E22) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.16.'da görüldüğü gibi; ebeveynlerin 2'si kütüphanede çocuklara yönelik masal/kitap okuma saatine, 1'i kış oyunları etkinliğine, 1'i sinema etkinliğine, 1'i boyama etkinliğine ve 1'i de yaratıcı drama etkinliğine katıldığını ifade etmiştir. Örneğin E20, çocuklara yönelik etkinliklere ilişkin görüşlerini; *"Genellikle katılıyoruz. Masal ve boyama etkinliklerine katıldık. Boyama yapmayı burada öğrendik. Masal dinlemeyi artık daha çok seviyoruz. Etkinlikler sayesinde konuşma ve sosyal davranışları gelişti çok memnunum. Sadece etkinlik kontenjanları çok az. Bu sebeple çok hızlı olmak gerekiyor çünkü hemen doluyor. Kontenjanı arttırsalar güzel olurdu."*(E20) şeklinde, E9 ise; *"Bir kere geldik. Memnun kaldım, sevdiler. Sinema etkinliği idi. Cuma günü masal okuma etkinliği varmış ona da gelmek istiyorlar. Getireceğim mutlaka deneyeceğiz."*(E9) şeklinde ifade etmiştir.

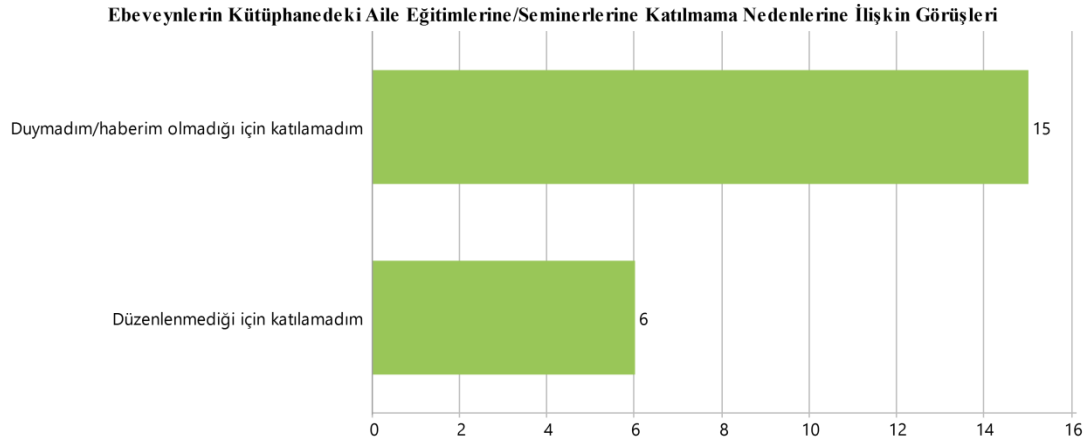
Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphanesi çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocuklar için düzenlenen etkinliklere katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.17.'de sunulmuştur.

Şekil 3.17. Ebeveynlerin Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklar İçin Düzenlenen Etkinliklere Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşleri.

Şekil 3.17.'de görüldüğü gibi; halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocuklar için düzenlenen etkinliklere katılmadıklarını ifade eden ebeveynlerden 4'ü etkinlik düzenlenmemesi sebebiyle, 4'ü bilgisi/haberi olmaması sebebiyle, 2'si Covid-19 salgını sebebiyle, 2'si ise etkinlik zamanlarının uymaması sebebiyle etkinliklere katılamadıklarını belirtmiştir. Örneğin E10, çocuklar için düzenlenen etkinliklere katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerini; *“Etkinliklerden haberim yok. Sanırım düzenlenmiyor hiç denk gelmedim.”*(E10) şeklinde, E17 ise *“Bilgim var haber veriyorlar ama vaktim olmadığı için katılamıyorum. Kitap okuma, soru-cevap şeklinde etkinlikler var. Yeterli bence kütüphane için başka ne tür etkinlikler olabilir ki zaten.”*(E17) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde ailelere yönelik düzenlenen eğitimlere veya bilgilendirici seminerlere katılıp katılmadıkları, katılmadılar ise bunun nedeni sorulmuştur. Araştırmaya katılan 22 ebeveynnden tamamı kütüphanede daha önce aile eğitimi veya seminerine katılmadığını ifade etmiştir. Ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde ailelere yönelik düzenlenen eğitimlere veya bilgilendirici seminerlere katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.18.'de sunulmuştur.

Şekil 3.18. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerindeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Aile Eğitimlerine/Seminerlerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşleri.

Şekil 3.18.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveynden 15'i kütüphanedeki aile eğitimlerine/seminerlerine duymadığı/haberi olmadığı için katılamadığını, 6'sı ise düzenlenmediği için katılamadığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki aile eğitimlerine/seminerlerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

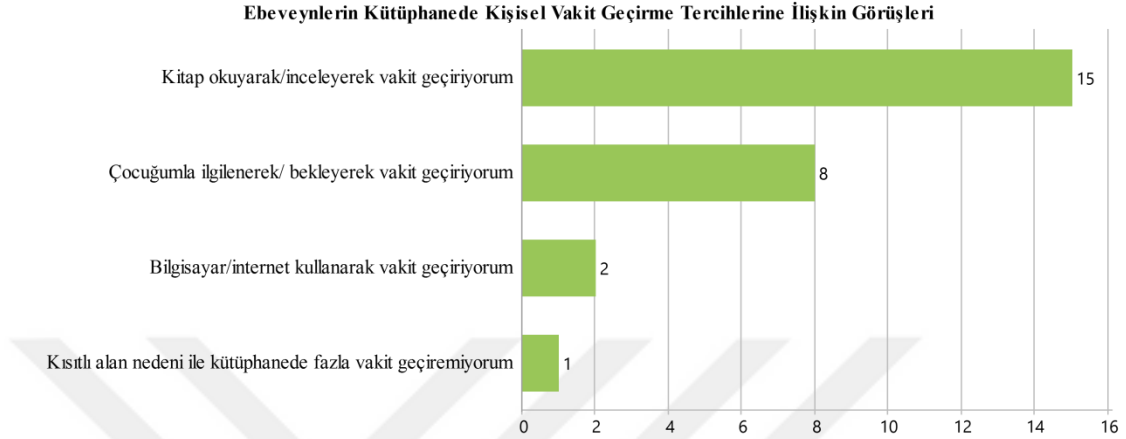
“Öyle bir etkinlik olmadı herhalde duymadım ben o yüzden katılamadım. Bilsem kesinlikle gelirdim ama.”(E6)

“Katılamadım. Nedeni hiç bu tür etkinliklerden haberdar olmadım. Eğer haberdar olsaydım mutlaka katılırdım.”(E11)

“Katılamadım. Çünkü takip ettiğim sürede evime yakın olan kütüphanede seminer olmadı. Daha önce olduysa da bilgim yok.” (E20)

“Hayır, katılamadım. Çünkü hiç duymadım. Duysam katılırdım. Gerçi burası çok küçük nasıl olacak bilmiyorum.”(E21)

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde kişisel vakit geçirme tercihlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.19.'da sunulmuştur.

Şekil 3.19. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Kişisel Vakit Geçirme Tercihlerine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocukları okuma yaparken veya etkinliklere katılırken bireysel olarak nasıl vakit geçirdikleri sorulmuştur. Şekil 3.19.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveyninden 15'i kitap okuyarak/inceleterek, 8'i çocuğu ile ilgilenerek/bekleyerek, 2'si ise bilgisayar/internet kullanarak vakit geçirdiğini ifade etmiştir. Ebeveynlerden 1'i ise kısıtlı alan sebebiyle kütüphanede fazla vakit geçiremediğini ifade etmiştir. Örneğin E5, kütüphanede kişisel vakit geçirme tercihlerine ilişkin görüşlerini; *“Ben dergi veya kitap alarak koridordaki oturma alanında vakit geçiriyorum. İnternette yardım alıyorum yani kullanıyorum. Böyle genelde.”*(E5) şeklinde, E6; *“Bende başka bir kitap inceliyorum. Hatta hadi herkes kendi kitabını okusun diyorum. Hoşuna gidiyor.”* (E6) şeklinde, E12 ise; *“Ben de kitap okuyor veya internet ortamında yeni çıkan teknolojileri ve finansal gelişimleri inceliyorum.”*(E12) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde kişisel vakit geçirme tercihlerine ilişkin görüşlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Dışarıda bekledim ayakta. Bizim için bir oturma alanı bulunmuyor. Aslında olsa güzel olurdu.”(E9)

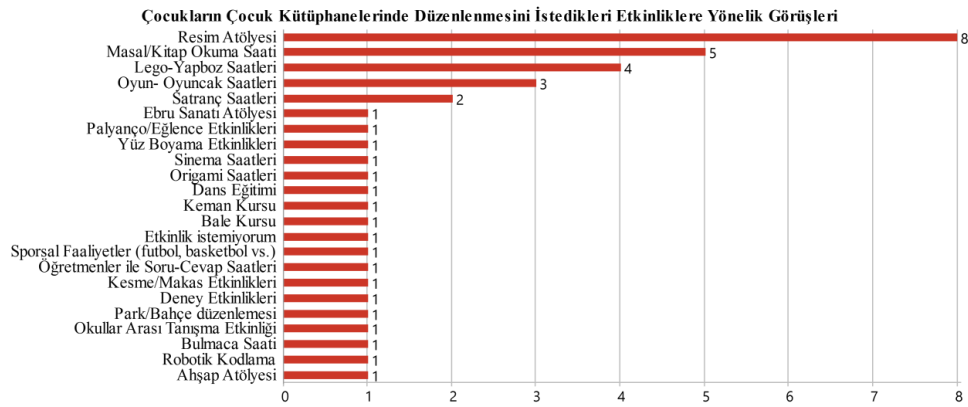
“Çocuklarımızı bekleyerek vakit geçiriyoruz. Çocuklar buradayken bizim de vakit geçirebileceğimiz bir şeyler olsaydı iyi olurdu.”(E19)

“Ben genellikle yanında oluyorum. Çünkü oğlum ben olmadan yalnız kalmak istemiyor. Yetişkinler için dergi ve kitapları yeterli bulmuyorum. Etkinliği izleyerek vakit geçiriyorum.”(E20)

“İstek ve Talepler” Temasına Ait Bulgular

Çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde düzenlenmesini istedikleri etkinliklere yönelik görüşleri ve etkinlikler için haber alma tercihleri ile ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde düzenlenebilecek aile eğitimlerine ilişkin talepleri kategorileri çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde düzenlenmesini istedikleri etkinliklere yönelik görüşleri Şekil 3.20.’de sunulmuştur.

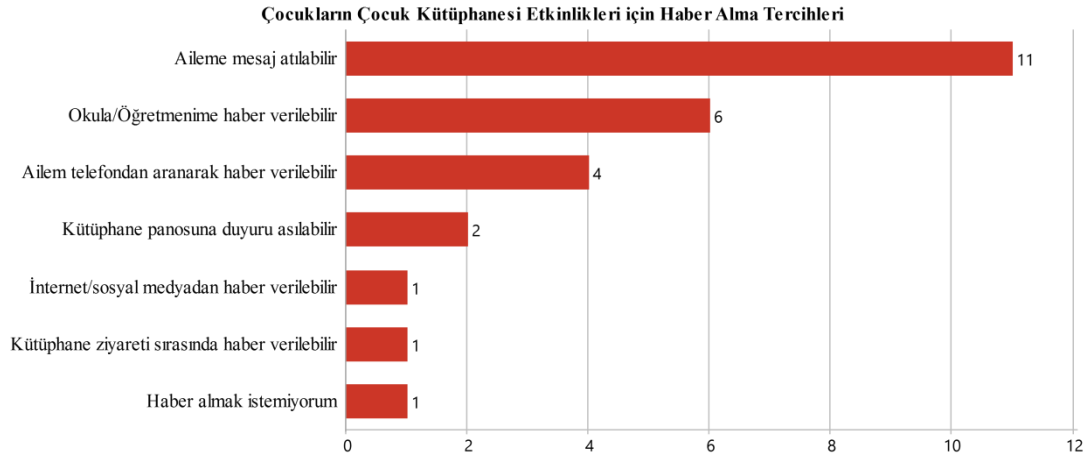

Şekil 3.20. Çocukların Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Düzenlenmesini İstedikleri Etkinliklere Yönelik Görüşleri.

Araştırmaya katılan çocuklara kütüphanede hangi etkinliklerin düzenlenmesini istediklerine yönelik görüşleri sorulmuştur. Şekil 3.20.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 çocuktan 8'i resim atölyesi, 5'i masal/kitap okuma saati, 4'ü lego/yapboz saati, 3'ü oyun/oyuncak saati ve 2'si de satranç saatleri düzenlenmesini istediğini ifade etmiştir. Örneğin Ç1, kütüphanede düzenlenmesini istediği etkinliklere yönelik görüşlerini; *"Bence okuma etkinlikleri sıklıkla yapılabilir. Öğretmenler gelip çocuklar anlamadıkları soruları sorabilir. Bu şekilde olabilir."*(Ç1) şeklinde; Ç16 ise; *"Lego oynamak isterdim. Büyük büyük legolar olabilirdi bu şekilde bir etkinlik güzel olurdu."*(Ç16) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.20.'ye göre çocukların bir kısmı; ebru sanatı atölyesi, palyanço/eğlence etkinlikleri, yüz boyama, sinema, origami, dans kursu, keman kursu, bale kursu, sporsal faaliyetler, öğretmenler ile soru cevap saatleri, kesme/makas etkinlikleri, deney etkinlikleri, park/bahçe düzenlemesi, okullar arası tanışma etkinlikleri, bulmaca saatleri, robotik kodlama ve ahşap atölyesi gibi etkinliklerin düzenlenmesini istediklerini ifade etmiştir. Örneğin Ç4, kütüphanede düzenlenmesini istediği etkinliklere yönelik görüşlerini; *"Evcilik oynayabilirdik. Bir de kesmeli etkinliklerin olmasını isterdim. Makasla yani."*(Ç4) şeklinde, Ç5; *"Başka palyanço gelmesini isterdim. Yüz boyama kalemleri isterim."*(Ç5) şeklinde, Ç22 ise; *"Boyama, ahşap, ebru sanatı, robotik gibi etkinlikler olsa ben katılırdım."*(Ç22) şeklinde ifade etmiştir. Çocuklardan 1'i ise herhangi bir etkinlik düzenlenmesini istemediğini *"Ama ben kitap seçmekten ve kitap okumaktan mutluyum başka etkinliklere gerek yok."*(Ç17) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphanesi çocuk bölümleri/çocuk kütüphaneleri etkinliklerinden haber alma tercihlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.21.'de sunulmuştur.

Şekil 3.21. Çocukların Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümleri/Çocuk Kütüphaneleri Etkinliklerinden Haber Alma Tercihlerine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan çocuklara halk kütüphanesi çocuk bölümleri/çocuk kütüphaneleri etkinliklerinden nasıl haberdar olmak istedikleri sorulmuştur. Şekil 3.21.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 çocuktan 11'i aileme mesaj atılabilir, 6'sı okula/öğretmenime haber verilebilir, 4'ü ailem aranabilir ve 2'si de kütüphane panosuna duyuru asılabilir şeklinde fikirlerini ifade etmiştir. Ayrıca çocuklardan 1'i internet/sosyal medya aracılığıyla, 1'i de kütüphane ziyareti sırasında haber verilebileceğini belirtmiştir. Çocuklardan 1'i kütüphane etkinlikleri için haber almak istemediğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanelerindeki etkinliklerden haber alma tercihlerine ilişkin görüşlerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

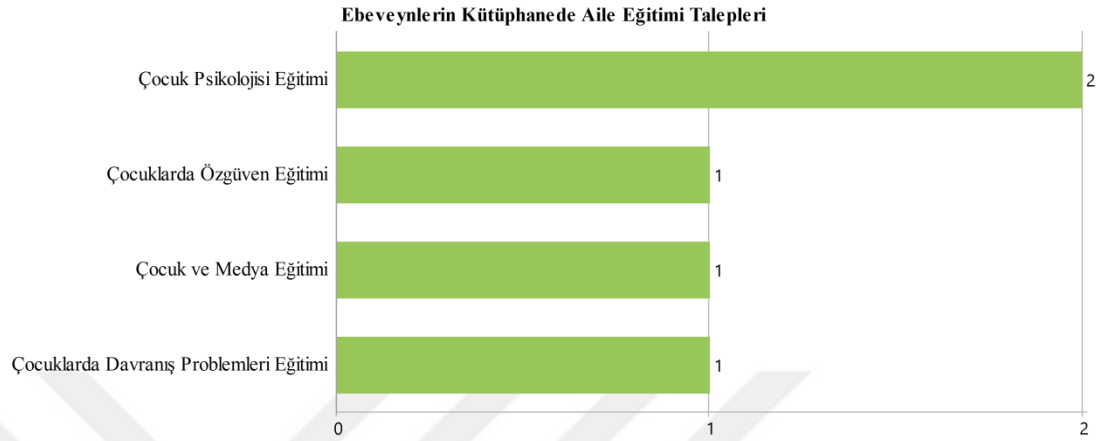
“Panoya bakıyorum kapının önündeki panoya kâğıt asılabilir.”(Ç6)

“Okulda mikrofonla söyleyebilirler. Duyuru asabilirler. Böyle haberim olsa güzel olurdu.” (Ç7)

“Evet, telefonda ulaşılabilir. Anneme mesaj atılabilir ya da arama yapılabilir.”(Ç11)

“Anneme mesaj atabilirler. Öğretmenime söyleyebilirler.”(Ç19)

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde düzenlenebilecek aile eğitimlerine ilişkin talepleri Şekil 3.22.'de sunulmuştur.

Şekil 3.22. Ebeveynlerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Düzenlenebilecek Aile Eğitimlerine İlişkin Talepleri.

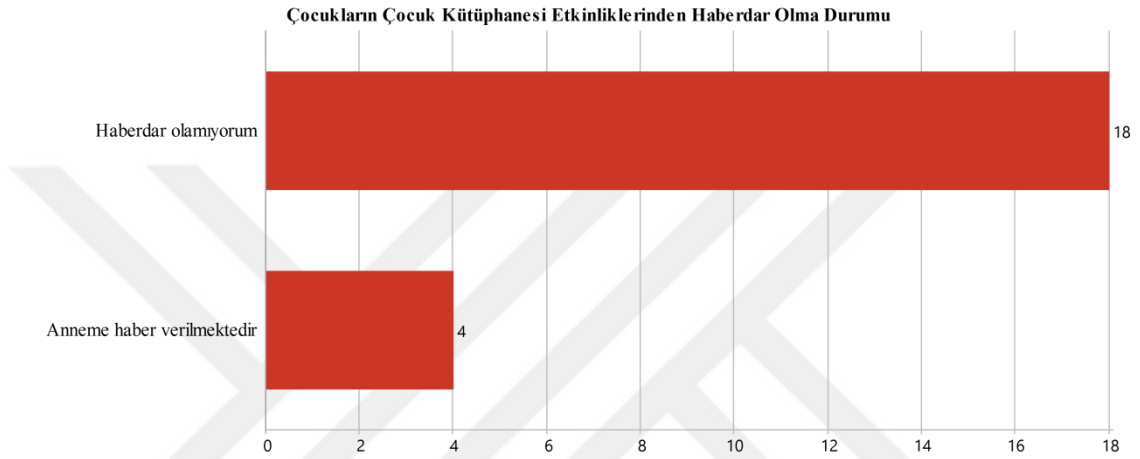
Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde düzenlenmesini istedikleri aile eğitimi/seminerleri konuları sorulmuştur. Ebeveynlerden 2'si çocuk psikolojisi eğitimi, 1'i çocuklarda özgüven eğitimi, 1'i çocuk ve medya eğitimi ve 1'i de çocuklarda davranış problemlerine yönelik eğitimlerin kütüphanede düzenlenebileceğini ifade etmiştir. Örneğin E13, kütüphanede düzenlenmesini istediği aile eğitimleri/seminerlerine ilişkin görüşlerini; *“Çocukların psikolojik gelişimleri hakkında ya da internetten, telefondan uzaklaştırmak adına özgüven konularında eğitimler olsa katılırdım. Çok da güzel olurdu.”*(E13) şeklinde, E19; *“Olsa katılırdık. Davranış problemi, çocuk psikolojisi konularında seminerler yapılırsa yardımcı olurdu bizler için.”*(E19) şeklinde ifade etmiştir.

“İletişim” Temasına Ait Bulgular

Çocukların halk kütüphanesi çocuk bölümleri/çocuk kütüphaneleri etkinliklerinden haberdar olma durumlarına ilişkin görüşleri ile ebeveynlerin halk

kütüphanesi çocuk bölümlerini/çocuk kütüphanelerini öğrenme yollarına ilişkin görüşleri kategorileri çerçevesinde incelenmiştir.

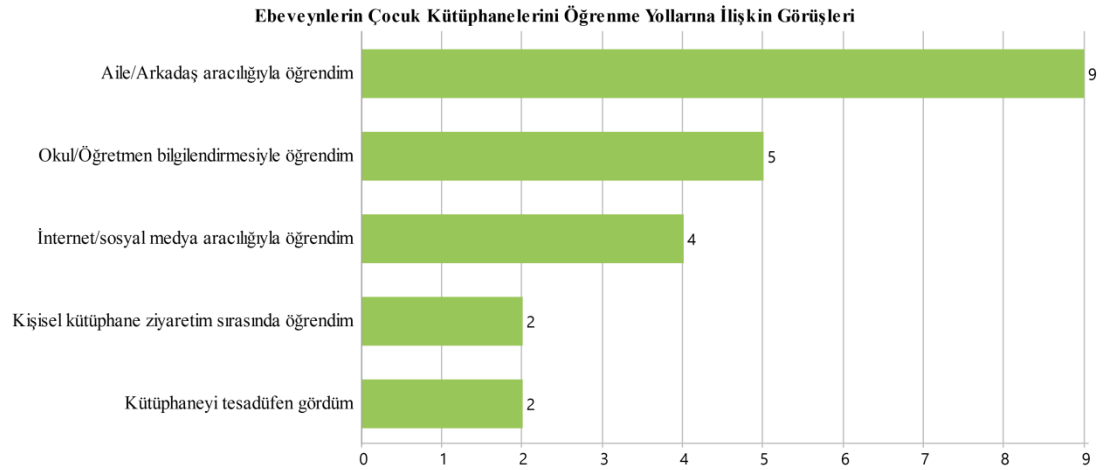
Araştırmaya katılan çocukların halk kütüphanesi çocuk bölümleri/çocuk kütüphaneleri etkinliklerinden haberdar olma durumlarına ilişkin görüşleri şekil 3.23.'de sunulmuştur.

Şekil 3.23. Çocukların Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümleri/Çocuk Kütüphaneleri Etkinliklerinden Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan çocuklara halk kütüphanesi çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki etkinliklerinden haberdar olup olmadıkları ve nasıl haberdar oldukları sorulmuştur. Şekil 3.23.'e göre; araştırmaya katılan 22 çocuktan 18'i kütüphane etkinliklerinden haberdar olamadığını, 4'ü ise annesine haber verildiğini ifade etmiştir. Örneğin Ç22, kütüphane etkinliklerinden haberdar olma durumunu; *“Hayır olamıyorum. Gerçi annem kütüphanenin çok yakınında çalışıyor. Etkinlik olsa söylerdi mutlaka. Düzenlenmediği için haberimiz yok yani.”*(Ç22) şeklinde, Ç9 ise; *“Annem telefondan bakıyor. Hikâye saatini haber verdiler bir kere ablalar anneme.”*(Ç9) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin halk kütüphanesi çocuk bölümlerini/çocuk kütüphanelerini öğrenme yollarına ilişkin görüşleri Şekil 3.24.'de sunulmuştur.

Şekil 3.24. Ebeveynlerin Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümlerini/Çocuk Kütüphanelerini Öğrenme Yollarına İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan ebeveynlere halk kütüphanesi çocuk bölümlerini/çocuk kütüphanelerini ilk kim veya ne aracılığıyla öğrendikleri sorulmuştur. Şekil 3.24.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 ebeveynnden 9'u aile/arkadaş aracılığıyla öğrendiğini belirtmiştir. Örneğin E6, çocuk kütüphanelerini öğrenme yollarına ilişkin görüşlerini; *“Buraya taşındığımda ablamdan duydum. O burada yaşıyor. Çok güzel kitaplar var demişti hemen geldik üye olduk. Muhtarlığa bile gitmeden buraya geldik düşünün yani. Sürekli geliyoruz. Haftada 3-4 kez hatta.”*(E6) şeklinde, E17 ise; *“Arkadaşlarım aracılığıyla bir sene önce duydum. Diğer kütüphaneleri biliyordum ama burayı 1 sene oldu duyalı. Gayet memnunuz geliyoruz sürekli.”* (E17) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.24.'e göre; ebeveynlerin 5'i okul/öğretmen bilgilendirmesiyle, 4'ü internet/sosyal medya aracılığıyla, 2'si kişisel kütüphane ziyareti sırasında ve 2'si de tesadüfen halk kütüphaneleri çocuk bölümü/çocuk kütüphaneleri hizmetlerini öğrendiğini ifade etmiştir. Örneğin E4, çocuk kütüphanelerini öğrenme yollarına ilişkin görüşlerini; *“İnternet üzerinden şahsi araştırmalarım sayesinde duydum.”*(E4) şeklinde, E13; *“Bizim zamanımızda yani gençken internet yoktu. Kendi araştırmalarımız için giderdik. Orada da gördük eşimle. Ardından çocukların öğretmenleri de söyledi. Yıllardır kullanıyoruz biz yeni bir şey değil yani.”*(E13)

şeklinde ve E21 ise; “Çocuklarım okula başlayınca öğrendim. Öğretmenlerin verdiği kitap ödevinden sonra öğretmenden öğrenmiştik.”(E21) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmadan elde edilen nitel veriler için yapılan içerik analizi sonucunda; kütüphane personellerinden elde edilen veriler; “Niteliksel Unsurlar”, “Hizmetler” ve “Görevli Personeller” olmak üzere üç temada değerlendirilmiştir. “Niteliksel Unsurlar” teması içerisinde dört ana kategoriyi, “Hizmetler” teması içerisinde beş ana kategoriyi ve “Görevli Personeller” teması içerisinde dört ana kategoriyi barındırmaktadır.

“Niteliksel Unsurlar” Temasına Ait Bulgular

Personellerin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin fiziksel koşullarına, derme özelliklerine, dermeye ait kitap ve materyallerin değerlendirilmesine ve kütüphanede özel gereksinimli çocuklara yönelik yapılan düzenlemelere ilişkin görüşleri kategorileri çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin fiziksel koşullarına ilişkin görüşleri Şekil 3.25.’de sunulmuştur.

Şekil 3.25. Personellerinin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinin/Çocuk Kütüphanelerinin Fiziksel Koşullarına İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünün/çocuk kütüphanesinin fiziksel koşullarına ilişkin neler düşündükleri sorulmuştur. Şekil 3.25.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 10'u mekân genişliğinin kısıtlı ve yetersiz olduğunu, 8'i fiziksel koşulların çocukların ilgilerine yönelik çekici olmadığını, 6'sı ise fiziksel koşulların çocukların ilgi ve gelişimlerine uygun olduğunu ifade etmiştir. Örneğin P1, görevli olduğu kütüphanenin fiziksel koşullarına ilişkin görüşlerini; *"Çocukların ilgisini çeken bir mekân olması gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda yetersiz olduğunu düşünüyorum. Çocuk kütüphanelerinde minderler, raflar, oyuncaklar, duvar renkleri daha çocuklara yönelik olabilir. Tasarım olarak çocuklar içeri girdiklerinde daha mutlu olacakları, daha ilgilerine yönelik bir mekân olabilir. Duvar tasarımı çocuklara özgü olabilir. Bahçeye park yapılabilir."*(P1) şeklinde, P4; *"Her iki koşulda da yetersiz. Bina olarak çok güzel ancak 2010 yılından beri yenilenmemiş. Salıncak ve raf bakımlarını kendi imkânımız doğrultusunda yapıyoruz. Bu noktada Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü bize bir destek sunmuyor. Raf eksiklerimiz çok, çok fazla ve çeşitli kitap var sığmıyoruz."*(P4) şeklinde ve P6 ise; *"Kütüphanemizde ayrı bir çocuk salonu olmadığından ve yetişkin bölümü ile birleşik olduğu için hem fiziksel ortam hazırlanmasında hem de derme geliştirmede zorluk yaşıyoruz. Yetişkin ve çocuk aynı salonda olduğundan etkinlik yapmak sorun oluyor."*

Bu konularda yetersiz olduğumuzu söyleyebilirim.”(P6) şeklinde ifade etmiştir. Görevli olduğu kütüphanenin fiziksel koşullarının çocukların ilgi ve gelişimlerine uygun olduğunu düşünen P2, bu konudaki görüşlerini; “Binamız pek çok kütüphane binasına kıyasla avantajlı bir yapıya ve koşullara sahiptir. Çocukların dünyasına ve gelişimlerine uygun bir tasarımı var.”(P2) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.25.’e göre; personellerin 3’ü mekân genişliğinin yeterli olduğunu, 3’ü çocuk bölümü yerine sadece çocuk kitaplığı bulunduğunu, 3’ü çocuk bölümü ve yetişkin bölümünün ortak bir mekânda bulunduğunu, 2’si kitaplıkların ve rafların nicel olarak yetersiz olduğunu ve 2’si de halk kütüphanesine ait çocuk bölümü olarak hizmet verdiklerini ifade etmiştir. Örneğin P11, görevli olduğu kütüphanenin fiziksel koşullarına ilişkin görüşlerini; “Çocuk bölümü için ayrı bir mekân bulunmadığı için çalışma salonundaki kullanıcıların rahatsız olmaması adına konuşmalarımızı bile kısa kesmek zorundayız.”(P11) şeklinde, P12; “Görevli olduğum halk kütüphanesi çocuk bölümünün fiziksel koşulları düzenleme ve derme özellikleri kullanıcı ve vatandaşlarımıza uygun hizmet verebilmek noktasında yeterli ve gerekli düzen ve standartlara sahiptir.”(P12) şeklinde ve P16 ise; “Kütüphanemizde çocuk kütüphanesi bölümü bulunmamaktadır. Derme içinde çocuk kitaplarımız mevcuttur. Çocuk kitaplarının yer aldığı rafların çocukların kolay ulaşabileceği, dikkatlerini çekecek, onları meraklandıracak kullanımda olduğunu düşünmüyorum. Fiziksel olarak da çocukları çekici olduğunu düşünmüyorum.”(P16) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.25.’e göre; araştırmaya katılan personellerden bir kısmı; çocuk bölümünün giriş katta bulunması gerektiği, kitaplıkların/rafların boyunun çocuklara uygun olmadığı, iç mekân aydınlatmasının yeterli olmadığı, kütüphaneye ait bir park bulunmadığı, güvenlik koşullarının yeterli olmadığı, mekânın eski ve bakımsız olduğu, kütüphane binasının sonradan kütüphaneye çevrildiği ve uygun olmadığı, geçici olarak farklı bir binada hizmet verildiği ve mekânın ergonomik olmadığı yönünde fikirlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan personellerin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünün/çocuk kütüphanesinin fiziksel koşullarına yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

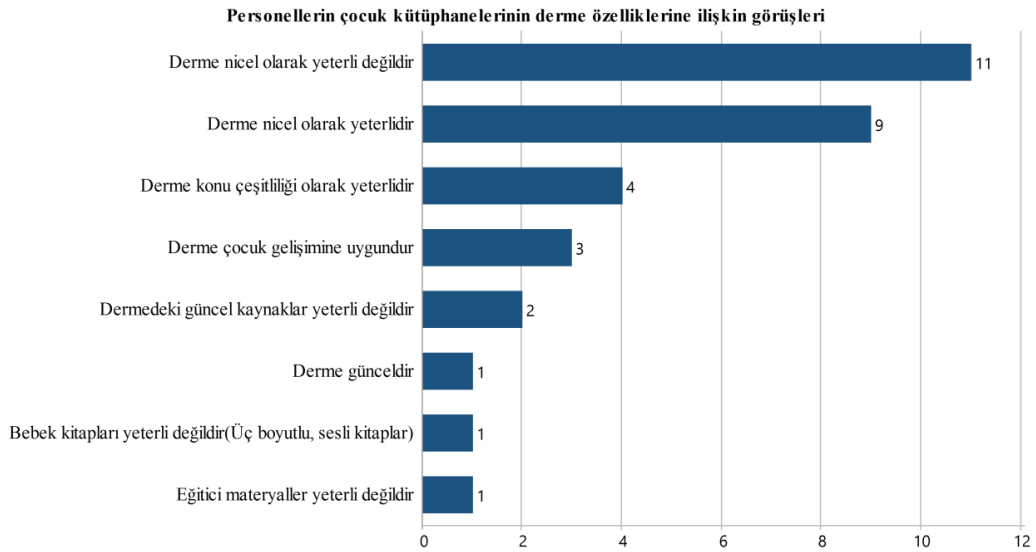
“Çocuklara daha uygun canlı olması gerektiğini düşünüyorum. Ergonomik olması gerektiğini düşünüyorum. Zaten düzenleme yapılması planlanıyor. Fiziksel olarak çocuklara daha uygun olacak.”(P3)

“Bölümümüzde yapay çim ve armut tarzı koltukların olmasını dilerdim. Ayrıca bina kütüphane için uygun değil. Zaten sonradan kütüphaneye çevrilmiş. Karanlık bir ortamı var.” (P7)

“Gördüğünüz gibi çocuklara yönelik uygun bir alan yok. Yeterli değil. Çocuk bölümü sadece 1 adet kitaplıktan oluşuyor.”(P14)

“Kütüphanemizin konumu ve iç dizaynı çocuklara uygundur. Ancak daha büyük bir iç mekân olmasını isterdik. Gördüğünüz gibi iki adet odamız var ve yetersiz kalıyor.”(P20)

Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin derme özelliklerine ilişkin görüşleri Şekil 3.26.’da sunulmuştur.

Şekil 3.26. Personellerinin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinin/Çocuk Kütüphanelerinin Derme Özelliklerine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünün/çocuk kütüphanesinin derme özelliklerine ilişkin neler düşündükleri sorulmuştur. Şekil 3.26.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 11'i dermenin nicel olarak yeterli olmadığını düşünürken, 9'u dermenin nicel olarak yeterli olduğunu ifade etmiştir. Örneğin P1, görevli olduğu halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki derme özelliklerine ilişkin görüşlerini; *“Derme konularına göre yeterli ancak sayı olarak kısıtlı daha fazla olabilir. Kitaplar bağış ve Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü yolu ile elde ediliyor genelde.”*(P1) şeklinde, P3; *“Derme olarak çocuklara uygun ancak yeterli değil. Güncel yayınlar için geriden geliyoruz. Okuyucular için yetersiz kalabiliyoruz. Desteklenmeli.”*(P3) şeklinde ve P19 ise; *“Kütüphanenin potansiyel çocuk kullanıcı sayısına göre yeterli.”*(P19) şeklinde ifade etmiştir.

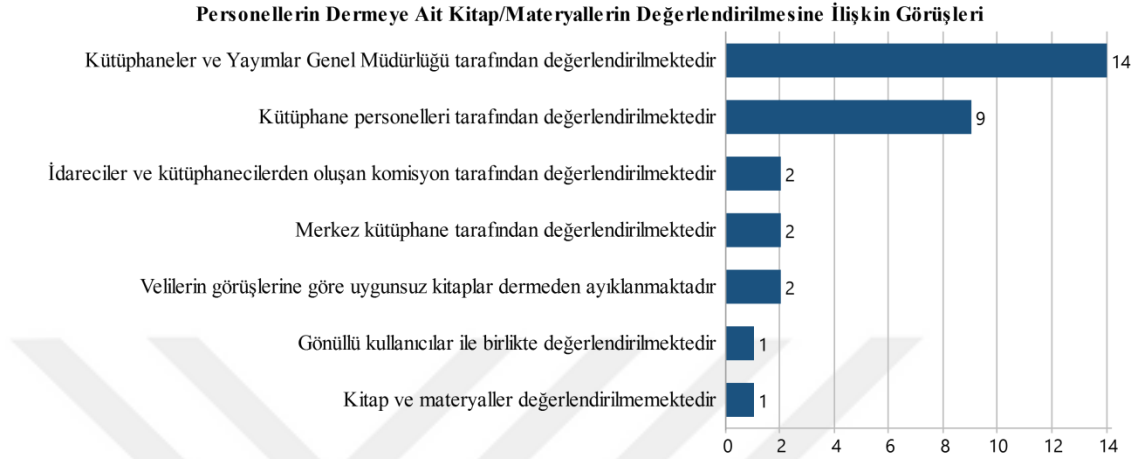
Şekil 3.26.'ya göre; personellerin 4'ü dermenin konu çeşitliliği olarak yeterli olduğu, 3'ü çocuk gelişimine uygun olduğu, 2'si güncel kaynakların yeterli olmadığı, 1'i, dermenin güncel olduğu, 1'i bebek kitaplarının yeterli olmadığı ve 1'i de eğitici materyallerin yeterli olmadığı yönünde fikirlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan personellerin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünün/çocuk kütüphanesinin derme özelliklerine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Kitaplar çok yetersiz bence. Gerçi buranın halkı çok okumuyor ama yine de daha fazla olmalı. Burada gençler için langırt bilardo vs. var vakit geçirebilecekleri.”(P8)

“Derme baktığım kadarıyla çocuklara uygun ancak sayısal olarak yeterli değil. Bölgenin ihtiyaçlarını karşılamıyor maalesef.”(P14)

“Kütüphanemizde kitap ve eğitici materyal olarak eksiklerimiz var. Kitaplarımızın çoğu belediye tarafından karşılandı. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nden çok sayıda kitap talep ettik ancak şuan beklemedeyiz. En kısa zamanda üç boyutlu, sesli yani daha bebeklere yönelik kitapların geleceğini umuyoruz.”(P20)

Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki dermeye ait kitap ve materyallerin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri 3.27.'de sunulmuştur.

Şekil 3.27. Personellerinin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanesindeki Dermeye Ait Kitap ve Materyallerin Değerlendirilmesine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki dermeye ait kitapların ve materyallerin çocuk gelişimine uygunluğunun kontrol edilip edilmediği, ediliyor ise kimler tarafından kontrol edildiği sorulmuştur. Şekil 3.27.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 14'ü görevli olduğu kütüphanedeki kitap ve materyallerin Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirildiğini ifade etmiştir. Örneğin P7, kitap ve materyallerin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini; *“Evet. Kütüphanemize kitaplar devir ve satın alma yoluyla sağlanmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne merkezden satın alınarak kütüphanelere devir yoluyla kitaplar gönderilmektedir. Kütüphanenin ödenek dâhilinde satın alma yoluyla kitaplar alınır. Kitaplar satın alınmadan önce Yayın Seçme Yönetmeliği'ne göre oluşturulan komisyon tarafından öncelikle ilgili birimin mevcut koleksiyon durumu, okuyucu talepleri dikkate alınarak kitap seçimi yapılır ve koleksiyona dâhil edilir.”*(P7) şeklinde, P14; *“Zaten Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından kontrol edilerek geliyor kütüphaneye. Tabi biz de hepsine bakamasak da birkaç*

tanmesini kontrol ediyoruz. Genellikle güzel kitaplar geliyor ama biz kütüphane personelleri de kontrol ediyoruz.”(P14) şeklinde ve P16 ise; “Kütüphanemize gelen kitaplar Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından satın alınan kitaplardır. Müdürlük tarafından değerlendirilip gönderilmektedir.” (P16) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.27.’de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan personellerden 9’u görevli olduğu kütüphanedeki kitap ve materyallerin kütüphane personelleri tarafından değerlendirildiğini, 2’si idareciler ve kütüphanecilerden oluşan komisyon tarafından değerlendirildiğini, 2’si merkez kütüphane tarafından değerlendirildiğini, 2’si velilerin görüşlerine göre uygunsuz kitapların dermeden ayıklandığını, 1’i gönüllü kullanıcılar ile birlikte değerlendirildiğini ve 1’i ise kitap ve materyallerin değerlendirilmediğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki dermeye ait kitap ve materyallerin değerlendirilmesine yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

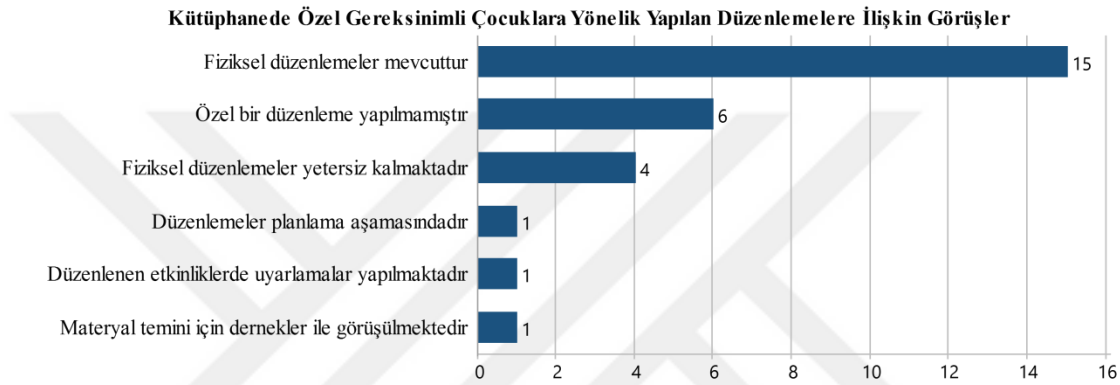
“Evet, komisyon kuruluyor ve kitaplar özenle seçiliyor. Komisyon idareciler ve kütüphanecilerden oluşuyor. Kitapları okuyucu talepleri ve güncel yayınlar doğrultusunda karar verip seçiyoruz. Uygunsuz kitapları veliler belirttiğinde dermeden çıkartıyoruz. Okul öncesinde daha yoğun kaynak bulunduruyoruz.”(P3)

“Kütüphaneciler ve üyelerimiz işte psikolog, öğretmen, doktor vb. kullanıcılarımız ile uygunluk incelenmektedir. Kullanıcıların geri bildirimleri dikkate alınmaktadır.”(P6)

“Evet, edilmektedir. Müdür başkanlığında tüm kütüphane çalışanları ile birlikte kontrol sağlanmaktadır.”(P9)

“Bağış ve Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ile kitap ediniyoruz. Bağış ile gelenlerin hepsini de koymuyoruz. Değerlendiriyoruz, öyle raflıyoruz. Ben değerlendiriyorum kütüphaneci olarak.”(P18)

Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki özel gereksinimli çocuklara yönelik yapılan düzenlemelere ilişkin görüşleri Şekil 3.28.’de sunulmuştur.

Şekil 3.28. Personellerinin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanesindeki Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Yapılan Düzenlemelere İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları kütüphanede özel gereksinimli çocuklara yönelik ne gibi düzenlemeler yapıldığı sorulmuştur. Şekil 3.28.’de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 15’i fiziksel düzenlemelerin mevcut olduğunu, 4’ü yapılan fiziksel düzenlemelerin yetersiz kaldığını, 1’i düzenlemelerin planlama aşamasında olduğunu, 1’i etkinliklerde uyarlamalar yapıldığını ve 1’i de materyal temini için dernekler ile görüşüldüğünü ifade etmiştir. Örneğin P1, görevli olduğu kütüphanedeki özel gereksinimli çocuklara yönelik düzenlemelere ilişkin fikirlerini; *“Fiziksel engelliler için asansör, rampa, kapı genişlikleri ayarlandı. Görme engelliler için yürüme yolu bulunuyor. Ancak çok fazla özel gereksinimli çocuk gelmiyor. Hatta hiç gelmiyor. Daha önce ben görmedim ya da. Etkinliklere de katılmıyorlar ama düzenlemelerimiz var.”*(P1) şeklinde, P5; *“Fiziksel engelli çocuklar için kısmen düzenleme yapılmıştır. Kapı genişlikleri tamam ve rampa kullanılıyor ancak çocuk bölümü ikinci katta ve asansör*

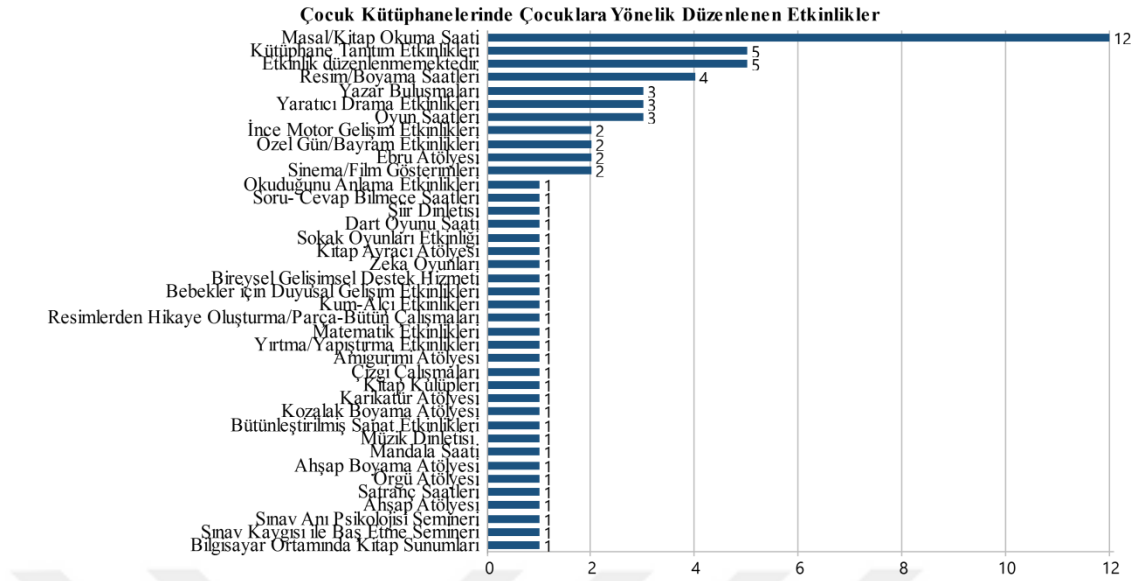
yok. Uygun diyemem.”(P5) şeklinde, P9; “Özel gereksinimli çocuklarımız yapılan etkinliklere katılım sağlamaktadır. Etkinliklerde uyarlamalar yapılmaktadır ama fiziksel olarak maalesef yeterli olduğunu söyleyemem. Alan dar, asansör bozuk vs.”(P9) şeklinde ve P14 ise; “Şuanda yok ama yapılacak. Gelip baktılar. Masa, sandalye, kapı genişlikleri vs. incelendi. İnceleme sonuçlarına göre düzenleme yapacaklar.”(P14) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.28.’e göre; personellerden 6’sı görevli oldukları kütüphanede özel gereksinimli çocuklara yönelik özel bir düzenlemenin yapılmadığını ifade etmiştir. Örneğin P16, görevli olduğu kütüphanedeki özel gereksinimli çocuklara yönelik düzenlemelere ilişkin fikirlerini; *“Kütüphanemizde alan yetersizliğinden dolayı özel gereksinimli çocuklar için fiziksel bir düzenlememiz bulunmamaktadır.”(P16)* şeklinde ifade etmiştir.

“Hizmetler” Temasına Ait Bulgular

Personellerinin halk kütüphanesi çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocuklara yönelik düzenlenen etkinliklere, etkinlik düzenlenmeme nedenlerine, ailelere yönelik düzenlenen eğitimlere ve etkinliklere, yürütülen reklam çalışmalarına ve kütüphane kullanımı eğitimlerine ilişkin görüşleri kategorileri çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin halk kütüphanesi çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde çocuklara yönelik düzenlenen etkinliklere ilişkin görüşleri Şekil 3.29.’da sunulmuştur.

Şekil 3.29. Personellerin Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerinde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Düzenlenen Etkinliklere İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde çocuklara yönelik hangi etkinlikler/ programlar/atölyeler düzenlendiği sorulmuştur. Şekil 3.29.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 12'si görevli olduğu kütüphanede masal/kitap okuma saatlerinin düzenlendiğini, 5'i kütüphane tanıtımı etkinliklerinin düzenlendiğini, 4'ü resim boyama saatlerinin düzenlendiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde çocuklara yönelik düzenlenen etkinliklere yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Etkinlik olarak bebekler için gelişimsel destek ve duyuşal gelişim işte doku, ses, görsel çalışmalar ve nesne devamlılığı çalışmalarımız mevcuttur. 3-6 yaş dönemi için erken okuryazarlık becerilerine yönelik etkileşimli kitap okuma gibi etkinlikler düzenlenmektedir. İleride yaşam becerilerine yönelik etkinlikler ve gelişimsel değerlendirme hizmeti sunmayı da düşünüyoruz.”(P2)

“Genelde ziyaret etmek isteyen kreş ve okullar tarafından yapılan etkinlikler; kitap okuma, oyunlar oynama, boyama, kütüphane tanıtımı gibi etkinlikler çalışan

personel tarafından verilmektedir. Bize etkinlik yapın diyorlar(KYGM) ama bütçe vermiyorlar, kısıtlı kalıyoruz. Yazar buluşmaları, kum-alçı etkinlikleri, masal saati gibi etkinlikleri kendi imkânlarımız ile sağladık. Ancak pandemi sebebiyle şuan etkinlik yok.”(P4)

“Kütüphanemiz çocuklar için etkinlik düzenlerken çevre okullar ile işbirliğine gidilmektedir. Kütüphane tanıtımı, oryantasyon eğitimi tarafımızca verilmektedir. Kütüp-Anne Platformu ile çeşitli atölyeler(kitap okuma, resim vs.) düzenleyip, yazarlarla buluşma gibi etkinlikler tarafımızca organize edilmektedir.”(P16)

“Kütüphanemizde çocuklara yönelik her hafta masal ve sanat bütünleştirilmiş etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinlikler kütüphane personelimiz ve okul öncesi öğretmenimiz tarafından verilmektedir. Örneğin; çizgi çalışmaları, yırtma-yapıştırma etkinlikleri, boyama saati, grup sanat etkinlikleri, matematik saati gibi etkinliklerimiz bulunmaktadır.”(P20)

Şekil 3.29.’da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan personellerin 3’ü görevli olduğu kütüphanede yazar buluşmaları düzenlendiğini, 3’ü yaratıcı drama etkinliklerinin düzenlendiğini, 3’ü oyun saatleri düzenlendiğini, 2’si ince motor gelişim etkinlikleri düzenlendiğini, 2’si özel gün/bayram etkinliklerinin düzenlendiğini, 2’si ebru atölyesi düzenlendiğini ve 2’si de sinema/film gösterimleri düzenlendiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan personellerden bazıları görevli olduğu kütüphanede okuduğunu anlama etkinlikleri, soru-cevap bilmece etkinlikleri, şiir dinletisi, dart oyunu, sokak oyunları etkinlikleri, kitap ayracı atölyesi, zeka oyunları, bireysel gelişimsel destek hizmeti, bebekler için duyuşal gelişim etkinlikleri, kum-alçı etkinlikleri, parça-bütün çalışmaları, matematik etkinlikleri, yırtma-yapıştırma etkinlikleri, amigurimi atölyesi, çizgi çalışmaları, kitap kulüpleri, karikatür atölyesi, kozalak boyama atölyesi, bütünleştirilmiş sanat etkinlikleri, müzik dinletisi, mandala saati, ahşap boyama atölyesi, örgü atölyesi, satranç saatleri, ahşap atölyesi, sınav anı psikolojisi semineri, sınav kaygısı ile baş etme semineri ve bilgisayar ortamında kitap sunumları gibi çeşitli kütüphane etkinliklerinin düzenlendiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli

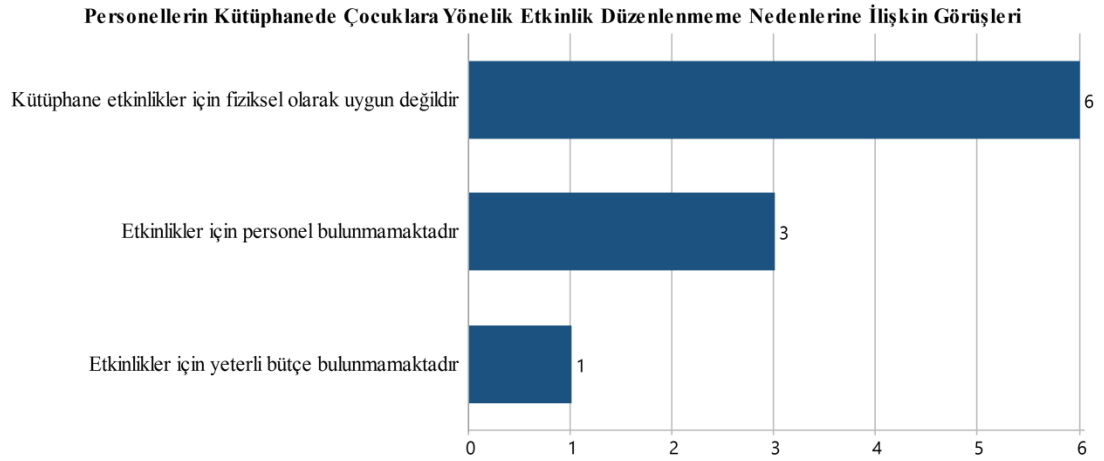
oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde çocuklara yönelik düzenlenen etkinliklere yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Pandemiden önce çok daha yoğun bir programımız vardı. Şuan ahşap atölyesi, ebru atölyesi, örgü, ahşap boyama sonra mandala, müzik dinletisi, yaratıcı drama gibi etkinliklerimiz var. Daha sonra kozalak boyama, karikatür atölyesi, kitap kulüpleri, masal saati, amigurimi atölyesi gibi etkinlikler düzenliyoruz.”(P3)

“Etkinlikler arasında masal okuma saatleri, kütüphaneyi tanıtıcı etkinlikler, kütüphane okuryazarlığı, kitapların power point ile sesli sunumu, soru-cevap ile bilmece, izlediğini veya okuduğunu anlama çalışmaları yer almaktadır.”(P7)

“YKS öğrencilerine yönelik “Sınav Kaygısı ile Baş Etme Bireysel Workshop”u gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yine YKS öğrencilerine yönelik “Sınav Kaygısı ve Sınav Anı Psikolojisi” konulu etkinliğimizi gerçekleştirdik. Yetişkinlere yönelik şiir dinletisi düzenledik. Ancak çocuklara yönelik özel bir etkinlik yapılmadı.”(P13)

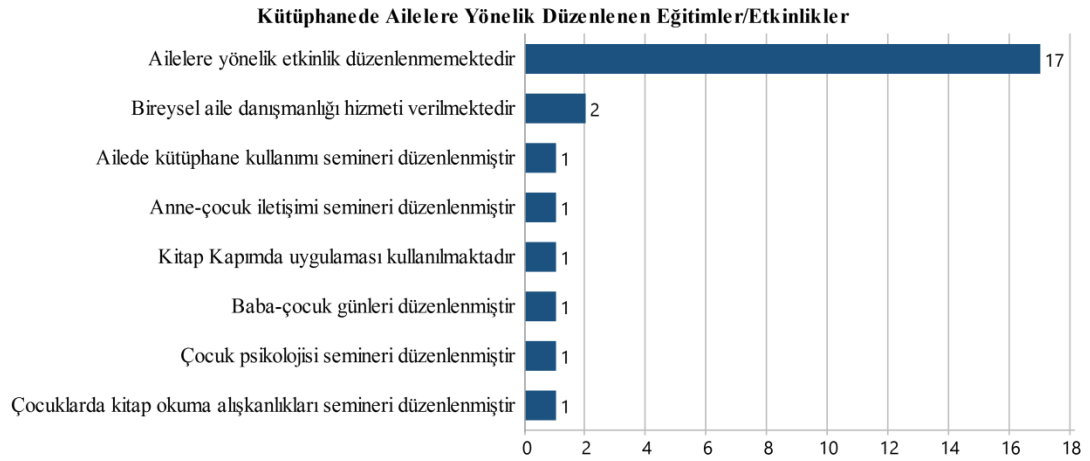
Şekil 3.29.’da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan personellerden 5’i görevli olduğu kütüphanede herhangi bir etkinlik düzenlenmediğini ifade etmiştir. Kütüphanede çocuklara yönelik etkinlik düzenlenmediğini ifade eden personellere bunun nedeni sorulmuştur. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanelerinde çocuklara yönelik etkinlik düzenlenmeme nedenlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.30.’da sunulmuştur.

Şekil 3.30. Personellerin Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünde/Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Etkinlik Düzenlenmeme Nedenlerine İlişkin Görüşleri.

Şekil 3.30.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan kütüphane personellerinden 6'sı etkinlikler için kütüphanenin fiziksel olarak uygun olmaması sebebiyle, 3'ü personel bulunmaması sebebiyle ve 1'i ise yeterli bütçe bulunmaması sebebiyle kütüphanede etkinlik düzenlenmediğini ifade etmiştir. Örneğin P10, bu konudaki düşüncelerini; *"Çocuklara yönelik etkinlik düzenlemiyoruz. Yer olarak yetersiziz. Bekleme alanı yok. Kitapların yanı sıra çalışma alanı hemen. Zaten bina belediyeye ait Kültür Bakanlığı'na 25 yıllık tahsis etmiş durumda."*(P10) şeklinde, P11; *"Çocuk bölümü için ayrı bir mekân bulunmadığı için çalışma salonundaki kullanıcıların rahatsız olmaması adına konuşmalarımızı bile kısa kesmek zorundayız. Maalesef bu tarz eğitimler düzenlenme durumu olmuyor."*(P11) şeklinde ve P15 ise; *"Ailelere ve çocuklara hiçbir etkinlik yapılmamaktadır. Hem gerekli bütçe hem de personel, ortam yeterli olmadığı için böyle bir imkân yok maalesef."*(P15) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde ailelere yönelik düzenlenen eğitimlere ve etkinliklere ilişkin görüşleri Şekil 3.31.'de sunulmuştur.

Şekil 3.31. Personellerinin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünde/Çocuk Kütüphanesinde Ailelere Yönelik Düzenlenen Eğitimlere ve Etkinliklere İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde ailelere yönelik çocuk eğitimi gibi bilgilendirici konularda hangi eğitimlerin düzenlendiği sorulmuştur. Şekil 3.31.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 17'si görevli olduğu kütüphanede ailelere yönelik bir etkinlik düzenlenmediğini ifade etmiştir. Örneğin P11, bu konudaki görüşlerini; *“Düzenlenmemektedir. Çünkü bu eğitimi veren personel tahsis edilmemiştir.”*(P11) şeklinde, P13 ise; *“Yok, hayır bu tarz etkinlikler düzenlemiyoruz. Düzenleme imkânımız yok. Mekân olarak yetersiz kaldığı için ailelere yardımcı olamıyoruz.”*(P13) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.31.'de görüldüğü gibi; personellerden 2'si görevli olduğu kütüphanede bireysel aile danışmanlığı hizmeti verildiğini, 1'i ailede kütüphane kullanımı semineri düzenlendiğini, 1'i anne-çocuk iletişimi semineri düzenlendiğini, 1'i kitap kapıda uygulaması kullanıldığını, 1'i baba-çocuk günleri düzenlendiğini, 1'i çocuk psikolojisi semineri düzenlendiğini ve 1'i de çocuklarda kitap okuma alışkanlıkları semineri düzenlendiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki ailelere yönelik düzenlenen etkinliklere ilişkin ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

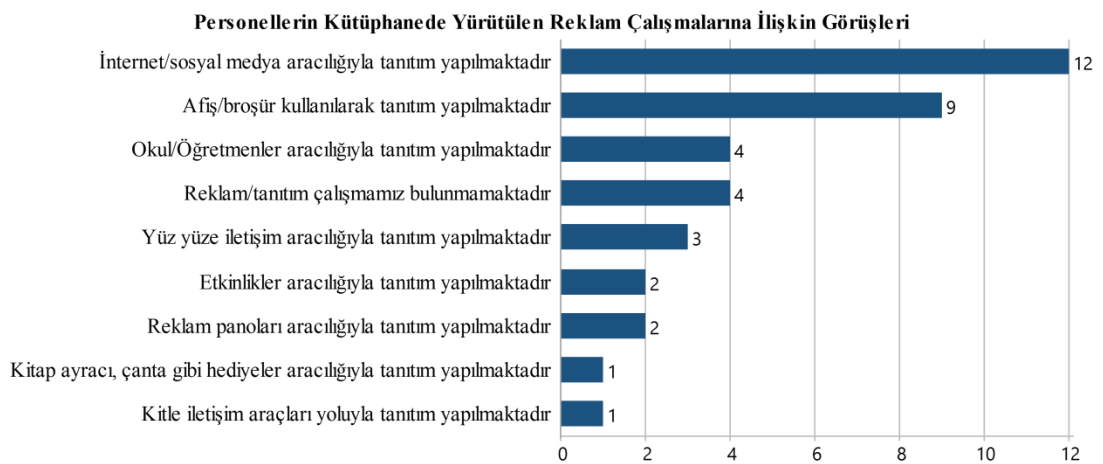
“Gönüllüler tarafından, üniversite öğrencileri tarafından anne-çocuk iletişimi konusunda eğitim düzenlemiştik 2 yıl kadar önce. Ancak şuan düzenlenmiyor.”(P1)

“Var evet şuan olmasa bile eskiden vardı. Çocuk psikolojisi konularında eğitim vermiştik. Baba-çocuk günleri düzenlemiştik. Bu tarz etkinlikler için alandan gönüllülere ihtiyaç var.”(P3)

“Okullarla işbirliği içinde düzenlediğimiz bütün etkinliklerde önce ailelerde kütüphane kullanımı, çocuklarda kitap okuma alışkanlıkları üzerine buluşmalar gerçekleştirmeye çalışıyoruz.”(P16)

“Ailelerimize yönelik düzenli bir etkinliğimiz yoktur. Fakat çocuk eğitimi ve gelişimi ile ilgili bizden yardım ve bilgi isteyen ailelerimize kütüphane personelimiz olan okul öncesi öğretmenimiz çocuğun gelişim sürecinde ailelerimizi bilgilendiriyor ve yönlendiriyor. Yani bireysel danışmanlık yapılıyor diyebiliriz.”(P20)

Araştırmaya katılan personellerin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki yürütülen reklam çalışmalarına ilişkin görüşleri Şekil 3.32.’de sunulmuştur.

Şekil 3.32. Personellerin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanesindeki Yürütülen Reklam Çalışmalarına İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde çocuklara ve ailelere ulaşabilmek için yürüttükleri tanıtım(reklam) çalışmalarının neler olduğu sorulmuştur. Şekil 3.32.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 12'si internet/sosyal medya aracılığıyla tanıtım yapıldığını, 9'u afiş/broşür kullanarak tanıtım yapıldığını ve 4'ü ise okul/ öğretmenler aracılığıyla tanıtım yapıldığını ifade etmiştir. Örneğin P1, yürütülen tanıtım çalışmalarına ilişkin görüşlerini; *"İnstagram, facebook gibi sosyal medya kullanarak paylaşıyoruz. Girişe ve kapılara afiş veya broşür yapıştırıyoruz. Gelen kullanıcılara sözlü olarak söylüyoruz. Bu şekilde."*(P1) şeklinde, P7; *"Sosyal medya araçlarından (web-facebook-instagram-twitter) ile ve broşür gibi materyallerin yanı sıra yıl içerisinde kütüphanede çeşitli kültürel etkinlikler yapılarak çocuklara ve ailelere ulaşma sağlanmaktadır."*(P7) şeklinde ve P13 ise; *"Okul müdürleri ve ailelerle görüşme yoluyla tanıtım yapılmaktadır. Yani okullar aracılığıyla tanıtım yapıyoruz."*(P13) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.32.'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan personellerden 3'ü yüz yüze iletişim yoluyla, 2'si etkinlikler aracılığıyla, 2'si reklam panoları aracılığıyla, 1'i kitap ayracı veya çanta gibi hediyeler aracılığıyla ve 1'i ise kitle iletişim araçları yoluyla tanıtım yapıldığını ifade etmiştir. Personellerden 4'ü ise herhangi bir reklam/tanıtım çalışmasının bulunmadığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki yürütülen reklam çalışmalarına yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

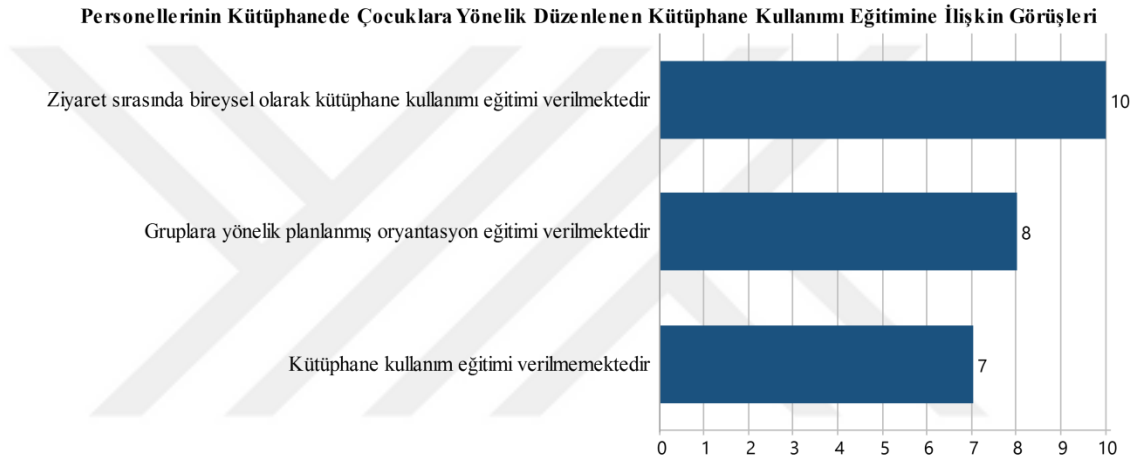
"Broşür, ayraç, kitap çantası vb. tanıtım araçları ile sosyal medya araçları kullanılıyor."(P5)

"Hayır, öyle bir çalışmamız yok maalesef. Yeterli alanım olmadığı için sadece kitap ödünç alıp verme şeklinde oluyor. Burası genellikle gençlerin ders çalışmaya geldiği bir yer çocuk kütüphanesi değil."(P14)

“Belediyemiz billboardlarda, portal sayfasında, facebook ve instagram üzerinden kütüphane tanıtımı yapıyor.”(P18)

“Yok, yapmıyoruz. Bilen, gelen çocuk ve aileler ile ilgileniyoruz.”(P22)

Araştırmaya katılan personellerin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki çocuklara yönelik kütüphane kullanımı eğitimlerine ilişkin görüşleri Şekil 3.33.’te sunulmuştur.

Şekil 3.33. Personellerin Görevli Oldukları Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümündeki/Çocuk Kütüphanesindeki Çocuklara Yönelik Kütüphane Kullanımı Eğitimlerine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde çocuklara kütüphaneyi nasıl kullanacaklarına yönelik bir eğitim verilip verilmediği, veriliyor ise hangi eğitimin verildiği sorulmuştur. Şekil 3.33.’te görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 10’u çocuklara kütüphane ziyaretleri sırasında bireysel olarak kütüphane kullanımı eğitimi verildiğini, 8’i gruplara yönelik planlanmış oryantasyon eğitimi verildiğini ve 7’si ise kütüphane kullanım eğitimi verilmediğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki çocuklara yönelik kütüphane kullanım eğitimlerine ilişkin ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Evet, veriyoruz. Kütüphane ve kitaplık raf tanıtımı yapıyoruz. Harflere göre raf sıralamasını öğretiyoruz. Kitapların hangi raflara koyulması gerektiğini öğretiyoruz. Karışıklık olmaması adına bu noktalar önemli öğretmeye çalışıyoruz.”(P1)

“Gelen ziyaretçilere kütüphane tanıtımı ve kütüphanede nasıl davranacakları ve kütüphane kullanımı eğitimi çalışanlar tarafından verilmektedir.”(P4)

“Oryantasyon, üyelik işlemleri, kaynakların sınıflanması, araştırma yöntemleri işte veri tabanından araştırma yapmaya yönelik eğitim, kitap seçme yöntemleri hepsine yönelik eğitim veriyoruz.”(P6)

“Evet, çocuklara yönelik oryantasyon eğitimi verilmektedir. Kütüphane kuralları, kütüphane hizmetleri ve kütüphane dermesinden (rat okuma) yararlanma, aradığı materyale ulaşma konusunda eğitimler verilmektedir.”(P9)

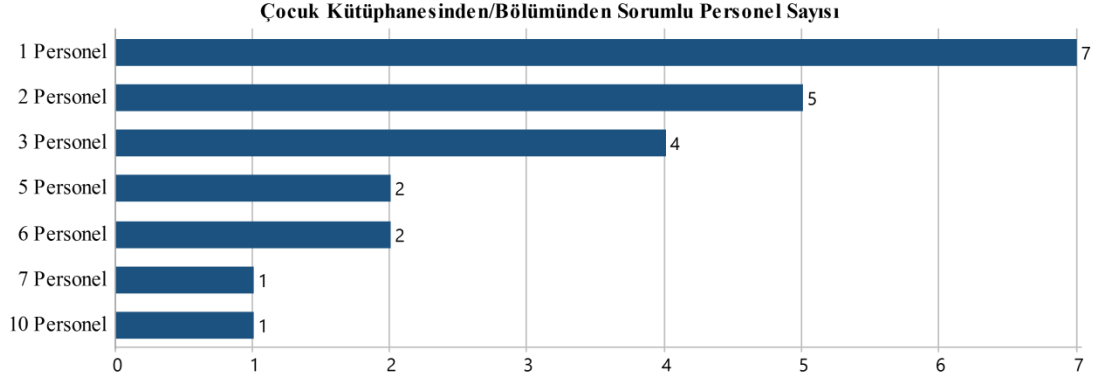
“Hayır, öyle bir eğitim yok. Gelenlere kişisel olarak biz yardımcı oluyoruz. İsteddiği kitabı bulup veriyoruz.”(P14)

“Kütüphanemize ilk defa gelen çocuklara kütüphanenin nasıl bir yer olduğu, kütüphanemizde neler yapıldığı hakkında oryantasyon eğitimi veriyoruz. Ayrıca daha önce bahsettiğim gibi okullardan da grup grup öğrenci geliyor ve bu şekilde bir eğitim veriyoruz.”(P20)

“Görevli Personeller” Temasına Ait Bulgular

Personellerin halk kütüphaneleri çocuk bölümünden/çocuk kütüphanesinden sorumlu personel sayısı, sorumlu personellerin mesleği, etkinlikleri düzenleyen personeller ve personellerin ayrıci kişisel özelliklerine ilişkin görüşleri kategorileri çerçevesinde incelenmiştir.

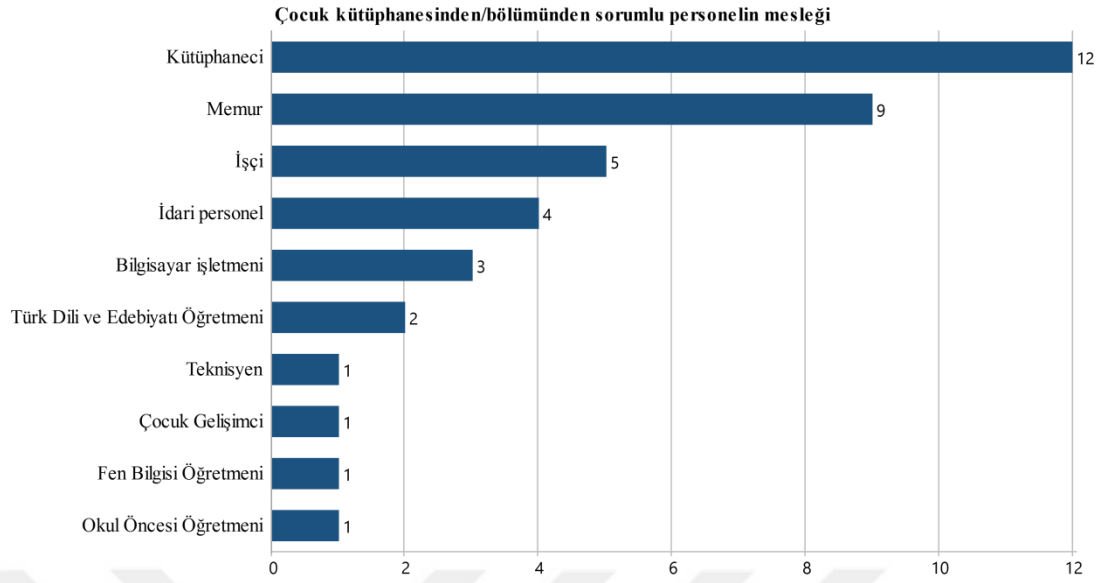
Halk kütüphaneleri çocuk bölümünden/çocuk kütüphanesinden sorumlu personel sayısı Şekil 3.34.'te sunulmuştur.

Şekil 3.34. Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümünden/Çocuk Kütüphanesinden Sorumlu Personel Sayısı.

Araştırmaya katılan personellere görevli olduğu halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde görevli personel sayısı sorulmuştur. Şekil 3.34.'te görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 7'si görevli olduğu halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki personel sayısının 1 olduğunu, 5'i 2 personel olduğunu, 4'ü 3 personel olduğunu, 2'si 5 personel olduğunu, 2'si 6 personel olduğunu, 1'i 7 personel olduğunu ve 1'i de 10 personel olduğunu ifade etmiştir.

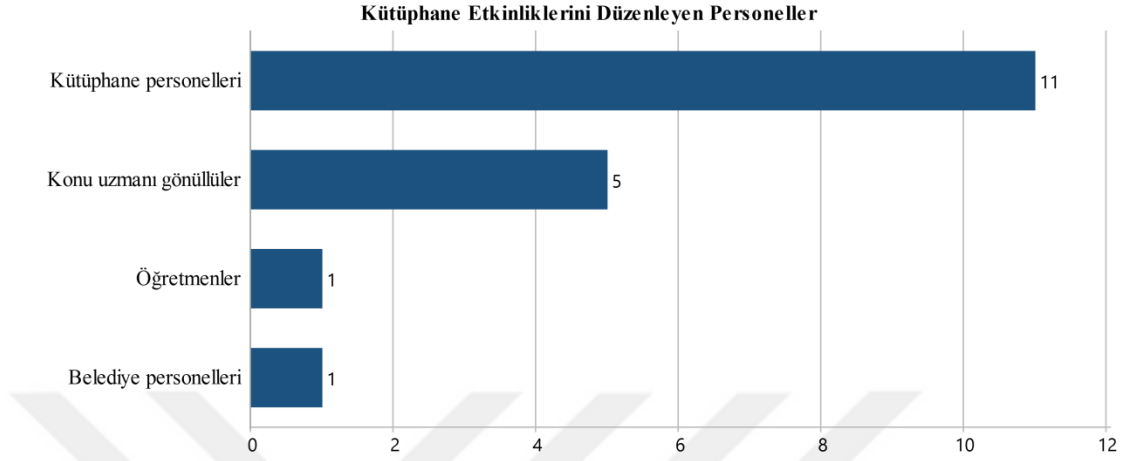
Halk kütüphaneleri çocuk bölümünden/çocuk kütüphanelerinden sorumlu personellerin mesleği Şekil 3.35.'te sunulmuştur.

Şekil 3.35. Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümünden/Çocuk Kütüphanelerinden Sorumlu Personellerin Mesleği.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine halk kütüphaneleri çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanelerindeki görevli personellerin mesleği sorulmuştur. Şekil 3.35.'te görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 12'si görevli olduğu halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki personelin mesleğinin kütüphaneci olduğunu, 9'u memur olduğunu, 5'i işçi olduğunu, 4'ü idari personel olduğunu, 3'ü bilgisayar işletmeni olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca personellerin bir kısmı; görevli personellerin mesleğinin Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, teknisyen, çocuk gelişimci, fen bilgisi öğretmeni ve okul öncesi öğretmeni gibi farklı meslek gruplarından olduğunu ifade etmiştir. Örneğin P4, görevli personellerin mesleğine ilişkin görüşlerini; *"5 görevli bulunmaktadır. 4'ü memur yani bilgisayar işletmeni veri hazırlamada görevliler, 1'i işçi. Maalesef temizlik işçisi bulunmuyor özellikle pandemi döneminde çok gerekiyor. Kendi imkânlarımız ile yapıyoruz."*(P4) şeklinde, P16 ise; *"Kütüphanemizde toplam '6' personel görev yapmaktadır. Bu personellerden biri kütüphaneci diğerleri ise idari personeldir. Her personel gerektiğinde çocuk bölümü ile ilgilenmektedir."*(P16) şeklinde ifade etmiştir.

Halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki etkinlikleri düzenleyen personeller Şekil 3.36.'da sunulmuştur.

Şekil 3.36. Halk Kütüphaneleri Çocuk Bölümlerindeki/Çocuk Kütüphanelerindeki Etkinlikleri Düzenleyen Personeller.

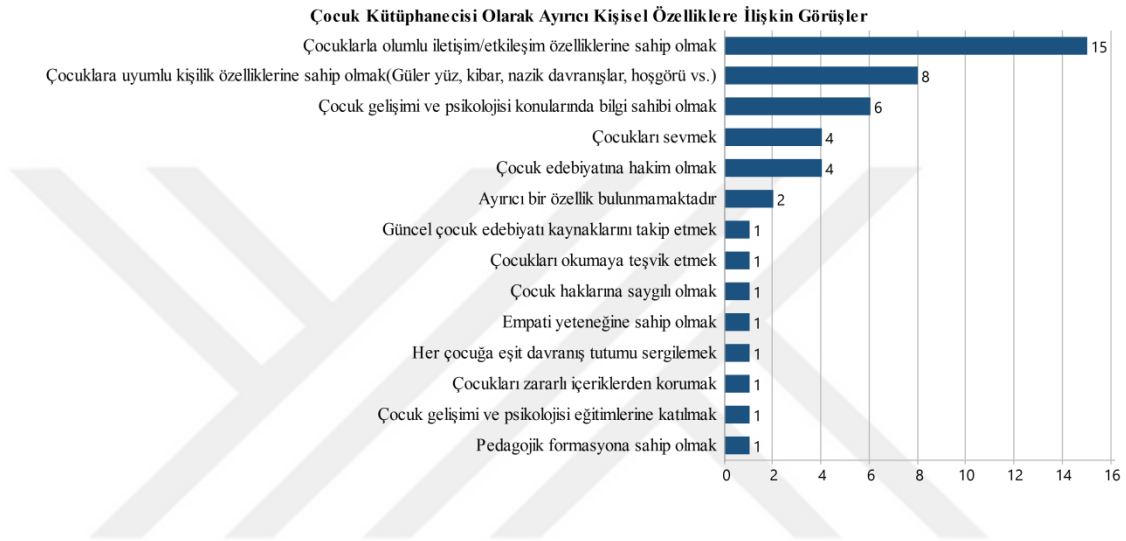
Araştırmaya katılan kütüphane personellerine görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde düzenlenen etkinliklerin kimler tarafından düzenlendiği sorulmuştur. Şekil 3.36.'da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 11'i etkinliklerin kütüphane personelleri tarafından düzenlendiğini, 5'i konu uzmanı gönüllüler tarafından düzenlendiğini, 1'i öğretmenler tarafından düzenlendiğini ve 1'i de belediye personelleri tarafından düzenlendiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin görevli oldukları halk kütüphanesi çocuk bölümündeki/çocuk kütüphanesindeki etkinlikleri düzenleyen personellere yönelik ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Gönüllüler işte sizin gibi çocuk gelişimciler ya da sosyal hizmet uzmanları talep ettiğinde düzenliyoruz. Çünkü bizim bu alanda bir bilgimiz yok.”(P1)

“Etkinlikler biz kütüphaneciler ve gönüllüler tarafından düzenleniyor. Siz çocuk gelişimci arkadaşların da gönüllü olmasını isteriz.” (P3)

“Bu buluşmalarda kütüphanemiz adına kütüphaneci personelimiz, gönüllü olarak bir pedagog veya çocuk gelişimci katılımını önemsiyoruz.”(P16)

Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin halk kütüphanesi çocuk bölümü/çocuk kütüphanesi görevlisi olarak ayırıcı kişisel özelliklerine ilişkin görüşleri Şekil 3.37.’te sunulmuştur.

Şekil 3.37. Personellerinin Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü/Çocuk Kütüphanesi Görevlisi Olarak Ayırıcı Kişisel Özelliklerine İlişkin Görüşleri.

Araştırmaya katılan kütüphane personellerine bir çocuk kütüphanecisi olarak kendilerini yetişkin kütüphanecilerinden ayıran kişisel özelliklerinin neler olduğu sorulmuştur. Şekil 3.37.’de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan 22 personelden 15’i çocuklarla olumlu iletişim/etkileşim özelliklerine sahip olmanın, 8’i çocuklara uyumlu kişisel özelliklere sahip olmanın ve 6’sı ise çocuk gelişimi ve psikolojisi konularında bilgi sahibi olmanın gerekliliği yönünde fikirlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin halk kütüphanesi çocuk bölümü/çocuk kütüphanesi görevlisi olarak ayırıcı kişisel özelliklerine ilişkin ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Çocukları seviyorum. Onlarla iletişim konusunda iyi olduğumu düşünüyorum. Diğer kütüphanecilerden daha kibar, daha çocuksu olmak gerekiyor. Bu noktaların önemli olduğunu düşünüyorum.”(P1)

“Çocuk kütüphanecisi; çocukların ihtiyaç duyduğu bilgi ve gereksinimleri onların bilgi düzeylerinde en etkin şekilde sunmalıdır. Kütüphane sevgisi, kitap sevgisi küçük yaşta başlar ve bunun için bir kütüphaneci elinden geleni yapar. Gerektiğinde çocuk ile çocuk olur.”(P2)

“Daha hoşgörülü, güler yüzlü, iyi hizmet vermeye çalışıyoruz. Çocuklara kütüphaneyi sevdirmek, küstürmemek için çaba sarf ediyoruz. Küçük hediyeler vermeye çalışıyoruz. Zaten yıllardır gelen kullanıcılarımız var artık abla diyorlar baya seviliyoruz.”(P3)

“Çocuklarla iyi iletişim kurmak ve onlarla anlaşabilmek. Çocukları sevmek ve iletişim kurmak, oyunlar oynamak, kütüphaneyi sevdirmek gerekiyor. 3 yaşında bir kullanıcımız var. Burayı öğrendikten sonra park yerine buraya gelmek istiyorlar.”(P4)

“Çocuklarımıza ve özellikle kütüphanelerle ilk kez tanışan çocuklarımız için kütüphaneyi doğru ve etkin tanıtılabilmek gerçek bir kütüphane kullanıcısı ve kitapsever olması açısından önemlidir. Çocuk kütüphanesinde görev yapan personel; daha güler yüzlü, çocuk kitapları hakkında daha bilgi sahibi ve çocuklarla iletişimi daha güçlüdür.”(P9)

“Arasında çok fark var. Daha çok burayı sevdirmeye yönelik, daha sevecen davranıyorum. Buraya gelme isteklerini arttıracak materyaller vererek işte boyama kitabı vs. daha çok ilgilerini çekmeye çalışıyorum. Onlara daha güler yüzlü ve nazik davranmaya çalışıyorum.”(P14)

Şekil 3.37.’te görüldüğü gibi; personellerden 4’ü çocukları sevmenin ve 4’ü ise çocuk edebiyatına hâkim olmanın ayırıcı kişisel özellikler olduğu yönünde fikirlerini ifade etmiştir. 2 personel ise herhangi bir ayırıcı özellik olmadığını ifade etmiştir. Örneğin P6 halk kütüphanesi çocuk bölümü/çocuk kütüphanesi personeli olarak ayırıcı kişisel özelliklerine ilişkin görüşlerini; *“Çocukları önemsemem, haklarına*

saygı ve özen göstermem, çocuk gelişimi ve çocuk edebiyatı ile ilgili güncel verileri takip etmem, kütüphane ve okuma sevgisinin çocuk yaşta kolay edinebileceği ilkesine yürekten inanmam, kütüphanede büyüyen mutlu çocukların sağlıklı toplumlar oluşturacağı umudum, her bir çocuğun gelişimini bireysel olarak takip etmem, çocuk ile ilgili kütüphanecilik mesleğime katkıda bulunacak her etkinliği takip etmeye çalışmam, sempozyum, konferans, proje vs. bunların tümü beni çocuk bölümü için ayıran özelliklerimdir.”(P6) şeklinde ifade ederken, P15 ise; “Ben kütüphaneci değilim o nedenle ayıran bir özelliğim yok. Her kim gelirse eşit davranıyoruz. Kütüphaneye kazandırmak için nazık davranıyoruz. Başka diyebileceğim bir özellik yok.”(P15) şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 3.37.’de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan personellerin bir kısmı halk kütüphanesi çocuk bölümü/çocuk kütüphanesi görevlisi olarak ayırıcı kişisel özelliklerinin; güncel çocuk edebiyatı kaynaklarını takip etmek, çocukları okumaya teşvik etmek, çocuk haklarına saygılı olmak, empati yeteneğine sahip olmak, her çocuğa eşit davranış tutumu sergilemek, çocukları zararlı içeriklerden korumak, çocuk gelişimi ve psikolojisi eğitimlerine katılmak ve pedagojik formasyona sahip olmak şeklinde olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan kütüphane personellerinin halk kütüphanesi çocuk bölümü/çocuk kütüphanesi görevlisi olarak ayırıcı kişisel özelliklerine ilişkin ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Çocukların psikolojilerini anlama, çocuk ile nasıl iletişime geçileceğini bilme gibi. Daha sonra çocuğun duygularına ve zihnine hitap ederek ona en uygun kitabı seçebilme, çocuğu ikna edebilme kabiliyeti çok önemli beceriler. Çocuğa kütüphane okuryazarlığı hakkında bilgi verme, çocuğun seviyesine inebilme, ifade edemediklerini sezebilme becerisi ve çocuğu kendi psikolojisi açısından zararlı yayınlardan koruma becerisi gerekmektedir.”(P7)

“Adı üstünde; birisi çocuk kütüphanesi, diğeri yetişkin kütüphanesi. Dolayısıyla gereksinimlerinin ve içeriklerinin tamamen farklı olduğu aşikardır. Derleme, fiziki koşul, personel formasyonu, etkinlik, etkileşim her şey farklıdır.”(P21)

4.TARTIŞMA

Halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerinin temel unsurlarının (mekân(bina), derme, kullanıcı, personel ve bütçe) değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen sonuçlar ilgili literatür ile tartışılarak aşağıda sunulmuştur. Karma desen araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada nicel bulgular ile nitel bulgular bütünleştirilerek yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda; Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna yönelik genel puan ortalamasının 68 puan üzerinden $32,73 \pm 11,93$ olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan, Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam unsuruna yönelik değerlendirmede ortalamanın altında kaldığı anlaşılmaktadır. Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam unsuruna yönelik değerlendirmede ortalamanın altında puan alması; kütüphanelerin %95,5'inin kütüphane binası planlanırken çocuk kütüphanesi kurulması amacıyla tasarlanmaması ve inşa edilmemesi ile %72,7'sinin sonradan çocuk kütüphanesi olarak düzenlenmesi sonuçlarıyla açıklanabilir. Araştırmaya dâhil edilen bazı kütüphanelerin belediyeye bağlı aile merkezleri, belediye binaları ya da kültür merkezlerinde konumlandığı görülmüştür. Alan yazında bir binanın verimli ve etkin kullanımı için amacına uygun olarak tasarlanması, bina tasarımında kullanıcı kitlesinin özelliklerine dikkat edilmesi, istenen formda ve uygun bir çocuk kütüphanesinin en baştan "çocuk kütüphanesi" olarak planlanmasının ve inşa edilmesinin önemli olduğuna değinilmiştir (Saydam ve Sağlık, 2015; Burkut, 2018; Yılmaz, 2019a).

Yılmaz'ın (2011) Ankara'daki halk kütüphanelerinde yaptığı çalışmada da benzer bir sonuç olarak incelenen 26 kütüphaneden sadece 3'ünün binasının

kütüphane olması amacıyla inşa edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde; Saydam ve Sağlık(2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada 30 kütüphaneden sadece 6'sının binasının kütüphane olması amacıyla tasarlanıp inşa edildiği belirlenmiştir. Arat ve Parlak(2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise; araştırma sonucunu destekleyici şekilde incelenen Karabük Bebek Kütüphanesi ve Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi binalarının çocuk kütüphanesi olması amacıyla inşa edilmediği daha sonra yeniden düzenlendiği tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphaneleri arasında fiziksel ortam (mekân-bina) unsuruna yönelik en yüksek puan alan kütüphane HÇK5 olmuştur. Bu durumun HÇK5 binasının kütüphane olarak tasarlanıp inşa edilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Yılmaz, 2011). Araştırmaya dâhil edilen 22 kütüphaneden 11'inin fiziksel ortam değerlendirmesinde ortalamanın altında puan aldığı görülmüştür. Kütüphanede gerekli fiziksel koşulların sağlanmasının çocuk ve ailelerin kütüphane kullanım alışkanlıkları üzerindeki etkisi düşünüldüğünde; Ankara'daki Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin fiziksel özellikler bakımından yetersiz kaldığını söylemek mümkündür. Araştırmanın sonuçları ile tutarlı olarak; Kakırman Yıldız ve ark.(2018) tarafından İstanbul'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümü ve çocuk kütüphanelerinde gerçekleştirilen çalışmada mekân özelliklerinin okul öncesi dönem çocukları için önemli ölçüde yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Burkut(2016) tarafından İstanbul'daki çocuk kütüphanelerinde yapılan araştırmada kütüphanelerin fiziksel özelliklerinin (raflar, mekân, aydınlatma vs.) çocuklara uygun şekilde olmadığı görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde; halk kütüphaneleri çocuk bölümleri/çocuk kütüphanelerinin fiziksel özellikler bakımından ortalama düzeyde olduğunu söyleyen çalışmalar da mevcuttur. Örneğin araştırma sonucundan farklı olarak; Yılmaz ve ark. (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin bina özellikleri bakımından ortalama düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam unsuruna yönelik ortalamanın altında puan alma sebeplerinden bir diğerinin ise kütüphanelerin bütçe durumu olabileceği düşünülmektedir. Araştırma sonunda; Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin bütçe unsuruna yönelik genel puan ortalamasının 22 puan üzerinden $11,94 \pm 4,14$ olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan, Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin bütçe unsuruna yönelik değerlendirme sonucunun ortalama düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin sadece %40,9'unda bütçenin kütüphane giderleri için yeterli olduğu ve yalnızca %50,0'sinde kütüphanede çocuk bölümü için bütçenin bir kısmının ayrıldığı ortaya çıkmıştır. Araştırma sonunda bütçe unsuruna yönelik en yüksek puanı alan kütüphane HÇK2 olmuştur. Bu durumun, HÇK2'nin Altındağ Belediyesi ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ortaklığında yeni açılmış bir kütüphane olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bütçe unsuruna yönelik değerlendirmede 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesinden 10 tanesinin ortalamanın altında puan aldığı görülmüştür. Oysaki alan yazında; çocuk kütüphanelerinde fiziksel donanım, tasarım, bakım ve onarım için yeterli ve bağımsız bir bütçeye ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir (IFLA, 2011; IFLA, 2018; Akkaya ve Odabaş, 2019; Yılmaz, 2019a; Yılmaz, 2019b).

Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam unsuruna yönelik ortalamanın altında puan alma sebeplerinden bir diğerinin ise kütüphane personellerinin mesleği ve çocuk gelişimi konularındaki bilgi düzeyleri olabileceği düşünülmektedir. Kakırman Yıldız ve ark.(2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde görevli kütüphane personellerinin okul öncesi dönem çocuklarına yönelik bir eğitimlerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde; Sullivan (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; yeni çocuk kütüphanecilerinin erken okuryazarlık ve çocuk gelişimi alan bilgisi konularında akademik bir temellerinin olmadığı ve bilgi eksikliklerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Çocuk kütüphanelerinden

görevli personeller, çocuklar ve aileler için iyi bir ortam oluşturmak için gerekli özelliklere sahip olmalıdır (IFLA, 2007). Araştırmaya katılan halk kütüphanesi çocuk bölümünden/çocuk kütüphanesinden sorumlu personellerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda çoğunluğunun (n:12) mesleğinin kütüphaneci olduğu tespit edilmiştir. Yalnızca iki çocuk kütüphanesinde çocuk gelişimi meslek elemanlarının (çocuk gelişimci, okul öncesi öğretmen) görev aldığı görülmüştür. Ayrıca 22 kütüphane personelinden yalnızca 6'sı çocuk kütüphanesi görevlisi olarak ayırıcı kişisel özellikleri için çocuk gelişimi ve psikolojisi konularında bilgi sahibi olmanın gerekliliği yönünde fikirlerini ifade etmiştir. Bu durumlar; fiziksel ortama ilişkin değerlendirmede kütüphanelerin ortalamanın altında puan almasına neden olarak gösterilebilir.

Yapılan araştırmada; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde görevli kütüphane personellerinin çoğunluğunun (n:10) kütüphanedeki mekân genişliğinin kısıtlı/yetersiz olduğunu ve fiziksel koşulların çocukların ilgilerine yönelik çekici olmadığını (n:8) ifade ettiği görülmüştür. Kütüphane personellerinin kütüphanenin fiziksel özelliklerine yönelik bu görüşleri; araştırmanın nicel bölümünde kütüphanelerin fiziksel ortam değerlendirmesinde ortalamanın altında puan alması ve kütüphanelerinin sadece %40,9'unda çocuklar için ayrılmış mekânın büyüklüğünün yeterli olması sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu durum sonucunda; kütüphane personellerinin halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin fiziksel özelliklerine ilişkin yetersizliğin farkında oldukları ancak gerek bütçe gerekse çocuk gelişimi alan bilgileri nedeniyle gerekli düzenlemelerin yapılamadığı düşünülmektedir.

Kütüphane personellerinin kişilik özellikleri; çocukların kütüphaneye olan duygu ve düşünceleri, kullanım sıklıkları ve okuma alışkanlıkları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Yıldırım, 2019). Araştırma sonucunda; çocukların Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki görevli personellere ilişkin görüşleri incelendiğinde; çoğunluğunun görevli personelin tavır ve davranışlarından memnun olduğu (n:20) ve gerektiğinde destek alabildiği (n:18) görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bu sonuç; Ankara'daki halk kütüphaneleri

çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki görevli personellerin çocuklar üzerinde olumlu bir profil sergilediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonunda; Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerinin sadece %45,5'inin asansör, kapı genişlikleri ve rampa gibi fiziksel koşullarının özel gereksinimli çocuklara uygun olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde; Saydam ve Sağlık (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada incelenen kütüphanelerin yalnızca %33'ünün özel gereksinimli bireylerin gereksinimlerine göre tasarlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Oysaki çalışmanın nitel bölümünde; araştırmaya katılan Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde görevli kütüphane personellerinin çoğunluğunun (n:15) kütüphanede özel gereksinimli çocuklara yönelik fiziksel düzenlemelerin mevcut olduğunu, kütüphane personellerinden yalnızca 4'ünün fiziksel düzenlemelerin yetersiz kaldığı yönünde fikirlerini ifade ettiği görülmüştür. Bu durum; kütüphane personellerinin özel gereksinimli çocukların ihtiyaçları ve özel gereksinimli çocuklara yönelik mekân tasarımı konularında desteklenmeleri gerektiğini düşündürmektedir.

Yapılan araştırmada; Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin derme (koleksiyon) unsuruna yönelik genel puan ortalamasının 60 puan üzerinden $38,73 \pm 7,70$ olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan, Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin derme (koleksiyon) unsuruna yönelik değerlendirme puanlarının ortalamasının biraz üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda; kütüphanelerdeki derme (koleksiyon) unsurunun fiziksel (mekân) ve bütçe unsurlarına göre daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Araştırma sonunda derme (koleksiyon) unsurundan en yüksek puan alan kütüphane HÇK3 olmuştur. Bu durumun, HÇK3'ün derleme kütüphane olması ve üye sayısının fazla olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Yılmaz, 2011).

Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin derme (koleksiyon) unsuruna yönelik genel değerlendirme puanlarının ortalamanın biraz üzerinde olmasına rağmen araştırmaya dâhil edilen 22 kütüphaneden 11'inin ortalamanın altına puan aldığı görülmektedir. Benzer şekilde; Kakırman Yıldız ve ark.(2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; İstanbul'daki halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanelerine ait dermede okul öncesi çocuklarına yönelik kaynaklara yer verilmeye çalışıldığı ancak incelenen 30 kütüphaneden 13'ünün ortalamanın altında yeterliliğe sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda ortalamanın altında puan alan halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanelerinden 4'ünün Mamak ilçesinde, 4'ünün ise Keçiören ilçesinde hizmet verdiği görülmüştür. Araştırmanın sonuçlarıyla benzer olarak; Ankara'daki halk kütüphaneleri arasında derme (koleksiyon) olarak en fazla desteklenmesi gereken ilçeler arasında Keçiören ve Mamak'ın da olduğunu ifade eden çalışmalar mevcuttur (Yılmaz, 2011; Yılmaz, 2014). Bu durum; Ankara'daki halk kütüphanesi çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde derme (koleksiyon) unsuruna yönelik ilçeler arasında dengesizlikler olduğu şeklinde açıklanabilir.

Araştırma sonucunda; çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde/çocuk kütüphanelerinde vakit geçirme tercihlerine yönelik görüşleri incelendiğinde; çoğunluğunun kitap seçip okuyarak (n:19) ve kitap ödünç alıp vererek (n:9) vakit geçirdiği ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde ebeveynlerin halk kütüphanesi çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde çocukları ile birlikte vakit geçirme tercihlerine bakıldığında; çoğunluğunun kitap ödünç alıp verme (n:11) ve kitap okuma/inceleme (n:9) şeklinde vakit geçirdiği görülmüştür. Benzer olarak; Cevher (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, çocukların halk kütüphanelerini kullanım amaçlarının çoğunlukla kitap ödünç almak ve kitap okumak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar; çocukların ve ailelerin genellikle kitap okumak ve ödünç almak amacıyla kullandığı halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki dermenin nicel yeterliliği ve niteliğinin ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Gerçekleştirilen araştırmada; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin yalnızca %13,6'sında dermenin nicel olarak hizmet ettiği bölgenin nüfusuyla orantılı olduğu ve yalnızca %18,2'sinde bebekler için duyu kitapları, kavram kitapları, bez kitaplar ve ahşap kitaplar gibi çeşitli dokudaki kitaplara yer verildiği ortaya çıkmıştır. Bu sonuçları destekler nitelikte; araştırmanın nitel bölümünde kütüphane personelleri ile yapılan görüşmelerde, 22 kütüphane personelinden 11'inin dermenin nicel olarak yeterli olmadığını ifade ettiği görölmüştür. Bazı personeller ise bebek kitaplarının yetersizliğine yönelik fikirlerini ifade etmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan ebeveyn kullanıcıların yarısının (n:11) çocuklara yönelik dermenin nicel olarak yetersiz olduğunu ifade ettiği görölmüştür. Benzer şekilde Ünsal ve ark. (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; ebeveynlerin çocuk kütüphanelerinin zengin içeriklere sahip olmasına yönelik beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Personellerin ve ebeveyn kullanıcıların bu görüşlerinin; araştırmanın nicel sonuçlarını destekler nitelikte olduğu düşünölmektedir.

Araştırma sonunda; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerini kullanan çocukların büyük çoğunluğunun (n:17) kütüphanede istedikleri kitap ve materyalleri bulabildiklerini ifade ettiği görölmüştür. Benzer şekilde Cevher (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; çocukların çoğunun halk kütüphanesi çocuk bölümlerinde aradıkları kitapları bulabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların kütüphanedeki kitap ve materyal yeterliliğine ilişkin bu görüşleri; araştırmanın nicel bölümündeki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin derme (koleksiyon) unsuruna yönelik ortalamanın biraz üzerinde puan alması sonucunu destekler niteliktedir. Ancak çocuklar ile yapılan görüşmelerde çocukların kütüphanede kitap haricinde oyun, oyuncak, bulmaca, bilgisayar ve internet erişiminin de olmasını talep ettikleri belirlenmiştir. Araştırmanın nicel bölümünde; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin yalnızca %22,7'sinde çocukların kullanımı için bilgisayarlar ve internet bağlantısının mevcut olduğu ve yalnızca %36,4'ünde derme içerisinde dergi, gazete, oyun, oyuncak gibi kitap dışı materyallere de yer verildiği ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Yılmaz (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada;

Ankara'daki halk kütüphanelerinin kitap dışı materyaller konusunda yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Oysaki alan yazında; nitelikli ve güncel bir çocuk kütüphanesi dermesinde dergi, CD, DVD, oyun ve oyuncak gibi kitap haricinde materyallerin de bulunması gerektiği üzerinde durulmaktadır (IFLA, 2007; IFLA, 2018; Akkaya ve Odabaş, 2019; Yılmaz, 2014; Yılmaz, 2019a; Yılmaz, 2019b).

Araştırma sonucunda; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin %54,5'inde katlamalı ve üç boyutlu kitapların bulunmadığı, %95,5'inde sesli ve ışıklı kitapların bulunmadığı ve %90,9'unda ise oyuncak kitapların bulunmadığı sonuçları ortaya çıkmıştır. Bu durumun; üç boyutlu, sesli, ışıklı veya oyuncak kitapların maliyetinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin bütçe unsuruna yönelik değerlendirmede ortalama düzeyde puan alması ve 22 kütüphaneden 10'unun ortalamanın altında puan alması bu durumu açıklayabilir. Kütüphanelerdeki bütçe sınırlılığı nedeniyle maliyeti yüksek kitap ve materyallere dermede daha az yer veriliyor olabilir. Oysaki halk kütüphaneleri tüm çocukların eşit bir şekilde kaynaklara erişimini sağlamakla yükümlüdür. Alan yazında halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin; maliyeti fazla olan kitap ve materyalleri bünyesinde bulundurması, yeni çıkan kaynakları satın alması ve bu sayede daha fazla çocuk ve ailelerin bu kaynaklardan yararlanması gerektiği üzerinde durulmaktadır (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a).

Araştırmada; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin %77,3'ünün dermesinde yüksek nitelikli (kalın kapak, kaliteli ciltleme, uygun yazı puntoları ve resim-yazı oranı gibi) çocuk kitaplarının tercih edildiği, %81,8'inin dermesindeki çocuk kitaplarının tarafsız olduğu, %72,7'sinin dermesinde yer alan çocuk kitaplarının cinsellik ve şiddet gibi öğeler içermediği ve %86,4'ünün ise kitapların reklam içermediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca kütüphanelerin %81,8'inde kitapların; yazım kuralları, biçim, dil ve anlatım olarak çocuklara uygun olduğu, %68,2'sinde beğeni kazanmış çocuk kitabı yazarlarının ve yayınevlerinin kitaplarına yer verildiği görülmüştür. Bu sonuçlardan hareketle; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki

dermenin biçim, içerik ve dil ve anlatım olarak çocuklara uygun olduğu söylenebilir. Araştırmanın sonuçlarıyla benzer olarak; Çolaklar (2019) tarafından yapılan araştırmada Bartın İl Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü'ndeki okul öncesi dönem çocuk kitaplarının dış yapı, yazım ve biçim özelliklerinin çocuklara uygun olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonucun; araştırmanın nitel bölümündeki kütüphane personellerinin dermeye ait kitap ve materyallerin değerlendirilmesine yönelik görüşleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki/çocuk kütüphanelerindeki personellerin görüşleri incelendiğinde; kütüphanelerin büyük çoğunluğunda (n:14) dermenin Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirildiği, bir kısmında ise (n:9) kütüphane personelleri tarafından değerlendirildiği görülmüştür. Kütüphanelerden yalnızca birinde kitap ve materyallerin değerlendirilmediği ortaya çıkmıştır. Kitap ve materyallerin çocuk gelişimine uygunluk bakımından değerlendirilerek kullanıcıların kullanımına sunulması; dermenin biçim, içerik ve dil ve anlatım olarak çocuklara uygun olduğu sonucunu destekler niteliktedir. Ancak hiçbir kütüphanede kitap ve materyallerin değerlendirilme sürecinde çocuk gelişimi meslek elemanlarından görüş alınmamış olması dikkat çekicidir.

Alan yazında çocuk kütüphaneleri dermesinde ailelere yönelik çocuk gelişimi konularında bilgilendirici kitap, broşür ve diğer kaynakların bulundurulması gerektiği belirtilmektedir (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a). Araştırma sonucunda; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin %90,9'unun dermesinde ailelere yönelik bilgilendirici ve eğitici kaynaklar yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde ebeveyn kullanıcılarla yapılan görüşmeler sonucunda; ebeveynlerin çoğunluğunun kütüphanede yetişkinlere yönelik kitaplarının mevcut olduğunu ve kullandığını ifade ettiği görülmüştür. Ebeveynlerin bu görüşlerinin; araştırmanın nicel sonuçlarını destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinde görevli personellerin kütüphanede çocuklara yönelik düzenlenen etkinliklere ilişkin görüşleri incelendiğinde; kütüphanelerde çoğunlukla (n:12) masal/kitap okuma saati etkinliklerinin düzenlendiği ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda kütüphane tanıtım etkinlikleri, resim/boyama etkinlikleri, yazar buluşmaları, yaratıcı drama etkinlikleri ve oyun saatleri gibi çeşitli etkinliklerin de düzenlendiği görülmüştür. Buna rağmen; araştırmaya katılan çocukların yalnızca 3'ünün kütüphanede masal/kitap okuma saatine katıldığı tespit edilmiştir. Çocukların büyük çoğunluğu (n:16) halk kütüphanesi çocuk bölümünde/çocuk kütüphanesinde herhangi bir etkinliğe katılmadığını ifade etmiştir. Benzer şekilde ebeveyn kullanıcıların büyük çoğunluğu(n:18) daha önce kütüphanede çocuklara yönelik herhangi bir etkinliğe katılmadıklarını ifade etmiştir. Oysaki Chen ve ark. (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; halk kütüphaneleri kullanımı ile sesli okuma çalışmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Benzer şekilde; Cahill ve ark. (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; halk kütüphanelerinde düzenlenen hikâye okuma saatlerine katılan çocuklarda duygusal destek ve sınıf organizasyonu konularında olumlu gelişmeler görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar; kütüphane etkinliklerine yönelik reklam ve tanıtım çalışmalarının yeterli olmadığını düşündürmektedir. Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde görevli personellerin kütüphanede yürütülen reklam çalışmalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; kütüphanelerin çoğunluğunda (n:12) internet ve sosyal medya aracılığıyla reklam yapıldığı, 9'unda ise afiş/broşür kullanılarak reklam yapıldığı belirlenmiştir. Bu duruma rağmen çocukların kütüphane etkinliklerine yönelik haberdar olma durumlarına yönelik görüşleri incelendiğinde; büyük çoğunluğunun (n:18) etkinliklerden haberdar olamadığını ifade ettiği görülmüştür. Çocukların çoğunlukla ailelerine mesaj atma (n:11) ve okula/öğretmene haber verme (n:6) şeklinde kütüphane etkinliklerinden haberdar olmak istedikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinde yürütülen reklam çalışmalarının çocukların haber alma istekleri ile uyuşmadığı görülmektedir. Çocuklarda kütüphane farkındalığı oluşması, etkinliklerden haberdar olunması ve

çocukların kütüphane ziyaretlerinin artması için reklam çalışmalarının çocukların istekleri yönünde düzenlenmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda; çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümünde/çocuk kütüphanelerinde düzenlenmesini istedikleri etkinliklere yönelik görüşleri incelendiğinde; çoğunluğunun (n:8) resim atölyesi düzenlenmesini istediği görülmüştür. Ayrıca çocuklar; masal/kitap okuma saati (n:5), lego/yapboz saati (n:4), oyun/oyuncak saati (n:3) ve satranç saatleri (n:2) gibi etkinlik isteklerini de belirtmiştir. Çocukların etkinlik isteklerinin daha sakin, zorlayıcı olmayan, gündelik hayattan ve masa başı etkinlikler olduğu dikkat çekmiştir. Benzer şekilde Wang ve ark. (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; çocukların ilgi alanlarına uygun, eğlenceli, dinlemesi ve öğrenmesi kolay olan, zorlayıcı olmayan, geçmiş deneyimlerine uygun ve yeni etkinliklerin çocuklar tarafından daha çok tercih edildiği ifade edilmiştir. Halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde düzenlenecek etkinliklerin çocukların istekleri doğrultusunda daha sakin, dinlendirici ve yaşam deneyimleri ile uyumlu olarak planlanmasının çocukların katılım ve kütüphane kullanım oranlarını arttıracakı düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada; Ankara'daki halk kütüphanesi çocuk bölümlerindeki/ çocuk kütüphanelerindeki personellerin büyük çoğunluğunun (n:17) görevli oldukları kütüphanede ailelere yönelik eğitim veya etkinlik düzenlenmediğini ifade ettiği görülmüştür. Bu sonuçla tutarlı olarak; araştırmaya katılan ebeveynlerin tamamının (n:22) kütüphanede daha önce aile eğitimi veya seminerine katılmadığını ifade ettiği belirlenmiştir. Oysaki ebeveynlerin kütüphanelerde çocuk psikolojisi eğitimi, çocuklarda özgüven eğitimi, çocuk ve medya eğitimi ve çocuklarda davranış problemleri eğitimi gibi etkinliklerin düzenlenmesine yönelik taleplerinin olduğu görülmüştür.

Personellerin kütüphanede çocuklara ve ailelere yönelik yeterli etkinlik düzenlenmeme nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; kütüphanenin etkinlikler için fiziksel olarak uygun olmadığı (n:6), etkinlikler için personel bulunmadığı (n:3) ve etkinlikler için yeterli bütçe bulunmadığı (n:1) şeklinde ifadelere yer verildiği

görülmüştür. Kütüphane etkinliklerinin düzenlenebilmesi için öncelikle yeterli büyüklükte ve okuma salonlarından ayrı bir mekâna ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca etkinlikler için personel sağlanması ve etkinliğe yönelik materyallerin temini için yeterli bir bütçeye de ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak araştırmanın nicel bölümünde görüldüğü gibi; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin fiziksel ortam unsuruna yönelik değerlendirmede ortalamanın altında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bütçeye yönelik değerlendirmede ise kütüphanelerin yalnızca %45,5'inde derme güncellemesi ve düzenlenebilecek etkinlikler düşünülerek bütçenin bir kısmının ayrıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçların personellerin kütüphane etkinlik düzenlenmeme nedenlerine ilişkin görüşleri ile tutarlılık gösterdiği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda; halk kütüphaneleri çocuk bölümlerini/çocuk kütüphanelerini ziyaret eden çocukların cinsiyetleri incelendiğinde; %77,27'sinin kız olduğu görülmüştür. Bu sonuç; kız çocuklarının halk kütüphanesi çocuk bölümlerini ve çocuk kütüphanelerini erkek çocuklarına göre daha fazla kullandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum; kız çocukların erkek çocuklara göre daha sakin, hareketsiz ve sözel etkinlikleri tercih etmesinden kaynaklanıyor olabilir (Aydilek Çiftçi, 2018). Çocukların yaş grupları incelendiğinde; %59,09'unun 7-12 yaş grubu çocuklar olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca kütüphaneyi ziyaret eden çocukların %36,36'sının 3-6 yaş grubu, %4,55'inin ise 13-18 yaş grubu olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarıyla benzer olarak; Cevher (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocukların kütüphaneye yönelik ilk ziyaretlerinin çoğunlukla ilkökul döneminde olduğu, okul öncesi dönemde bu oranın oldukça az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk kütüphaneleri ile erken dönemde tanışmanın kütüphane alışkanlıkları üzerindeki etkisi düşünüldüğünde (Cevher, 2015), 3-6 yaş erken çocukluk dönemi çocuklarının kütüphane ziyaretlerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durumda ziyaretlerin artırılması için aileler ve kütüphane personellerinin birlikte görev alması gerektiği düşünülmektedir. Ebeveynlerin çocuk kütüphanelerini öğrenme yollarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; çoğunluğunun (n:9) aile ve arkadaş aracılığıyla ve

okul/öğretmen aracılığıyla (n:5) çocuk kütüphanelerini öğrendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin çocuk kütüphanelerini ve hizmetlerini erken dönemde (bebeklik dönemi) öğrenmiyor olabilecekleri düşünülmektedir. Ebeveynlerin çocuk kütüphanesi hizmetlerini daha erken öğrenebilmesi ve çocukların kütüphaneler ile erken dönemde tanışabilmesi amacıyla kütüphanelerin reklam çalışmalarını arttırması gerektiği düşünülmektedir.

Okul dönemi (7-12 yaş) çocuklarında kütüphane kullanımının daha yüksek olması bu dönemin okuma, akademik beceriler ve sosyalleşme üzerine yoğunluğu olan bir dönem olması ile açıklanabilir. Ergenlik döneminde (13-18 yaş) kütüphane ziyaretlerinin düşmesi ise dikkat çekicidir. Bu durum; araştırmanın nicel bölümünde Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin yalnızca %13,6'sının dermesinin nicel olarak hizmet ettiği bölgenin nüfusuyla orantılı olduğu sonucu ile açıklanabilir. Ergenlerin birçok yazar, görüş ve farklı kitaba ulaşması kimlik kazanımının gerçekleştiği bu dönemde oldukça gereklidir. Ancak Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde mevcut dermenin nüfusa yeterli olmaması, ergenlerin farklı kaynaklara ulaşımını engelleyerek ziyaret sıklıklarının azalmasına sebep olabilir. Cevher (2015); Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri üyelik durumlarının çocukların yaşları arttıkça azaldığını ifade etmiş ve bu durumun kütüphanelerdeki gençlik edebiyatı eserlerinin yetersiz olmasından kaynaklanabileceğini belirtmiştir. Ayrıca ergenlik döneminin sebep olduğu gelecek ve sınav kaygılarının da ergenlerin kütüphane ziyaret sıklıklarını etkileyebileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonunda; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerini kullanan çocukların kütüphaneye gelme sıklıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; çoğunun (n:6) ödünç aldıkları kitapların ödünç süresi dolduğunda kütüphaneye geldikleri görülmüştür. Ayrıca kütüphaneye ilk kez geldiğini ifade eden çocukların sayısı (n:5) da az değildir. Çocukların kütüphane etkinliklerine katılma durumlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; büyük çoğunluğunun daha önce kütüphanede bir etkinliğe katılmadığını ifade ettiği belirlenmiştir. Çocukların kütüphanede etkinliğe katılmama nedenleri; etkinliklerden haberdar olmamaları,

etkinlik düzenlenmemesi ve okul saatlerinin uymaması yönündeki ifadeleri ile açıklanabilir. Tüm bu sonuçlar; çocukların halk kütüphanesi çocuk bölümlerine ve çocuk kütüphanelerine yönelik ziyaret sıklıklarının az olduğunu düşündürmektedir. Oysaki alan yazında çocuk kütüphaneleri ziyaretlerinin çocukların okuma alışkanlıkları ve gelişimleri üzerindeki önemine değinen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Clark ve Hawkins(2011) tarafından yapılan çalışmada; halk kütüphanelerini kullanan çocukların okuma tutumlarının, okul kazanımlarının, motivasyonlarının ve olumlu davranışlarının halk kütüphanelerini kullanmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cevher(2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise; çocukların, halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin okuma alışkanlıklarını güçlendirmede önemli bir role sahip olduğu görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlarla benzer olarak araştırmaya katılan ebeveyn kullanıcıların büyük çoğunluğu (n:15); halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin/çocuk kütüphanelerinin çocuklarda okumaya yönelik ilgi ve sevgiyi arttırdığı, 6'sı ise çocuklarda okuma hızını arttırdığı yönünde fikirlerini ifade etmiştir. Bazı ebeveynlerin; kütüphanelerin çocukların dil gelişimlerini, akıcı konuşmalarını, akademik başarıyı, okuduğunu anlama becerisini ve dikkat becerisini olumlu yönde etkilediğini ifade ettikleri görülmüştür. Tüm bu sonuçlar; ebeveyn kullanıcılar tarafından halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin çocukların okuma alışkanlıkları üzerindeki önemli etkilerinin bilinmesine rağmen çocuklarını kütüphane ziyaretleri konusunda yeterince desteklemediklerini düşündürmektedir.

Yapılan araştırmada; ebeveyn kullanıcıların tamamının çocuklarının halk kütüphanesi çocuk bölümüne/çocuk kütüphanesine kendi isteği ile severek geldiğini ifade ettiği görülmüştür. Çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümlerine/ çocuk kütüphanelere ilişkin duygu ve düşünceleri incelendiğinde ise; tamamının kütüphaneleri sevdiğini ifade ettiği belirlenmiştir. Ayrıca kütüphaneleri dergi ve kitap almak/okumak için sevdiğini (n:11) ve oyun/ oyuncak oynamak için sevdiğini (n:5) ifade eden çocukların oranı da az değildir. Benzer şekilde Xu ve ark. (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; çocukların kütüphaneleri ev ve okuldan farklı üçüncü bir mekân olarak eğlence ve sosyalleşme mekânı olarak gördükleri sonucuna

ulaşılmıştır. Bu durumda çocukların halk kütüphaneleri çocuk bölümlerine ve çocuk kütüphanelerine olan bu ilgilerini desteklemek amacıyla kütüphanelerdeki fiziksel koşullarının, derme niteliğinin ve etkinlik çeşitliliğinin desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda; ebeveyn kullanıcıların çocuklarına kitap seçme kriterleri incelendiğinde; çoğunluğunun (n:14) çocuklarının yaşına uygun olmasına dikkat ettiği görülmüştür. Kitapların çocukların ilgisine yönelik olması (n:9), biçim ve içerik özelliklerinin çocuklara uygun olması (n:6) ve olumsuz içeriklerden uzak olması (n:4) da ebeveynlerin dikkat ettiği noktalar arasındadır. Ayrıca ebeveynlerin büyük çoğunluğu (n:18) kitap seçiminde çocuklarının fikrini aldığını, bir kısmı ise (n:5) çocuklarının seçimini sonradan kontrol ettiğini belirtmiştir. Araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte; Katrancı ve Yetkin(2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin kitap seçiminde çocuklarının ilgisine yönelik olmasına, yaşına uygun olmasına, ilgi çekici, renkli ve resimli olmasına dikkat ettikleri görülmüştür. Benzer olarak; Yılmaz ve Yılmaz(2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; kitapların çocukların gelişim düzeyleri ve ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması ile kitapların ödünç alınma sıklıkları arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur.

Yapılan araştırmada; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin yalnızca %54,5'inin dermesinde çocuklara farklılıklara saygı duymayı öğretecek nitelikte kitaplara yer verildiği görülmüştür. Ayrıca kütüphanelerin sadece %4,5'inde görme engelli çocuklar için Braille Alfabesi ile yazılmış kitaplara veya işitsel destekli materyallere yer verildiği tespit edilmiştir. Oysaki alan yazında çocuk kütüphanesi dermesinde farklılıklara saygı konularındaki kaynaklara ve özel gereksinimli çocuklara yönelik kitap ve materyallere yer verilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır (Cevher, 2015; Yükselen, 2015; Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2017a; Yılmaz, 2019a). Bu sonuçları destekler nitelikte; araştırmanın nitel bölümünde kütüphane personellerinden yalnızca birinin özel gereksinimli çocuklara yönelik materyal temini için dernekler ile görüşüldüğü bilgisini verdiği ortaya çıkmıştır. Halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki ve çocuk kütüphanelerindeki özel gereksinimli çocuklara yönelik

kitap ve materyallere yönelik acil bir düzenleme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Kütüphanelerde özel gereksinimli çocuklara yönelik kaynaklara yer verilmesi hem gelişim ve sosyalleşmeleri adına hem de toplumsal farkındalık adına önemli bir adım olacaktır.

Sonuç olarak Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin mekân, derme, bütçe, kullanıcı ve personel olmak üzere tüm unsurlarının çocuk gelişimine uygunluk bakımından desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù'ne bağlı Ankara il merkezinde bulunan halk kùtùphaneleri çocuk bölùmleri ile çocuk kùtùphanelerinin temel unsurlarının (mekân (bina), derme, kullanıcı, personel ve bütçe) değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesi amacıyla gerçekteşirilen bu araştırmada aşığıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ankara'daki halk kùtùphaneleri çocuk bölùmlerinin ve çocuk kùtùphanelerinin fiziksel ortam(mekân-bina) unsuruna yönelik değerlendirmede ortalamanın altında puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kùtùphanelerin fiziksel ortam unsurunun çocuk kùtùphanesi standartlarına uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, araştırmanın nitel bölümünde kùtùphane personellerinin fiziksel koşullara ilişkin görüşleri ile desteklenmiştir.

Ankara'daki halk kùtùphaneleri çocuk bölùmleri ve çocuk kùtùphaneleri binalarının kùtùphane hizmeti için uygun olmadığı, çoğunluğunun sonradan çocuk kùtùphanesine çevrildiği belirlenmiştir.

Ankara'daki halk kùtùphaneleri çocuk bölùmlerinin ve çocuk kùtùphanelerinin yalnızca %45,5'inde fiziksel koşulların özel gereksinimli çocuklara uygun olduğu tespit edilmiştir.

Ankara'daki halk kùtùphaneleri çocuk bölùmlerinin ve çocuk kùtùphanelerinin derme (koleksiyon) unsuruna yönelik değerlendirmede ortalamanın biraz üzerinde puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, araştırmanın nitel bölümünde çocukların derme yeterliliğine ilişkin görüşleri ile desteklenmiştir.

Ankara'daki halk kùtùphaneleri çocuk bölùmlerindeki ve çocuk kùtùphanelerindeki dermenin biçim, içerik ve dil ve anlatım olarak çocuklara uygun

olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, araştırmanın nitel bölümünde personellerin dermenin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri ile tutarlılık göstermiştir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri ocuk bölümlerindeki ve ocuk kütüphanelerindeki dermenin nicel olarak hizmet ettiği bölgenin nüfusuyla orantılı olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, araştırmanın nitel bölümünde ebeveyn kullanıcıların ve personellerin görüşleri ile desteklenmiştir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri ocuk bölümlerinde ve ocuk kütüphanelerinde derme (koleksiyon) unsuruna yönelik ilçeler arasında dengesizlikler olduğu belirlenmiştir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri ocuk bölümlerindeki ve ocuk kütüphanelerindeki dermede görme engelli çocuklara yönelik kaynaklara yer verilmediği ortaya çıkmıştır.

Ankara'daki halk kütüphaneleri ocuk bölümlerinde ve ocuk kütüphaneleri dermesinde ailelere yönelik bilgilendirici kitap ve materyallere yer verildiği belirlenmiştir. Bu sonuç, araştırmanın nitel bölümünde ebeveyn kullanıcıların yetişkinlere yönelik kitap ve materyallere ilişkin görüşleri ile desteklenmiştir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri ocuk bölümleri ve ocuk kütüphanelerinin bt unsuruna ilişkin değerlendirmede ortalama düzeyde puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Btenin ocuk kütüphanesi hizmet standartları (derme, etkinlikler, materyaller vs.) için sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri ocuk bölümlerini ve ocuk kütüphanelerini ziyaret eden çocukların büyük çoğunluğunun kız ve 7-12 yaş arasında olduğu belirlenmiştir.

Çocukların Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerini ve çocuk kütüphanelerini sevdikleri ve kendi istekleri ile kütüphaneye geldikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların ve ebeveyn kullanıcıların Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerini ve çocuk kütüphanelerini genellikle kitap ödünç alıp vermek ve kitap okumak amacıyla kullandığı tespit edilmiştir.

Çocukların Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerine ve çocuk kütüphanelerine ziyaret sıklıklarının az olduğu belirlenmiştir.

Ebeveyn kullanıcıların Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin; okumaya yönelik ilgi ve sevgi, okuma hızı ve akıcı konuşma gibi birçok konuda çocukların gelişimine olumlu katkıları olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde ebeveyn kullanıcıların çocuklarına yönelik kitap seçiminde çoğunlukla; çocukların yaşına uygun, ilgi alanlarına uygun, biçim ve içerik bakımından uygun ve olumsuz içeriklerden uzak olmasına dikkat ettikleri tespit edilmiştir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde genellikle bir personelin görevli olduğu ve personellerin çoğunun mesleğinin kütüphaneci olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kütüphaneci haricinde memur, işçi, idari personel ve bilgisayar işletmeni gibi görevliler olsa da; kütüphanelerin büyük çoğunluğunda çocuk gelişimi meslek elemanlarının görevlendirilmediği belirlenmiştir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki ve çocuk kütüphanelerindeki çocukların kütüphane personellerinin tavır ve davranışlarından memnun olduğu tespit edilmiştir.

Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerindeki ve çocuk kütüphanelerindeki personellerin kütüphanelerde çocuklara yönelik birçok etkinlik düzenlendiğine ilişkin görüşlerine rağmen; çocukların ve ebeveyn kullanıcıların düzenlenen etkinliklere katılım oranlarının az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, personellerin kütüphanede fiziksel koşullar, personel yetersizliği ve bütçe sınırlılığı nedeniyle etkinlik düzenlenemediği yönündeki görüşleri ile desteklenmiştir.

Kütüphane personellerinin halk kütüphanesi çocuk bölümü veya çocuk kütüphanesi görevlisi olarak; çocuklarla olumlu iletişim/etkileşim özelliklerine sahip olmak, çocuklarla uyumlu kişisel özelliklere sahip olmak ve çocuk gelişimi ve psikolojisi konularında bilgi sahibi olmak gibi ayırıcı özelliklere dikkat ettikleri görülmüştür.

Sonuç olarak Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde, fiziksel ortam (mekân-bina) unsurunun çocuk kütüphanesi standartlarına uygun olmadığı, bütçe unsurunun çocuk kütüphanesi hizmet standartları için sınırlı kaldığı ve derme (koleksiyon) unsurunun diğer unsurlara göre çocuk kütüphanesi standartlarına daha yakın olduğu söylenebilir. Kullanıcı unsuru değerlendirildiğinde; kullanıcıların halk kütüphanesi çocuk bölümlerini ve çocuk kütüphanelerini sevdikleri ancak ziyaret sıklıklarının az olduğu görülmüştür. Personel unsuru değerlendirildiğinde; çocuk kütüphanesi hizmetleri için personel sayısının yetersiz olduğu, görevli personelin mesleğinin genellikle kütüphaneci olduğu ve kullanıcıların personellerin tavır ve davranışlarından memnun olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; kütüphanelere, ailelere ve yeni yapılacak olan çalışmalara yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Kütüphanelere yönelik öneriler;

*Başkent Ankara’da gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilen sonuçların tüm ülke için potansiyel bir sonuç olabileceği düşünüldüğünde; Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde yetersiz görülen tüm noktalarda yeni planlamalar ve düzenlemeler yapılması için önlemler alabilir.

*Halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin çocukların mutlu, huzurlu ve güvende hissedebilecekleri şekilde “çocuklara göre” tasarlanması kütüphane kullanma alışkanlıklarını ve ziyaret sıklıklarını olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle; halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphaneleri, en baştan çocuk kütüphanesi standartlarına uygun bir şekilde tasarlanıp inşa edilebilir.

*Halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde konuşma, ses ve gürültü olasılığı yüksektir. Bu nedenle; kütüphanelerde yetişkin bölümlerinden ayrı olarak çocuklar için ayrılmış özel bir alan bulundurularak bu alanın büyüklüğü personel sayısına göre ayarlanabilir. Çocuklar ve aileler için sosyalleşebilecekleri oyun odaları, çok amaçlı salonlar ve bekleme salonları gibi özel alanlar oluşturulabilir.

*Kütüphanelerin iç ve dış mekânları daha renkli, daha canlı, daha eğlenceli, daha ergonomik ve çocukların ilgilerine göre tasarlanabilmesi, her türlü tehlikelerden (yüksek merdivenler, alçak pencereler, keskin köşeli mobilyalar, balkonlar, kaygan zemin, elektrik prizleri vs.) arındırılabilmesi ve güvenli bir ortam oluşturulabilmesi için düzenlemeler yapılabilir.

*Kütüphanelerde doğal ışık, aydınlatma ve temiz hava akışı için iç mekânda pencereler sıklıkla kullanılabilir.

*Mobilyalar ve tuvaletler çocukların boyutlarına uygun olarak planlanabilir.

*İç mekanda çocukların diledikleri gibi oturabilecekleri ilgi çekici okuma köşelerine, renkli puflara ve özgün mobilyalara yer verilebilir.

*Dış mekânda çocukların dinlenmeleri, oyun oynamaları, eğlenmeleri ve etkinlikler için gerekli güvenlik önlemleri alınarak bahçe ve park düzenlemesi yapılabilir.

*Fiziksel düzenlemelerde, derme geliştirmede ve etkinlik planlamada özel gereksinimli çocuklara yönelik düzenlemeler yapılabilir. Bu konuda çocuk gelişimi ve özel eğitim uzmanlarından destek alınabilir.

*Dermenin tüm çocukların yaşına ve ilgisine hitap edecek şekilde olması için Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, derme yeterliliği ve çeşitliliği noktasında kütüphanelere daha fazla destek verebilir. Bilgisayar, internet bağlantısı, oyun, oyuncak ve her türlü kitap dışı materyal sayısı artırılabilir. Kütüphanede elektronik materyal çeşitliliği sağlanabilir. Bebeklere yönelik nitelikli kaynaklara, çocukların ilgilerini çekecek sesli kitaplara, oyuncak kitaplara ve üç boyutlu kitaplara kütüphanelerde daha fazla yer verilebilir.

*Dermenin değerlendirilmesinde çocuk gelişimi meslek elemanlarından fikir alınabilir. Oyun ve oyuncaklar çocukların güvenliği noktasında değerlendirilebilir.

*Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerindeki fiziksel düzenlemeler, derme çeşitliliği ve etkinlikler için eksiklerin belirlenmesi ve gerekli bütçenin sağlanması noktasında kütüphane personelleri ile görüşmeler gerçekleştirebilir.

*Halk kütüphaneleri ve çocuk kütüphaneleri sayıları arttırılabilir. Kütüphane sayıları nüfus ile doğru orantılı şekilde planlanabilir. İlçeler arası kütüphane sayısı ve derme yeterliliği konularındaki dengesizlikler giderilebilir.

*Kütüphane bulunmayan bölgelerde kütüphane açılıncaya kadar gezici kütüphane hizmetleri sunulabilir.

*Kütüphane personelleri reklam çalışmalarını tüm çocuklara erişebilecek şekilde düzenleyebilir. Belediyeler, aile merkezleri, kültür merkezleri ve okullar aracılığıyla hizmetlerini daha çok çocuk ve aileye tanıtabilir.

*Her yaştan ve cinsiyetten çocuğun kütüphaneye ilgisini ve kullanım oranını arttırabilmek adına kütüphanede etkinlik ve derme çeşitliliği sağlanabilir.

*Ailelere yönelik eğitimler ile aileler ve dolayısıyla tüm toplum bilinçlendirilebilir. Kütüphanelerin çocuk ve aileler için sadece kitap okunan yerler olarak değil; bilim, kültür, sanat ve eğlence merkezi olarak bilinmesi için çalışmalar ve düzenlemeler yapılabilir.

*Halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde görevli personel sayısı arttırılabilir. Verilecek hizmetlerin niteliğinin arttırılması amacıyla her kütüphanede 1 kütüphaneci ve 1 çocuk gelişimci birlikte görev alabilir.

*Çocuk kütüphanesi personellerinin çocuklara yönelik tavır ve davranışları; çocukların kütüphaneye yönelik duygularını ve ziyaret sıklıklarını doğrudan etkileyecektir. Bu nedenle çocuk kütüphanesi personelleri çocuk gelişimi, çocukla iletişim, çocuk edebiyatı gibi konularda eğitimlere katılabilir ve kendisini geliştirebilir.

*Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesi personelleri için çocuk gelişimi konularında kurslar ve eğitimler düzenleyebilir.

*Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri çocukla iletişim, çocuk edebiyatı ve çocuk gelişimi gibi dersleri müfredatına ekleyebilir.

Ailelere yönelik öneriler;

*Aileler, çocukların kütüphaneler ile erken dönemde tanışması için bebeklik döneminden itibaren çocukları ile birlikte kütüphaneleri ziyaret edebilir.

*Aileler; kütüphanelerin yaşamlarında ev ve okul haricinde “üçüncü bir mekân” haline gelebilmesi için çocukları ile birlikte kütüphane ziyaret sıklıklarını arttırabilir.

*Kütüphane etkinliklerinden ve diğer hizmetlerinden haberdar olabilmek adına kütüphane sayfaları ve sosyal medya hesapları takip edilebilir.

Yeni yapılacak çalışmalara yönelik öneriler;

*Halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin mevcut durumu hakkında geniş kapsamlı bilgi edinebilmek amacıyla daha büyük örneklem ile Türkiye çapında çalışmalar yapılabilir.

*Halk kütüphaneleri çocuk bölümlerine ve çocuk kütüphanelerine yönelik etkinlik programları geliştirilebilir ve bu programların çocukların kütüphane kullanım sıklıklarına olan etkilerinin inceleneceği çalışmalar yapılabilir.

*Türkiye’deki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin dünya çapında diğer çocuk kütüphaneleri ile karşılaştırılacağı çalışmalar yapılabilir.

ÖZET

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin İncelenmesi (Ankara İl Örneği)

Bu araştırmada, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ankara il merkezinde bulunan halk kütüphaneleri çocuk bölümleri ile çocuk kütüphanelerinin temel unsurlarının (mekân (bina), derme, kullanıcı, personel ve bütçe) değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Karma yöntem araştırma deseninin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu; Ankara ili merkez ilçelerinde hizmetlerine devam eden 22 halk kütüphanesi çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesi oluşturmaktadır. Bu kütüphanelerde görevli 22 yönetici, 22 personel ile belirtilen kütüphanelere ziyarette bulunan 22 çocuk (3-18 yaş) ve 22 ebeveyn kullanıcı da araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi, Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi, Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu, Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu ve Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Araştırma sonunda nicel verilerin analizinde SPSS programı kullanılarak nitel verilerin analizinde ise MAXQDA programından yararlanılarak betimsel ve içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinde ve çocuk kütüphanelerinde, fiziksel ortam(mekân-bina) unsurunun çocuk kütüphanesi standartlarına uygun olmadığı, bütçe unsurunun çocuk kütüphanesi hizmet standartları için sınırlı kaldığı ve derme (koleksiyon) unsurunun diğer unsurlara göre çocuk kütüphanesi standartlarına daha yakın olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Kullanıcı unsuru değerlendirildiğinde; kullanıcıların halk kütüphanesi çocuk bölümlerini ve çocuk kütüphanelerini sevdikleri, ancak ziyaret sıklıklarının az olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Personel unsuru değerlendirildiğinde; çocuk kütüphanesi hizmetleri için personel sayısının yetersiz olduğu, görevli personelin mesleğinin genellikle kütüphaneci olduğu ve kullanıcıların personellerin tavır ve davranışlarından memnun olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak; Ankara'daki halk kütüphaneleri çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin mekân, derme, bütçe, kullanıcı ve personel olmak üzere tüm unsurlarının desteklenmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Çocuk Kütüphaneleri, Halk Kütüphaneleri, Kütüphane

SUMMARY

Investigation of Public and Children's Libraries in Turkey affiliated to General Directorate of Libraries and Publications of the Ministry of Culture and Tourism (Ankara Province Example)

In this study, it is aimed to evaluate the basic elements (space (building), collection, user, staff and budget) of the children's sections of the public libraries in the city center of Ankara under the Ministry of Culture and Tourism affiliated to General Directorate of Libraries and Publications and to examine their suitability for the development of children. The study group of the research in which the mixed method research design was used consists of 22 public library children's sections and children's library that continue their services in the central districts of Ankara. 22 administrators, 22 personnels who are working in these libraries, 22 children (3-18 years old) and 22 parent users who visited the specified libraries were included in the study. Evaluation Questionnaire of Children's Libraries, Evaluation Questionnaire of Children's Library Budget, Semi-Structured Child Interview Form for Children's Library Users, Semi-Structured Parent Interview Form for Children's Library Users and Semi-Structured Interview Form for Children's Library Staff, which are prepared by the researcher were used as data collection tools in the research. SPSS program was used in the analysis of quantitative data while descriptive and content analysis was carried out by using MAXQDA program in the analysis of qualitative data in the research. The results of the study show that the physical environment (space-building) element does not comply with the children's library standards, the budget element is limited for children's library service standards, and the collection element is closer to children's library standards than other elements in the children's sections and children's libraries of public libraries in Ankara. When the user element is evaluated, It is resulted that the users like the children's sections of the public library and children's libraries; however, the frequency of their visits is low. When the personnel element is evaluated, it is concluded that the number of personnel for children's library services is insufficient, the profession of the personnel in charge is usually librarians, and the users are satisfied with the attitudes and behaviors of the personnel. Suggestions based on the results of the research were made in order to support all elements of the children's sections and children's libraries in public libraries in Ankara, including space, collection, budget, users and staff.

Keywords: Children's Libraries, Public Libraries, Library

KAYNAKLAR

- AKKAYA M A, ODABAŞ H (2019). Kütüphane Deneyiminin Beşiği Olarak Çocuk Kütüphaneleri. Bilgi Merkezleri Kütüphaneler-Arşivler-Müzeler. AKKAYA M. A., ODABAŞ H. (Ed.). 82-125. Hiperyayın, İstanbul.
- ALDEMİR A (2018). Türkiye’de Çocuk Odaklı Halk Kütüphaneciliği Hizmetleri. 1. *Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri*. (A. Kakırman Yıldız Yay. Haz.). 33-41. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- ALTAY A (2018). Türkiye’deki Halk ve Çocuk Kütüphanelerinde Çocuklara Yönelik Yaratıcı Bilgi Hizmetleri: Örnekler ve Öneriler. 1. *Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri*. (A. Kakırman Yıldız Yay. Haz.) 42-52. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- ARAT Y, PARLAK S (2020). Ergonomik Açıdan Mekân Deneyimi/Arkitektoniği: Karabük Bebek Kütüphanesi Ve Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi Örneği. *Ergonomics* 3. 3: 138 – 155.
- ATAY Z (2019). Sürdürülebilir Kütüphane Hizmetleri: Küçük Adımlar Kütüphanede. 2. *Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildiri ve Poster Özetleri Kitabı*. (F. Aydın Yay. Haz.). s. 92. T.C. Marmara Üniversitesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Üsküdar Belediyesi, İstanbul.
- AYDİLEK ÇİFTÇİ M (2018). Erken Çocukluk Döneminde Toplumsal Cinsiyet-Oyun ve Oyuncak. Erişim Adresi: [[https://montessori.kapadokya.edu.tr/makaleler/erken-cocukluk-doneminde-toplumsal-cinsiyet--oyun-ve-oyuncak#:~:text=Cinsiyet%20ayr%C4%B1m%C4%B1%20erken%20C3%A7ocu%20d%C3%B6neminde,%20ve%20Martin%20C%202003\).](https://montessori.kapadokya.edu.tr/makaleler/erken-cocukluk-doneminde-toplumsal-cinsiyet--oyun-ve-oyuncak#:~:text=Cinsiyet%20ayr%C4%B1m%C4%B1%20erken%20C3%A7ocu%20d%C3%B6neminde,%20ve%20Martin%20C%202003).)]. Erişim Tarihi: 10.04.22.
- BAKİ A, GÖKÇEK T (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 11, 42: 001-021.
- BURKUT E B (2016). Üsküdar Çocuk Kütüphaneleri. 9. *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu*. İstanbul.
- BURKUT E B (2018). Çocuk (lar) ve Mekân (lar): Çocuk Kütüphanelerinin Mekânsal Tasarım Süreci ve Analizi / Child (ren) and Space (s): Spatial Design Process and Analysis of Children’s Libraries. 1. *Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri*. (A. Kakırman Yıldız Yay. Haz.) 163-186. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.

- CAHİLL M, HOFFMAN H, INGRAM E, JOO S (2022). Supporting School Readiness Through Librarian-Child Interactions in Public Library Storytimes: An Analysis of Assessment Scores and Influential Factors. *Early Childhood Education Journal*. **50**: 11-19.
- CENGİZ Ö, ZEMBAT R, KÜSMÜŞ G İ, YILMAZ H (2018). İstanbul'daki Çocuk Kütüphanelerinde Görev Yapan Personellerin Mesleki Nitelikleri Üzerine Bir Araştırma. *1. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri*. (A. Kakırman Yıldız ve L. Özdemir Yay. Haz.) 409-420. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- CEVHER N (2015). Ankara'daki Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümlerinin Çocukların Okuma Alışkanlığındaki Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- CHEN P, REA C, SHAW R, BOTTINO C J (2016). Associations Between Public Library Use and Reading Aloud Among Families with Young Children. *The Journal of Pediatrics*. **173**: 221-227.
- CLARK C, HAWKINS L (2011). Public Libraries and Literacy/Young people's reading habits and attitudes to public libraries, and an exploration of the relationship between public library use and school attainment. National Literacy Trust, London.
- COŞKUN SAYER R (2007). Çocuk Kütüphanelerinde Elektronik Yayınların Kullanımı ve Yaygınlaştırılması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi Ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- ÇOLAKLAR H (2019). Bartın İl Halk Kütüphanesindeki Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarının Dış Yapı Ölçütleri: Yazım, Dil, Biçim ve İçerik Özelliklerine Göre Değerlendirilmesi. *Bilgi Yönetimi Dergisi*. **2**: 145-168.
- DEMİR G (2019). Çok Kültürlülük Bağlamında Çocuklara Yönelik Kütüphane Hizmetleri. *Bilgi Ve Belge Araştırmaları*. **11**: 40-59.
- DEMİRCAN C (2006). Türkiye'deki Çocuk Kütüphanelerinin Halk Kütüphanelerine Devredilmelerinden Önceki Niceliksel Durum (1995-2000). *Türk Kütüphaneciliği*. **20**: 177-194.
- ERSOY O (1983). Halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*. **32(1)**: 1-4.
- ERTEN BİLGİÇ D, KESKİN E (2021). Çocuk Kütüphanelerinin Okul Öncesi Çocukların Görsel Algı Gelişimine Uygun Tasarlanması. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*. **6(3)**: 370-400.
- FAGAN M K (2022). Children's Access to Books, Libraries, and Storybook Reading: Survey of Mothers at a Family Homeless Shelter. *Urban Education*. 1-26.

- GÖNEN M, TEMİZ N, AKBAŞ S (2015). Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Kütüphanelerinin Rolü Ve Önemi: Bir Kütüphane Programı Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*. 208: 76-89.
- GÜNEŞ A, GÜNEŞ F (2017). Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Çocuk Kütüphaneleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi / Education Science Society Journal*. **15**: 25-49.
- HALK KÜTÜPHANELERİ YÖNETMELİĞİ (2012). T.C. Resmi Gazete, 28170, 11 Ocak 2012.
- HALK VE ÇOCUK KÜTÜPHANELERİ YÖNETMELİĞİ (1982). T.C. Resmi Gazete, 17789, 19.08.1982.
- HARİSANTY D, ANNA N (2020). Information Behavior of Children Using Public Libraries in Taiwan And Indonesia. *Library Philosophy and Practice*. 4404.
- HASHEMPOUR L. Mültecilere Yönelik Kütüphane Rolü ve Hizmetleri.
- IFLA (2007). Bebekler ve Küçük Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi. Erişim Adresi: [https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/100-tr.pdf] Erişim Tarihi: 14.12. 2019.
- IFLA (2011). Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri İçin İlkeler. (B. Yılmaz, S. Ekici, Çev.) *Türk Kütüphaneciliği*. 25(4): 545-552.
- IFLA (2018). Guidelines For Library Services To Children Aged 0-18. Erişim Adresi: [https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18.pdf] Erişim Tarihi: 25.12.2021.
- KAEDİNG J, VELASQUEZ D L, PRICE D (2017) Public Libraries and Access for Children with Disabilities and Their Families: A Proposed Inclusive Library Model. *Journal of the Australian Library and Information Association*, **66**:2, 96-115.
- KAKIRMAN YILDIZ A (2019a). Öğrenme Merkezi Olarak Çocuk Kütüphaneleri. *Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri*. KAKIRMAN YILDIZ A. (Ed.) 119-136. Hiperyayın, İstanbul.
- KAKIRMAN YILDIZ A (2019b). Çocuk Kütüphanelerinin Temel Hizmet İlkeleri. *Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri*. KAKIRMAN YILDIZ A. (Ed.) 13- 38. Hiperyayın, İstanbul.
- KAKIRMAN YILDIZ A, YALÇINKAYA B, SAYDAM V (2018). İstanbul'daki Halk Kütüphanelerinin Okul Öncesi Dönem Çocuklara Uygunluğunun Değerlendirilmesi. *DTCF Dergisi*. (58) **2**: 1811-1836.

KATRANCI M, YETGİN A (2019). Ebeveynlerin, Çocukların Okuma Ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları ile Çocuk Kütüphanesine Yönelik Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. 8(3): 1817-1839.

KÜÇÜK H N, KÜÇÜK M (2019). Gönümle Kütüphanedeyim. Okul Öncesi Çocukların Kütüphane Farkındalığına Yönelik Gönüllülük Çalışmaları Antalya Tekelioğlu İl Halk Kütüphanesi Örneği. 2. *Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildiri ve Poster Özetleri Kitabı*. (F. Aydın Yay. Haz.). s. 72. T.C. Marmara Üniversitesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Üsküdar Belediyesi, İstanbul.

KÜÇÜKCAN B (2010). Bilgiyi toplama mekânı: Kütüphane binaları. *Mimar.ist: 3 Aylık Mimarlık Kültürü Dergisi*. 10(37): 55-59.

KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2017a). *Çocuk Kütüphaneleri Çalıştayı*. (C. Polat, E. Yılmaz ve A. Kakırman Yıldız Yay. Haz.). Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2017b). *Halk Kütüphanelerinde Mimari Uygulamalar Çalıştayı*. (A. H. Kuzucuoğlu, B. B. Yılmaz ve M. Yavuzdemir Yay. Haz.). Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2020). Halk Kütüphaneleri 2020 Yılı İstatistikleri Bilgileri. Erişim Adresi: [<https://kygm.ktb.gov.tr/TR-282007/2020-yili-istatistik-bilgileri.html>] Erişim Tarihi: 30.01.2022.

KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ E-ARŞİV KÜTÜPHANE LİSTESİ(2021). Erişim Adresi: [<http://earsiv.gov.tr/Kutuphane-Listesi.aspx>] Erişim Tarihi: 04.02.2021.

MEB(MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI) PISA 2018 TÜRKİYE ÖN RAPORU (2019). Erişim Adresi: [http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/01/PISA_2018_Turkiye_On_Raporu.pdf] Erişim Tarihi: 14.04.2021.

ODABAŞ H, AKKAYA M A (2018). Halk Kütüphaneleri Geçmişten Geleceğe Yönelimler ve Yeni Roller. Hiperyayın, İstanbul.

ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI (2019). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji Ve Bütçe Başkanlığı. Karar No: 1225, Karar Tarihi: 18.07.2019. Erişim Adresi: [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/ON_BIRINCI_KALKINMA-PLANI_2019-2023.pdf] Erişim Tarihi: 15.12.2020.

POLAT C (2019). Çocuk Kütüphanelerinde Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Kazandırılması. *Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri*. KAKIRMAN YILDIZ A. (Ed.) 137- 173. Hiperyayın, İstanbul.

SALGIR A (1953). Çocuk Kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*. 1(2): 140-142.

SARI T (2019). Çocuk Kütüphanelerinde Yer Alan Çocuk Kitaplarının Çocuk Hakları Açısından İncelenmesi: Ankara İli Örneği. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın.

SAYDAM V, SAĞLIK Ö (2015). İstanbul'daki Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin İç ve Dış Mekân Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 208. 61-75.

SULLIVAN J R (2021). Child Development Knowledge among New Children's Librarians in US Public Libraries. *Journal of Education for Library and Information Science*.

ŞİRİN S (2018). Tatilde Kaybeden Çocuklar. Erişim Adresi: [<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/selcuk-sirin/tatilde-kaybeden-cocuklar-40863197>] Erişim Tarihi: 23.04.2021.

T.C. ANKARA VALİLİĞİ- İLÇELER. Erişim Adresi: [<https://web.archive.org/web/20100402050125/http://www.ankara.gov.tr/turkce/printpage.aspx?id=61>] Erişim Tarihi: 04.02.2021.

TRANSFORMING OUR WORLD (2015). The 2030 Agenda for Sustainable Development. Erişim Adresi: [<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>]. Erişim Tarihi: 15.12.2020.

TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜKLERİ (2019). Erişim Adresi: [<https://sozluk.gov.tr/>] Erişim Tarihi: 07.01.2019.

TÜRK BEN T (2019). Çocuk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığı Üzerindeki Etkilerinin Öğretmen Adaylarının Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*. 77, 363-388.

UNESCO (1995). UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi. (Y. Tonta Çev.) *Türk Kütüphaneciliği*. 2(9):144-147.

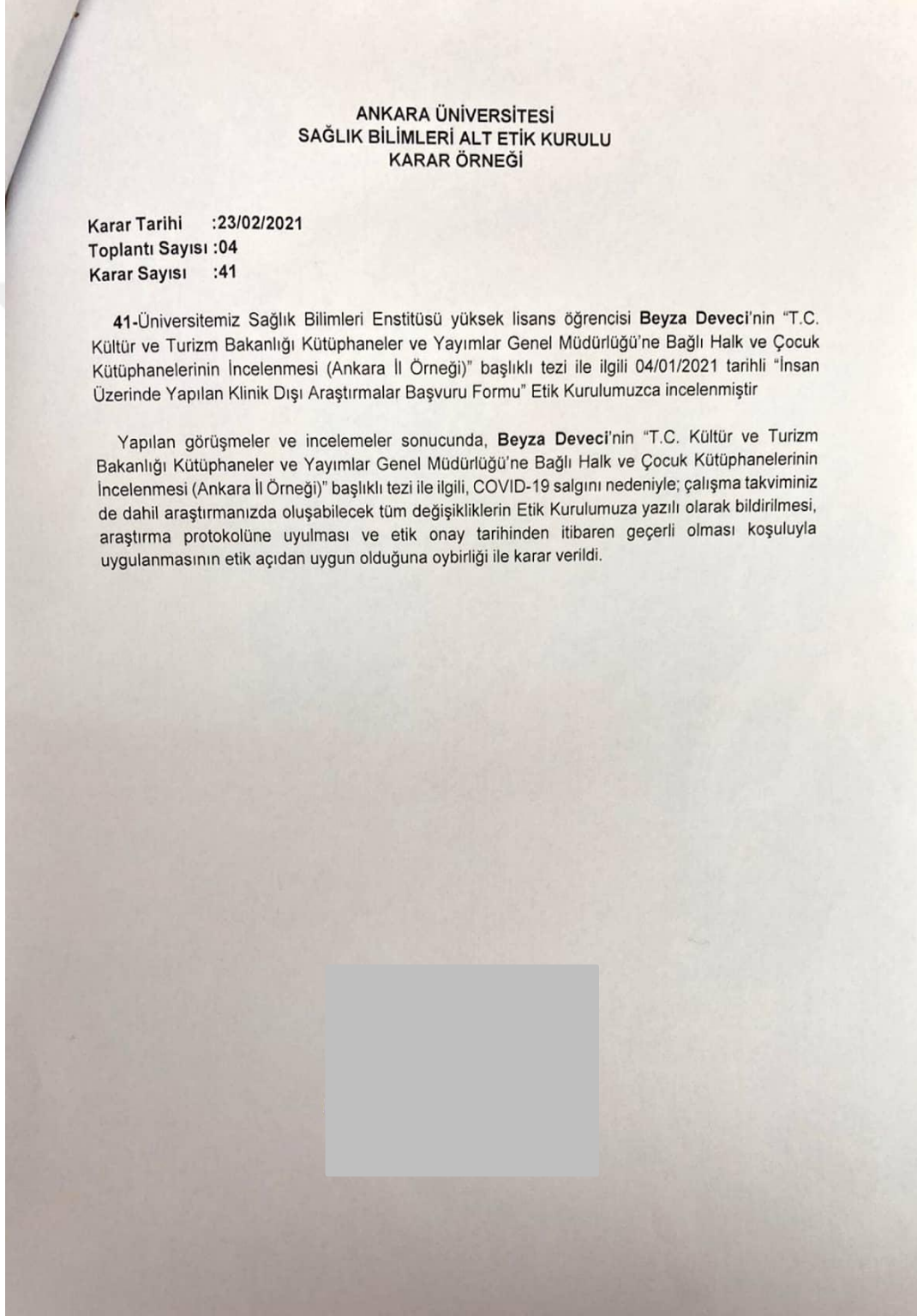
UNICEF(BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ULUSLARARASI ÇOCUKLARA ACİL YARDIM FONU) (1989). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Erişim Adresi: [<https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>] Erişim Tarihi: 14.04.2021.

ÜNSAL F Ö, TUNÇELİ H İ, UYANIK BALAT G (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarıyla Birlikte Çocuk Kütüphanelerini Kullanan Anne Babaların Çocuk Kütüphanelerden Beklentilerinin İncelenmesi. *1. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri*. (A. Kakırman Yıldız Yay. Haz.) 257-265. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.

- ÜSTÜN A (1979). Uluslararası Çocuk Yılı Ve Çocuk Kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*. 28(1-2): 19-25.
- WANG P, XU J, WU Y (2019). Preschool Children's Preferences for Library Activities: Laddering Interviews in Chinese Public Libraries. *Library and Information Science Research*. 41 (2): 132-138.
- XU J, WANG P, STURM B W, WU Y (2020). How Preschool Children Think About Libraries: Evidence From Six Children's Libraries in China. *Journal of Librarianship and Information Science*. 52(2): 428-440.
- YAĞCI Y (2007). Çocuk ve Gençlerin Kitaba Ulaşmasındaki Köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*. 21(1): 62-71.
- YEŞİLYURT S, ÇAPRAZ C (2018). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kullanılan Kapsam Geçerliği İçin Bir Yol Haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20(1): 251-264.
- YILDIRIM Z (2019). Çocuk Kütüphanelerinde Görev Yapan Personel Özellikleri. *Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri*. KAKIRMAN YILDIZ A. (Ed.) 213-229. Hiperyayın, İstanbul.
- YILMAZ A (2008). Okulöncesi Çocuklara Yönelik Kütüphane Hizmetlerinin Önemi ve Başarılı Bir Kütüphane Örneği. *Türk Kütüphaneciliği*. 22(2): 169-186.
- YILMAZ A, KAPTAN N, ÜNLÜ A U (2021). Ankara'daki Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümleri ve Çocuk Kütüphanelerinin Bina, Güvenlik Donanımı ve Malzeme Niteliklerinin İncelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*. 35(3): 410-435.
- YILMAZ B (2011). Ankara'daki Halk Kütüphanesi Sistemi: Niceliksel Bir Analiz. *Türk Kütüphaneciliği*. 25(1): 35-54.
- YILMAZ B (2014). Ankara'da Halk Kütüphanesi Sistemi: Niceliksel Bir Değerlendirme. *Ankara Araştırmaları Dergisi*. 2(2): 115-130.
- YILMAZ B (2019a). Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri Kılavuzu. Hiper Yayıncılık, İstanbul.
- YILMAZ E (2019b). Yaşayan Çocuk Kütüphaneleri. *Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri*. KAKIRMAN YILDIZ A. (Ed.) 39-89. Hiperyayın, İstanbul.
- YILMAZ G A, YILMAZ B (2021). Eskişehir İl Halk Kütüphanesi Dermesinde Bulunan Resimli Çocuk Kitaplarının Fiziksel ve İçerik Özelliklerinin Ödünç Alınma Üzerinde Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*. 35(3): 353-387.
- YÜKSELEN A (2015). Okul Öncesinde Çocuk ve Medya. Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim-4. TURLA A.(Ed). 217-234. Hedef Yayıncılık, Ankara.

EKLER

EK-1. Ankara Üniversitesi Etik Kurul Onayı

EK-2. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yazılı İzni

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI
Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Sayı : E-84872991-044-1335651

20.04.2021

Konu : Anket İzni

İlgi : 06.04.2021 tarihli dilekçeniz.

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalında, Prof. Dr. Neriman ARAL danışmanlığında "T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne Bağlı Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin İncelenmesi: Ankara İli  rneği" konusunda hazırlayacağınız yüksek lisans tezinizde yararlanmak üzere halk kütüphaneleri çalışanlarına ve kullanıcılarına anket uygulama talebinizi konu alan dilekçeniz ve ekleri incelenmiştir.

Söz konusu anketin, 2012/7 sayılı Kütüphane Hizmet Esasları Genelgesi 4. Maddesi gereğince; ilgili kütüphane müdürlüklerinin denetiminde ve koordinasyonunda uygulanması uygun görülmüş olup anket sonuçları doğrultusunda hazırlanacak raporun bir kopyasının Bakanlığımıza gönderilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Ali ODABAş

Bakan a.

Genel Müdür V.

Ek: Kütüphane Listesi ve Anket Formları (18 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: A5A78263-0FFB-46AF-8412-5F7735C3D654

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Bahçelievler Mahallesi, İsmet İnönü Bulvarı, No: 4, 06490  ankaya/Ankara

Bilgi için:  zn r  ZER

Telefon No: (0312) 470 80 00 Faks No: (0312) 309 89 96

Kütüphaneci

e-Posta: kygm@kulttur.gov.tr İnternet Adresi : www.kygm.gov.tr

Telefon No: (312) 470 53 43

EK-2 Devamı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yazılı İzni

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI
Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Sayı : E-84872991-044-1782894

06.10.2021

Konu : Anket İzni

İlgi : 05.10.2021 tarihli dilekçeniz.

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalında, Prof. Dr. Neriman ARAL danışmanlığında "T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne Bağlı Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin İncelenmesi: Ankara İli  rneği" konusunda hazırlayacağınız yüksek lisans tezinizde yararlanmak üzere halk kütüphaneleri çalışanlarına ve kullanıcılarına anket uygulanmasına ilişkin Genel Müdürlüğümüzce hazırlanan 20.04.2021 tarihli ve 1335651 sayılı Makam Onayı'nı ve söz konusu araştırmaya ilave olarak 3 (  ) halk kütüphanesini ekleme talebinizi konu alan ilgi yazınızı ve ekleri incelenmiştir.

2012/7 sayılı Kütüphane Hizmet Esasları Genelgesi'nin 4. Maddesi gereğince; söz konusu araştırma evrenine dilekçenizde isimleri yer alan 3 (  ) kütüphanenin eklenmesi ve anketin ilgili kütüphane müdürlüklerinin denetiminde ve koordinasyonunda uygulanması uygun görülmüş olup anket sonuçları doğrultusunda hazırlanacak raporun bir kopyasının Bakanlığımıza gönderilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Elif UZUN S MERCAN
Bakan a.
Genel Müdür V.

Ek:

- 1 - 20.04.2021 tarihli ve 1335651 sayılı Makam Onayı (1 Sayfa)
- 2 - 06.04.2021 tarihli dilekçeniz, kütüphane listesi ve anket soruları (18 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: D35FC4B8-5483-42AF-896C-E1BC2699326C

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Bahçelievler Mahallesi, İsmet İn nt  Bulvarı, No: 4, 06490  ankaya/Ankara

Telefon No:(0312) 470 80 00 Faks No:(0312) 309 89 96

e-Posta: kygm@kultur.gov.tr İnternet Adresi : www.kygm.gov.tr

Bilgi için:  zn r  ZER

Kütüphaneci

Telefon No:(312) 470 53 43

EK-3. Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi

ÇOCUK KÜTÜPHANELERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

Bu araştırmada, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinin, kütüphanelerin beş temel unsuru (mekân-bina, derme, kullanıcı, personel ve bütçe) kapsamında değerlendirilmesi ve çocuk gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi, çocuk kütüphanesinin fiziksel ortam ve derme özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacının gözlemleri ve doküman incelemeleri ile yönetici görüşleri doğrultusunda doldurulacaktır.

	1. BÖLÜM FİZİKSEL ORTAM (MEKÂN-BİNA) ÖZELLİKLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Kütüphane binası planlanırken çocuk kütüphanesi kurulması amacıyla tasarlanmış ve inşa edilmiştir.			
2.	Kütüphane binası planlanırken içerisinde çocuk bölümü yer alması amacıyla tasarlanmış ve inşa edilmiştir.			
3.	Kütüphane binası sonradan çocuk kütüphanesi olarak düzenlenmiştir.			
4.	Kütüphanede çocuklar için ayrılmış özel bir mekân yer almaktadır.			
5.	Kütüphanede çocuklar için ayrılmış mekânın büyüklüğü yeterlidir.			
6.	Kütüphanede çocuklar için ayrılmış mekân; dikkat çekici, renkli, eğlenceli, estetik ve çocukların ilgilerine yönelik tasarlanmıştır.			
7.	Kütüphanede fiziksel engeller (zor açılan kapılar, yüksek merdivenler, alçak pencereler, balkonlar, kaygan zemin vs.) ortadan kaldırılıp güvenli bir ortam oluşturulmuştur.			
8.	Kütüphanede çocukların yaşlarına ve boyutlarına uygun mobilyalar (masa, sandalye, koltuk, okuma köşeleri, kitaplıklar) kullanılmıştır.			
9.	Kütüphanede çocukların oyun oynayabilecekleri bir oyun odası bulunmaktadır.			

10.	Kütüphanede kaygan olmayan, anti bakteriyel zemin malzemesi veya halı kullanılmıştır.			
11.	Kütüphanede zeminin veya halıların temizliğine dikkat edilmektedir.			
12.	Kütüphanede çocukların boyutlarına uygun tuvaletler bulunmaktadır.			
13.	Kütüphanede bebek bakımı(beslenme, alt değiştirme) için oda bulunmaktadır.			
14.	Kütüphanede etkileşim kurabilmeleri amacıyla aileler için oturma alanları oluşturulmuştur.			
15.	Kütüphanedeki masaların, kitaplıkların ve diğer tüm mobilyaların kenarları keskin özellikte değildir.			
16.	Kütüphanedeki mobilyaların yapımında genellikle ahşap malzeme kullanılmıştır.			
17.	Kütüphane ortamındaki aydınlatma yeterlidir.			
18.	Kütüphane yerleşim merkezlerine yakın, ulaşımı kolay merkezi bir konumdadır.			
19.	Kütüphanede oyun ve etkinliklerin yapılabileceği, gerekli araç ve gereçlerin sağlandığı açık alan/bahçe bulunmaktadır.			
20.	Kütüphanedeki açık alanlarda çocukların güvenliğini sağlamak amacıyla bahçe duvarı gibi önlemler alınmıştır.			
21.	Kütüphanenin dış cephesi renkli ve dikkat çekicidir.			
22.	Kütüphanede ısı yalıtımı sağlanmıştır.			
23.	Kütüphanedeki havalandırma ve nem düzenleme sistemleri tamamlanmıştır.			
24.	Kütüphanede ses yalıtımı sağlanmıştır.			
25.	Kütüphane binasında herhangi bir tehlike anında kullanılmak üzere yangın merdiveni, acil çıkış kapısı ve tahliye sistemi yer almaktadır.			
26.	Kütüphanenin iç mekânında doğal ışıktan yararlanmak amacıyla pencerelere sıklıkla yer verilmiştir.			
27.	Kütüphanede sergi alanı ve çok amaçlı salon yer almaktadır.			
28.	Kütüphanedeki okuma salonlarında çocukların istedikleri şekilde(oturarak, uzanarak, yatarak vs.) okumalarına fırsat sunacak özgün mobilyalara da yer verilmiştir. (minderler, puflar, koltuklar gibi)			
29.	Kütüphanede elektrik prizlerinin üstü kapalıdır.			
30.	Kütüphanedeki raf boyları küçük çocuklar için en fazla 120 cm, büyük çocuklar için en fazla 160 cm'dir.			

31.	Kütüphanede ilk yardım dolabı bulunmaktadır.			
32.	Kütüphanenin iç mekan duvarlarında çocukları yönlendirecek görsel işaretlere yer verilmiştir.			
33.	Kütüphanede, kütüphaneciler ve diğer personeller için çalışma odaları mevcuttur.			
34.	Kütüphanedeki fiziksel koşullar özel gereksinimli çocuklara uygundur (asansör, kapı genişlikleri gibi).			

	2. BÖLÜM DERME (KOLEKSİYON) ÖZELLİKLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Kütüphanedeki dermenin en az 1/3'ünü çocuklara ait materyaller oluşturmaktadır.			
2.	Kütüphanenin çocuk dermesinde küresel dünyaya ve evrensel ilkelere (hoşgörü, sevgi vs.) hitap eden kitaplar yer almaktadır.			
3.	Kütüphanedeki derme, her çocuğun ilgisine hitap edebilecek çeşitlilikte kitap ve materyal içermektedir.			
4.	Kütüphanede çocukların kullanımı için bilgisayarlar ve internet bağlantısı mevcuttur.			
5.	Kütüphane dermesinde yüksek nitelikli (kalın kapak, kaliteli ciltleme, uygun yazı puntoları ve resim-yazı oranı gibi) çocuk kitapları tercih edilmiştir.			
6.	Kütüphane dermesinde yer alan çocuk kitapları tarafsızdır.			
7.	Kütüphane dermesinde yer alan çocuk kitapları cinsellik ve şiddet gibi öğeler içermemektedir.			
8.	Kütüphane dermesinde yer alan çocuk kitapları herhangi bir reklam içermemektedir.			
9.	Kütüphane dermesi çocukları hem eğlendirecek nitelikte kitaplara sahiptir.			
10.	Kütüphane dermesi çocuklara estetik değerler kazandıracak nitelikte kitaplara sahiptir.			
11.	Kütüphane dermesi çocuklara farklılıklara saygı duymayı öğretecek nitelikte kitaplara sahiptir.			
12.	Kütüphanede bebeklere ve küçük çocuklara yönelik seçilen kitaplar güvenli malzemelerden yapılmıştır.			
13.	Kütüphanede bebekler için duyu kitapları, kavram kitapları, bez kitaplar ve ahşap kitaplar gibi çeşitli dokudaki kitaplara yer verilmiştir.			

14.	Kütüphanedeki kitaplar; yazım kuralları, biçim, dil ve anlatım olarak çocuklara uygundur.			
15.	Kütüphanede beğeni kazanmış çocuk kitabı yazarlarının ve yayınevlerinin kitaplarına yer verilmiştir.			
16.	Kütüphanede çocuklara istediği kitabı seçme özgürlüğü tanınmaktadır.			
17.	Kütüphanede elektronik materyal çeşitliliği sağlanmıştır.			
18.	Kütüphane dermesinin içerisinde dergi, gazete, oyun, oyuncak gibi kitap dışı materyallere de yer verilmiştir.			
19.	Kütüphane dermesinde çocukların ilgisini çekecek katlamalı ve üç boyutlu kitaplar bulunmaktadır.			
20.	Kütüphane dermesinde sesli ve ışıklı kitaplar bulunmaktadır.			
21.	Kütüphane dermesinde oyuncak kitaplar bulunmaktadır.			
22.	Kütüphane dermesinde farklı boyutlarda kitaplar bulunmaktadır.			
23.	Kütüphanedeki dermede ailelere yönelik bilgilendirici ve eğitici kaynaklar yer almaktadır.			
24.	Kütüphanede e-kitap ve e-dergi gibi elektronik kaynaklar mevcuttur.			
25.	Kütüphane dermesinde iki dilli veya farklı dillerde yazılmış kitaplar yer almaktadır.			
26.	Kütüphanedeki oyuncaklar çocukların yaşlarına uygun, sağlıklı, temiz ve güvenlidir.			
27.	Kütüphanede bir parçası 4 cm'den küçük hiçbir oyuncak bulunmamaktadır.			
28.	Kütüphanedeki derme nicel olarak hizmet ettiği bölgenin nüfusuyla orantılıdır.			
29.	Kütüphanedeki kitap ve diğer materyaller çocuklara ödünç verilmektedir.			
30.	Kütüphanede görme engelli çocuklar için Braille Alfabesi ile yazılmış kitaplara veya işitsel destekli materyallere yer verilmiştir.			

EK-4. Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi

ÇOCUK KÜTÜPHANELERİ BÜTÇESİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME ANKETİ

Değerli yönetici, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırmada, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinin, kütüphanelerin beş temel unsuru (mekân-bina, derme, kullanıcı, personel ve bütçe) kapsamında değerlendirilmesi ve çocuk gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu anket, hizmet verdiğiniz kütüphanedeki mevcut kütüphane bütçesine ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Lütfen ankette yer alan cümleleri dikkatli bir şekilde okuyarak her cümlenin karşısında yer alan üç boşluktan sizin düşüncelerinize en uygun olana (X) işareti koyunuz. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

	ÇOCUK KÜTÜPHANELERİ BÜTÇESİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME ANKETİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Kütüphane için belirlenen bütçe; kütüphane giderleri (personel giderleri, derme giderleri, sunulan hizmetler, etkinlikler vs.) için yeterlidir.			
2.	Kütüphane bütçesine içinde bulunulan belediye destek sağlamaktadır.			
3.	Kütüphane bütçesine toplum ve sivil toplum kuruluşları tarafından bağışlar yapılmaktadır.			
4.	Kütüphane bütçesi belirlenirken kütüphane müdürü, müdür yardımcısı ve kütüphaneci birlikte karar vermektedir.			
5.	Bütçe belirlenirken bulunulan bölgenin nüfusu, bir önceki yılın kullanım performansı ve gereksinimler listesi temel alınmaktadır.			
6.	Her yıl derme güncellemesi ve düzenlenebilecek etkinlikler düşünülerek bütçenin bir kısmı ayrılmaktadır.			
7.	Kütüphanede elektrik, su, ısıtma gibi giderlerini azaltmak için enerji tasarrufu sistemleri kullanılmaktadır.			
8.	Kütüphanenin çocuk bölümü için bütçenin bir			

	kısmı ayrılmaktadır.			
9.	Kütüphanede etkinliklerin düzenlenmesi ve oyun-oyuncak gibi materyallerin sağlanması için ek finansman desteği aranma yollarına başvurulmaktadır.			
10.	Çocuk kütüphanesi hizmetlerinin tümü (etkinlikler ve atölyeler dâhil) ücretsiz olarak sunulmaktadır.			
11.	Kütüphane hiçbir ücret istemeden çocuklara etkinlikler ve atölyeler düzenlemek isteyen gönüllülere sahiptir.			

**EK-5. Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış
Çocuk Görüşme Formu**

**ÇOCUK KÜTÜPHANESİ KULLANICILARINA YÖNELİK YARI
YAPILANDIRILMIŞ ÇOCUK GÖRÜŞME FORMU**

Değerli katılımcılar, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırmada, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinin, kütüphanelerin beş temel unsuru (mekân-bina, derme, kullanıcı, personel ve bütçe) kapsamında değerlendirilmesi ve çocuk gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu görüşme formu, çocuk kütüphanelerine yönelik düşüncelerinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmaya katılımda gönüllülük esastır. Çocuk kütüphanelerine yönelik gerçek duygu ve düşüncelerinizi, memnuniyetlerinizi veya rahatsızlıklarınızı açık bir şekilde ifade etmeniz çalışmanın güvenilirliği açısından çok önemlidir. Paylaşılacak olan bilgiler gizli tutulacaktır ve araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

1- Görüşmeye İlişkin Genel Bilgiler

Cinsiyeti: Kadın () Erkek ()

Yaşı: 7-12 Yaş () 13-18 Yaş ()

2- Görüşmeye İlişkin Diğer Bilgiler

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Başlama-Bitiş Saati:

Görüşme Süresi:

3- Görüşme Soruları

1. Kütüphaneye gelmek senin için ne ifade ediyor? Kütüphaneye gelmekten hoşlanıyor musun? Yanıtın evet ise kütüphanede neler yapmaktan hoşlanıyorsun? Yanıtın hayır ise neden hoşlanmıyorsun?
2. Kütüphaneye ne sıklıkla geliyorsun? Çok sık gelemediğini düşünüyorsan, bunun nedenleri nelerdir?
3. Kütüphaneye geldiğinde neler yapıyorsun? Kütüphanede istediğin kitaplara/materyallere kolaylıkla ulaşabiliyor musun? Yanıtın hayır ise başka ne tür kitaplar/materyaller olsun isterdin?
4. Kütüphanede düzenlenen hangi etkinliklere katıldın? Kütüphanede düzenlenen etkinlikleri beğeniyor musun? Neleri beğeniyorsun? Beğenmiyorsan hangi etkinliklerin düzenlenmesini isterdin?
5. Kütüphanenin tüm etkinliklerinden haberdar olabiliyor musun? Nasıl haberdar oluyorsun? Olamıyorsan olmak ister misin? Nasıl haberdar olmak istersin?
6. Kütüphanede çalışanların(personellerin) sana yönelik davranışları hakkında neler düşünüyorsun? İstediklerinde gerekli desteği alabiliyor musun? Sana karşı yaklaşımlarını nasıl değerlendirirsin?

EK-6. Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu

ÇOCUK KÜTÜPHANESİ KULLANICILARINA YÖNELİK YARI YAPILANDIRILMIŞ EBEVEYN GÖRÜŞME FORMU

Değerli katılımcılar, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırmada, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinin, kütüphanelerin beş temel unsuru (mekân-bina, derme, kullanıcı, personel ve bütçe) kapsamında değerlendirilmesi ve çocuk gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu görüşme formu, çocuk kütüphanelerine yönelik düşüncelerinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Çocuk kütüphanelerine yönelik gerçek duygu ve düşüncelerinizi, memnuniyetlerinizi veya rahatsızlıklarınızı açık bir şekilde ifade etmeniz çalışmanın güvenilirliği açısından çok önemlidir. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

2- Görüşmeye İlişkin Genel Bilgiler

Cinsiyeti: Kadın () Erkek ()

Yaşı: 18- 40 Yaş () 41- 64 Yaş ()

Öğrenim Durumu: İlkokul () Lise () Ön Lisans () Lisans ()
Yüksek Lisans/Doktora ()

Mesleği:

4- Görüşmeye İlişkin Diğer Bilgiler

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Başlama-Bitiş Saati:

Görüşme Süresi:

5- Görüşme Soruları

1. Çocuk kütüphanelerini ve hizmetlerini ilk kim veya ne aracılığıyla duydunuz?
2. Çocuk kütüphanesi ziyaretlerinizin çocuğunuzun gelişimine olumlu yönde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Hangi alanlarda gelişim fark ettiğinizi ifade edebilir misiniz?
3. Çocuğunuza kütüphaneden kitap seçerken nelere dikkat edersiniz?
4. Kitap seçiminde çocuğunuzun fikrini önemser misiniz?
5. Kütüphanede çocuğunuzla birlikte nasıl vakit geçirirsiniz?
6. Kütüphanede çocuğunuza yönelik düzenlenen etkinliklere katılım sağlıyor musunuz? Nasıl katkı sağlıyorsunuz? Düzenlenen etkinliklerden memnun musunuz? Hangi etkinliklerden memnunsunuz?
7. Çocuk kütüphanesinde bulunan kitaplar ve diğer materyallerin çeşitliliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir? Yeterli buluyor musunuz?

8. Çocuğunuz kütüphaneye gelirken kendi isteğı ile mutlu bir şekilde mi geliyor? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?
9. Çocuk kütüphanesinde ailelere yönelik düzenlenen eğitimlere veya bilgilendirici seminerlere katıldınız mı? Cevabınız evetse hangi etkinliklere katıldınız? Cevabınız hayırsa neden katılmadınız?
10. Çocuğunuz kütüphanede okuma yaparken veya etkinliklere katılırken siz nasıl vakit geçiriyorsunuz? Yetişkinlere yönelik kitaplar, dergiler, materyaller mevcut mudur?

**EK-7. Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış
Görüşme Formu**

**ÇOCUK KÜTÜPHANESİ PERSONELLERİNE YÖNELİK YARI
YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU**

Değerli katılımcı, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırmada, Ankara'daki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinin, kütüphanelerin beş temel unsuru (mekân-bina, derme, kullanıcı, personel ve bütçe) kapsamında değerlendirilmesi ve çocuk gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu görüşme formu, hizmet verdiğiniz çocuk kütüphanesine yönelik düşüncelerinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Çocuk kütüphanelerine yönelik gerçek duygu ve düşüncelerinizi açık bir şekilde ifade etmeniz çalışmanın güvenilirliği açısından çok önemlidir. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

1-Görüşmeye İlişkin Genel Bilgiler

Yaşı: 20- 40 Yaş () 41-64 Yaş ()

Cinsiyeti: Kadın () Erkek ()

Öğrenim Durumu: Lise () Ön Lisans () Lisans () Yüksek Lisans/Doktora ()

Mesleği: Kütüphaneci () İdari Personel () Diğer Personel ()

Kütüphanede Çalışma Süresi:

2-Görüşmeye İlişkin Diğer Bilgiler

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Görüşme Başlama-Bitiş Saati:

Görüşme Süresi:

3-Görüşme Soruları

1. Görevli olduğunuz çocuk kütüphanesinin fiziksel koşulları ve derme özellikleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
2. Çocuk kütüphanesinde görevli kaç personel bulunmaktadır? Çalışan personelin meslekleri nedir?
3. Görevli olduğunuz çocuk kütüphanesinde, çocuklara yönelik hangi etkinlikler/ programlar/atölyeler düzenlenmektedir? Bu etkinlikler kimler tarafından verilmektedir?
4. Programınızda ailelere yönelik çocuk eğitimi gibi konularda bilgilendirici hangi eğitimler düzenlenmektedir? Bu eğitimler kimler tarafından verilmektedir?
5. Derme için seçilen kitapların ve materyallerin çocuk gelişimine uygunluğu kontrol edilmekte midir? Ediliyorsa kimler tarafından kontrol edilmektedir?
6. Çocuklara ve ailelere ulaşabilmek için yürüttüğünüz tanıtım(reklam) çalışmaları nelerdir?

7. Kütüphanenizde çocuklara kütüphaneyi nasıl kullanacaklarına yönelik bir eğitim verilmekte midir? (Oryantasyon vs.) Hangi eğitimler verilmektedir?

8. Kütüphanenizde özel gereksinimli çocuklara yönelik ne gibi düzenlemeler yapılmıştır?

9. Sizce bir çocuk kütüphanecisi olarak sizi yetişkin kütüphanecilerinden ayıran özellikleriniz nelerdir?

EK-8. Aydınlatılmış Onay Formu

Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın Gönüllü,

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı yüksek lisans tez çalışması kapsamında planlanmış olan “T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin İncelenmesi (Ankara İl Örneği)” başlıklı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız varsa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu araştırmada, Ankara il merkezinde bulunan T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinin, kütüphanelerin beş temel unsuru (mekân(bina), derme, kullanıcı, personel ve bütçe) kapsamında değerlendirilmesi ve çocukların gelişimine uygunluklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Çocuk kütüphanelerinin nitelikli kaynak ve hizmet sunabilmesi için mekân (bina), derme, bütçe, kullanıcı ve personel unsurlarının hepsine sahip olması gerekmektedir. Yapılacak araştırma ile çocuk kütüphanesi unsurlarının niteliksel durumu, kullanıcı ve personellerin görüşleri ile bütçenin yeterlilik durumu hakkında fikir sahibi olunacak ve kütüphanelere gerekli düzenlemelerin yapılması için farkındalık oluşturulacaktır. Araştırma, Ankara ili merkez ilçelerinden; Altındağ, Keçiören, Yenimahalle, Mamak ve Çankaya’da hizmetlerine devam eden T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne bağlı 20 halk ve çocuk kütüphanesinde gerçekleştirilecektir. Araştırmaya dâhil edilmesi planlanan gönüllü sayısı 80’dir. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğinizde, sizden yaklaşık 15-20 dakika sürecek olan araştırmacı tarafından geliştirilecek olan ve kütüphane yöneticilerine yönelik “Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi” ve “Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi”, araştırmacı tarafından geliştirilecek olan ve kütüphanenin çocuk kullanıcılarına yönelik “Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu”, araştırmacı tarafından geliştirilecek olan ve kütüphanenin yetişkin kullanıcılarına yönelik “Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına

Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” ile araştırmacı tarafından geliştirilecek olan ve kütüphanenin personellerine yönelik “Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” araştırmacı tarafından uygulanacaktır. “Çocuk Kütüphaneleri Değerlendirme Anketi”, “Çocuk Kütüphaneleri Bütçesine Yönelik Değerlendirme Anketi”, “Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu”, “Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” ve “Çocuk Kütüphanesi Personellerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”nda bulunan sorulara içtenlikle yanıt vermeniz beklenmektedir. Araştırma sürecinde katılımcılardan herhangi bir ücret alınmayacak ve katılımcılara ücret ödenmeyecektir.

Bu araştırmadan elde edilen veriler ve araştırma sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacak, size ait bilgiler gizli tutulacaktır. Bu araştırmanın gerçekleşebilmesi için sizin çalışmaya gönüllü katılımınız esas alınmıştır. Araştırmaya katılmayı reddedebilir veya başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Araştırmadan çekilmeniz durumunda size ait veriler kullanılmayacaktır. Araştırma ile ilgili bir sorunuz olduğunda araştırmacı tarafından cevaplanacaktır.

Çalışmaya sağlayacağınız katkı çok önemli olup, bu katkı tüm halk ve çocuk kütüphanelerine destek olacaktır. Katkınızdan dolayı teşekkür ederiz.

İmza:

İmza:

Tarih:

Tarih:

Katılımcının Adı Soyadı:

Sorumlu Araştırmacı: Beyza DEVECİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Neriman ARAL

EK-9. Katılımcı Yasal Veli Onam Formu

Katılımcı Yasal Veli Onam Formu

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Beyza Deveci tarafından yapılacak olan “T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin İncelenmesi (Ankara İl Örneği)” başlıklı araştırma kapsamında bilgilendirildim. Araştırmacı tarafından çocuğum ile çocuk kütüphanelerine yönelik yüz yüze görüşme yapılmasının uygun olduğunu düşünüyorum ve kabul ediyorum. Araştırma sürecinde katılımcılardan herhangi bir ücret alınmayacağı ve katılımcılara ücret ödenmeyeceği belirtilmiştir. Bu araştırmada çocuğum ile görüşme yapılarak “Çocuk Kütüphanesi Kullanıcılarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu”nun uygulanmasını ve bilgilerin kullanılmasının uygun olduğunu düşünüyorum ve kabul ediyorum.

Bilgilerinize saygılarımla sunarım.

İmza:

İmza:

Tarih:

Tarih:

Çocuğun Adı Soyadı:

Sorumlu Araştırmacı: Beyza DEVECİ

Yasal Velinin Adı Soyadı:

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Neriman ARAL